

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
SOCIALINĖS INFORMATIKOS FAKULTETAS
ELEKTRONINIO VERSLO KATEDRA

ERNESTA SEILIŪTĖ

(Naujų technologijų teisė, NTTmns1-01)

INTERNETO NUORODŲ IR P2P TINKLŲ TEISINIS
REGULIAVIMAS

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
Prof. dr. Mindaugas Kiškis

Vilnius, 2012

TURINYS

ĮVADAS.....	3
1 SKYRIUS. INTELEKTINĖ NUOSAVYBĖ ELEKTRONINĖJE ERDVĖJE.....	7
2 SKYRIUS. INTERNETO NUORODOS IR IŠIMTINĖS TURTINĖS AUTORIŲ IR GRETUTINIŲ TEISIŲ TURĖTOJŲ TEISĖS.....	12
3 SKYRIUS. P2P TINKLAI IR IŠIMTINĖS TURTINĖS AUTORIŲ IR GRETUTINIŲ TEISIŲ TURĖTOJŲ TEISĖS.....	19
4 SKYRIUS. TEISINĖ ATSAKOMYBĖ UŽ AUTORIŲ TEISIŲ IR GRETUTINIŲ TEISIŲ PAŽEIDIMUS NAUDOJANT INTERNETO NUORODAS IR P2P TINKLUS.....	24
4.1. VARTOTOJO TEISINĖ ATSAKOMYBĖ	25
4.1.1. ADMINISTRACINĖ ATSAKOMYBĖ.....	25
4.1.2. BAUDŽIAMOJI ATSAKOMYBĖ	32
4.1.3. CIVILINĖ ATSAKOMYBĖ	33
4.2. NETIESIOGINĖ INTERNETO TARPININKO TEISINĖ ATSAKOMYBĖ	40
4.2.1. NETIESIOGINĖS TEISINĖS ATSAKOMYBĖS TAIKYMAS INTERNETO TARPININKUI, KAIP INFORMACINĖS VISUOMENĖS PASLAUGŲ TEIKĖJUI.....	41
4.2.2. NETIESIOGINĖS INTERNETO TARPININKO TEISINĖS ATSAKOMYBĖS TAIKYMO PAVYZDŽIAI.....	44
5 SKYRIUS. PRIEMONIŲ AUTORIŲ TEISIŲ IR GRETUTINIŲ TEISIŲ APSAUGAI P2P TINKLUOSE ANALIZĖ.....	47
5.1. TURINIO FILTRAVIMO ANALIZĖ.....	47
5.2. SKAITMENINIO TEISIŲ VALDYMO ANALIZĖ	50
5.3. VIENODO TARIFO TURINIUI ANALIZĖ	51
5.4. VISUOMENĖS ŠVIETIMAS.....	53
IŠVADOS	56
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	58
SANTRAUKA.....	64
SUMMARY.....	65

IVADAS

Temos aktualumas ir iširtumas. Intelektinė nuosavybė - svarbi žinių visuomenės ir žinių ekonomikos vertybė. Šiuolaikinėje žinių visuomenėje intelektinės nuosavybės teisės yra gyvybiškai svarbus turtas, nes jas naudojant skatinamas inovatyvumas ir kūrybingumas. 2011 m. gegužės 24 d. Europos Komisijos komunikate KOM (2011) 287 nurodoma, jog „*nepriklausomai nuo intelektinės nuosavybės teisių formos ir pavidalo, jos yra labai svarbus Europos Sąjungos ekonomikos turtas.*“¹ Minėtame komunikate pripažįstama, jog intelektinės nuosavybės teisių apsauga turėtų būti grindžiama veiksmingais teisės aktais, kuriais būtų numatytas kuo veiksmingesnis intelektinės nuosavybės valdymas, skatinat kūrybą ir jos sklaidą. Pripažįstama, jog Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimo sistema nėra tinkamai pritaikyta skaitmeninio amžiaus naujovėms.

Spartus skaitmeninių technologijų vystimasis ir intelektinės nuosavybės teisės saugomų objektų skaitmeninimas atvėrė duris naujiems intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo būdams su kuriais dažnai yra sudėtinga kovoti ir kurie, teigiama, turi ypač neigiamą įtaką inovacijų ir kūrybingumo skatinimui bei augimui. Vertinant pastarųjų metų tendencijas, galima pastebėti, jog dažniausiai pasitaikantys intelektinės nuosavybės teisių pažeidimai elektroninėje erdvėje yra autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimai atliekami naudojant interneto nuorodas, nukreipiančias į autorių teisių ir gretutinių teisių saugomą turinį, arba P2P tinklus, kurie leidžiančia vartotojams tiesiogiai dalintis autorių teisių ir gretutinių teisių saugomų objektų neteisėtomis kopijomis su milijonais kitų vartotojų. Visame pasaulyje vyksta aktyvios diskusijos dėl P2P tinklų teikiamos naudos ir keliamos grėsmės. Štai *Time Warner* vykdomasis direktorius Richard Parson kalbėdamas teigė, jog P2P „<...> yra puolimas ant visko, kas sudaro mūsų visuomenės kultūros išraišką. Jei mes nepajėgsime apsaugoti ir išsaugoti mūsų intelektinės nuosavybės sistemas, kultūra sunyks.“² Tuo tarpu, pasaulyje didžiausiu P2P tinklu tituluojamo *The Pirate Bay* įkūrėjas Peter Stunde ragina dalintis ir teigia, jog „*dauguma žmonių nori vartoti turinį šiuo būdu. Tad reikėtų su tuo susitaikyti*“.³ Taigi, išsakomos dvi skirtingos nuomonės iliustruojančios tam tikrą socialinį konfliktą tarp autorių teisių ir gretutinių teisių turėtojų ir teisių saugomo objekto vartotojų, kuris lėmė ir interneto nuorodų, P2P tinklų teisinį reguliavimą. Atsižvelgiant į tai, interneto nuorodų ir P2P tinklų teisinis reguliavimas darbe bus vertinamas autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos aspektu, o temos aktualumą lemia poreikis išanalizuoti ir įvertinti, ar Lietuvos įstatymų leidėjas tinkamai ir proporcingai reaguoja į

¹ 2009 m. spalio 19 d. Europos Komisijos komunikatas „Autorių teisės žinių ekonomikoje“, KOM (2011) 287.

² Bowrey K. *Law and Internet Cultures*. New York: Cambridge University Press, 2005, p. 138.

³ Rutkauskas A., Vilkaitė A. Peter Stunde: „Dalinkitės!“: *Naujoji komunikacija* [interaktyvus]. Vilnius, 2012-09-03 [žiūrėta 2012-11-13]. <<http://www.nk.lt/naujienos/peter-sunde-dalinkites/>>.

skaitmeninio amžiaus keliamus iššūkius, kada yra naudojamos interneto nuorodos ir P2P tinklai, nukreipiantys į autorių teisių ir gretutinių teisių saugomą turinį.

Dar 2009 m. Lietuvos įstatymų leidėjas, siekdamas tinkamos autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos elektroninėje erdvėje, numatė tiesioginę vartotojo administracinę atsakomybę už kūrinių ir gretutinių teisių objektų (jų kopijų) neteisėtą panaudojimą – atgaminimą ir viešą paskelbimą (padarymą viešai prieinamu) nekomerciniais tikslais. Minėti pakeitimai sąlygojo naują Lietuvos teisminę praktiką šioje srityje, todėl poreikis išanalizuoti ir įvertinti 2009 m. įsigaliojusias įstatymines nuostatas, jų taikymą praktikoje, naudojant interneto nuorodas ir P2P tinklus, taip pat lemia magistro baigiamojo darbo temos aktualumą.

Tiek užsienio valstybėse, tiek Lietuvoje intelektinės nuosavybės apsauga (įskaitant autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugą) elektroninėje erdvėje (įskaitant interneto nuorodas ir P2P tinklus) sulaukia vis daugiau mokslininkų dėmesio. Lietuvoje šiai temai daugiausiai dėmesio skyrė Mykolo Romerio universiteto Socialinės informatikos fakulteto Elektroninio verslo katedros mokslininkai prof. dr. Mindaugas Kiškis, prof. dr. Rimantas Alfonsas Petrauskas, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Privatinės teisės katedros mokslininkas prof. dr. Vytautas Mizaras. Galima pastebėti ir tai, jog per pastaruosius metus Lietuvos universitetuose vis daugiau apginama magistro baigiamųjų darbų intelektinės nuosavybės apsaugos klausimais elektroninėje erdvėje⁴, o tai rodo temos aktualumą bei papildomų tyrimų reikalingumą.

Temos naujumas. Šiame darbe nagrinėjama tema yra aktuali ir problematiška dėl reikalingumo įvertinti esamos Lietuvos Respublikos teisinės bazės efektyvumą, išanalizuojant materialinių ir procesinių sąlygų turinį, išsiaiškinant praktinio pobūdžio taikymo problemas su kuriomis susiduriama, siekiant taikyti teisinę atsakomybę už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus, atliekamus naudojant interneto nuorodas ir P2P tinklus.

Tyrimo problemos formulavimas. Atsižvelgiant į tai, jog spartus skaitmeninių technologijų vystymasis suponuoja naujus reikalavimus ne tik teisiniam reglamentavimui, bet ir teisių įgyvendinimo bei gynimo sistemos tobulinimui, magistro baigiamajame darbe siekiama ištirti ir išanalizuoti, ar egzistuojantis interneto tarpininko ir vartotojo teisinės atsakomybės už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus, atliekamus naudojant interneto nuorodas ir P2P tinklus, reglamentavimas Lietuvoje yra efektyviai įgyvendinamas, nustatyti su kokiomis praktinėmis problemomis susiduriama. Taip pat, atsižvelgus į atliktą analizę, numatyti priemonės, kurios galėtų sustiprinti autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugą, naudojant interneto nuorodas ir P2P tinklus.

---

⁴ Vilniaus universiteto magistrės Audronės Tatarūnaitės magistro baigiamasis darbas „*File sharing* sistemos: autorių teisių aspektai“ (2010); Mykolo Romerio universiteto magistrės Ingridos Bagdonavičiūtės magistro baigiamasis darbas „Intelektinės nuosavybės pažeidimai internete: specifika ir problemos“ (2007); Mykolo Romerio universiteto magistrės Eglės Leščinskaitės magistro baigiamasis darbas „Alternatyvūs požiūriai į intelektinės nuosavybės reglamentavimą elektroninėje erdvėje“ (2006); ir kt.

Tyrimo objektas. Magistro baigiamojo darbo objektas – vartotojo ir interneto tarpininko teisinė atsakomybė už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus, atliekamus naudojant interneto nuorodas ir P2P tinklus.

Tyrimo tikslas ir uždaviniai. Atsižvelgiant į magistro baigiamojo darbo tyrimo objektą, tiesioginis darbo tikslas išanalizuoti ir nustatyti interneto tarpininko ir vartotojo teisinės atsakomybės už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus, atliekamus naudojant interneto nuorodas ir P2P tinklus, teorinius ir praktinius aspektus. Tam, kad būtų tinkamai bei visapusiškai pasiektas tyrimo tikslas, iškelsime žemiau nurodytus uždavinius:

1. Išanalizuoti interneto nuorodų ir P2P tinklų veikimo principus;
2. Išanalizuoti teisės aktus, reguliuojančius autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugą, naudojant interneto nuorodas ir P2P tinklus;
3. Išanalizuoti teismų praktiką bylose dėl autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimų, naudojant interneto nuorodas ir P2P tinklus;
4. Atskleisti ir išanalizuoti praktines problemas, su kuriomis susiduriama, siekiant taikyti vartotojui ir interneto tarpininkui teisinę atsakomybę už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus, naudojant interneto nuorodas ir P2P tinklus ir esant galimybei pasiūlyti atskleistų problemų galimus sprendimo būdus.

Tyrimo metodai. Siekiant išanalizuoti tiriamus reiškinius, magistro baigiamajame darbe naudotasi įvairiais teoriniais ir empiriniais metodais:

Teoriniai metodai. *Sisteminės analizės* metodu naudojamosi siekiant ištirti interneto tarpininko ir vartotojo teisinę atsakomybę už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus, atliekamus naudojant interneto nuorodas ir P2P tinklus, siūlant teisinės atsakomybės tobulinimo kryptis. *Lyginamuoju istoriniu* metodu analizuojami senesni ir naujesni literatūros šaltiniai, galioję ir galiojantys teisės aktai, reglamentuojantys teisinę atsakomybę už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus, aktuali teismų praktika. *Lyginamuoju metodu* naudojamosi siekiant įvertinti skirtingų teisės tradicijų institutus, atrasti geriausius problemos sprendimo būdus. *Kritikos metodas* taikytinas vertinant galiojantį teisinės atsakomybės reglamentavimą, jo atitikimą praktikoje.

Empiriniai metodai. *Teisinių dokumentų analizės metodu* naudojamosi, siekiant atskleisti teisinės atsakomybės esmę, ištiriant nacionalinius, regioninius ir tarptautinius teisės aktus, susijusius su nagrinėjama tema. Šio metodo pagalba stengiamasi išlaikyti objektyvią poziciją magistro baigiamajame darbe tiriamos temos atžvilgiu.

Svarbios sąvokos. Patikslinamos ir interpretuojamos šios sąvokos: atgaminimas, internetas, interneto tarpininkas, neteisėta kopija, P2P tinklai, teisinė atsakomybė, vartotojas, viešas paskelbimas.

Atgaminimas. Sutinkamai su Lietuvos Respublikos Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo⁵ (toliau – LR ATGTĮ) 2 str. 1 d., atgaminimu laikomas kūrinio, gretutinių teisių objekto (viso arba dalies) tiesioginis ar netiesioginis, nuolatinis ar laikinas kopijų (kopijos) padarymas bet kuriuo būdu ir bet kuria forma, įskaitant elektroninę formą. Tokia prasme atgaminimo sąvoką naudosime ir magistro baigiamajame darbe.

Internetas. Pasaulinis kompiuterių tinklas, jungiantis daugybę kitų tinklų ir veikiantis TCP/IP protokolo pagrindu.⁶ Tokia prasme interneto sąvoką naudosime ir magistro baigiamajame darbe.

Interneto tarpininkas. Subjektas, teikiantis interneto prieigos, turinio talpinimo ir perdavimo paslaugas.

Neteisėta kopija. LR ATGTĮ 2 str. 22 d. neteisėtą kopiją apibūdina kaip kūrinio, gretutinių teisių objekto kopiją, pagamintą arba importuotą į Lietuvos Respubliką be teisių subjektų ar jų tinkamai įgalioto asmens leidimo (nesudarius sutarties arba pažeidžiant joje nustatytas sąlygas, išskyrus LR ATGTĮ nustatytus atvejus, kai kūrinys, gretutinių teisių objektas gali būti atgaminamas be leidimo), taip pat kūrinio, gretutinių teisių objekto kopiją, kurioje be teisių subjektų leidimo panaikinta arba pakeista informacija apie teisių valdymą. Tokia prasme neteisėtos kopijos sąvoką bus naudojama magistro baigiamajame darbe.

P2P tinklai. Tinklo architektūra, sudaryta iš dviejų arba daugiau kompiuterių, kurie keičiasi duomenimis naudodami tą pačią arba to paties tipo programinę įrangą. Visi tinklo kompiuteriai yra lygiarangiai, kiekvienas jų atlieka serverio funkciją kitų atžvilgiu.⁷ Tokia prasme P2P tinklų sąvoką naudosime ir magistro baigiamajame darbe.

Teisinė atsakomybė. Anot prof. habil. dr. Alfonso Vaišvilos, teisinė atsakomybė⁸ - tai teisės subjektų įsipareigojimas ir teisinis jų įpareigojimas naudotis leidimais (teisėmis) vykdant atitinkamas pareigas, kartu nurodydamas, kad tokių pareigų nevykdymas virst atitinkamų teisių praradimu ar siaurimu. Tokia prasme teisinės atsakomybės sąvoką naudosime ir magistro baigiamajame darbe.

Vartotojas. Asmuo, besinaudojantis P2P tinklu, siekiant atlikti duomenų mainus. Tokia prasme vartotojo sąvoką naudosime ir magistro baigiamajame darbe.

Viešas paskelbimas. LR ATGTĮ 2 str. 30 d. numato, jog viešas paskelbimas yra kūrinio viešas perdavimas laidais, bevielio ryšio priemonėmis, įskaitant jo padarymą viešai prieinamu tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų jį pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku. Tokia prasme viešo paskelbimo sąvoką naudosime ir magistro baigiamajame darbe.

⁵ Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. Valstybės Žinios, 1999, Nr. 50-1598.

⁶ Dagiienė V. et al. Enciklopedinis kompiuterijos žodynas. *Lietuvių kalba informacinėse technologijose* [interaktyvus]. 2009-01-01 [žiūrėta 2011-12-19]. <<http://www.likit.lt/term/enciklo.html>>.

⁷ *Ibid.*, [žiūrėta 2011-12-19]. <http://www.likit.lt/term/enciklo.html?word=lygiarangiui1_architektu2ra>.

⁸ Vaišvila A. Teisės teorija. Vilnius: Justitia, 2004, p. 441.

1 SKYRIUS. INTELEKTINĖ NUOSAVYBĖ ELEKTRONINĖJE ERDVĖJE

Kai žmonės kalba apie internetą jie paprastai turi omenyje visumą tų paslaugų, kurios jiems yra pasiekiamos bei prieinamos interneto pagalba (ne tinklo infrastruktūrą) ir šios paslaugos gali apimti visos reikalingos informacijos paiešką ir atradimą, įvairių formų komunikaciją (pvz. el. paštas, socialiniai tinklai ir t.t.), komercinius sandorius ir kt. nacionaliniu ir tarptautiniu (globaliu) mastu. Mūsų nuomone, teisinga teigti, jog internetas nėra vienalytis dalykas, taip pat, jog tai nėra juridinis asmuo.⁹ Akivaizdu, jog internete nėra jokios valdžios, kuri turėtų kontrolės teisę, t.y. galimybę kontroliuoti visą internetą, kaip teikiamų paslaugų visumą. Visgi, tai nereiškia, jog internetas išvengia ar turėtų išvengti reguliavimo apskritai. Dažnai internete teikiamos paslaugos yra susijusios su intelektine (protine, kūrybine) veikla ar tos intelektinės veiklos rezultato panaudojimu, todėl intelektinės nuosavybės teisių apsauga internete yra ypač reikalinga. Tam, kad pagrįstume minėtos apsaugos reikalingumą, mūsų nuomone, yra tikslinga aptarti intelektinės nuosavybės ypatumus bei jos santykį su intelektinės nuosavybės naudotoju elektroninėje erdvėje.

Tradiciskai teisės moksle intelektinė nuosavybė apibūdinama kaip kompleksas ribotų išimtinių subjektinių teisių į intelektinės – kūrybinės veiklos rezultatus, išreikštus objektyvia forma.¹⁰ Intelektinės nuosavybės teisė leidžia jos turėtojui savarankiškai nulemti kūrybinės – intelektinės veiklos rezultato likimą, naudoti jį išimtinai savo nuožiūra, ginti savo teises nuo trečiųjų asmenų, kontroliuoti kūrinio panaudojimą ir gauti atlyginimą už trečiųjų asmenų naudojimąsi kūrybinės - intelektinės veiklos rezultatu, tokiu būdu skatinant ir atlyginat kūrybingumą, inovacijas ir intelektinį indėlį.¹¹

1967 m. liepos 14 d. Konvencijos dėl Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos įsteigimo¹² 2 str. (viii) p. nurodyta, jog intelektinei nuosavybei prisikiriamos teisės susijusios su: literatūros, meno ir mokslo kūriniais, atlikėjų atlikimais, fonogramomis ir transliacijomis, išradimais visose veiklos srityse, mokslo atradimais, pramoniniu dizainu, prekių ženklais, paslaugų ženklais ir prekybiniais pavadinimais bei žymenimis, apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos ir visomis kitomis teisėmis, atsirandančiomis iš intelektinės veiklos pramoninėje, mokslinėje, literatūros ar meno srityje. Kaip matyti, šis teisės aktas intelektinės nuosavybės sąvoką pateikia tik išvardindamas konkrečias teises, tačiau pateikiamų teisių sąrašas nėra baigtinis. Taip yra numatoma naujų intelektinės nuosavybės teisių atsiradimo galimybė. Šis apibrėžimas iki šiol išlieka dominuojančiu tradicinės intelektinės nuosavybės teisės teorijoje.

⁹ Jay R., Hamilton A. Data Protection: Law and Practice. London: Sweet & Maxwell Limited, 2003, p. 637.

¹⁰ Prof. dr. Kiškis M. Intelektinės nuosavybės elektroninėje erdvėje pažeidimų ypatumai ir teisinis reglamentavimas. Teisė: mokslo darbai. 2009, T. 71. P. 41-52 ISSN 1392-1274, p. 43.

¹¹ *Ibid.*

¹² Konvencija dėl Pasaulinės Intelektinės Nuosavybės Organizacijos įsteigimo, Stokholmas 1967 Convention Establishing the World Intellectual Property Organization, 1967. Lietuvai įsigaliojo 1992 m. balandžio 30 d.

Anot prof. dr. Mindaugo Kiškio, „atsižvelgiant į naujausias intelektinės nuosavybės tendencijas, prie intelektinės nuosavybės teisių taip pat galima priskirti teises, susijusias su konfidencialia informacija, naudingais modeliais (mažaisiais arba inovaciniais patentais), kompiuterių programomis, duomenų bazėmis, puslaidininkinių gaminių topografijomis, mikroorganizmais, techninėmis apsaugos priemonėmis“¹³. Kalbant apie kompiuterių programas, kaip apie skaitmeniniame amžiuje susiformavusį intelektinės nuosavybės teisių objektą, galima pažymėti, jog pati elektroninė erdvė iš esmės yra kompiuterių ir kompiuterių programų veikimo (sąveikos) rezultatas¹⁴, o intelektinės nuosavybės teisių objektai elektroninėje erdvėje yra tie patys „tradiciniai“ intelektinės nuosavybės teisių objektai išreikšti skaitmenine (elektronine) forma.

Mūsų nuomone, tikslinga apibūdinti ir patį skaitmeninimo procesą. *Skaitmeninant analoginę informaciją, t.y. simboliai, skaičiai, paveikslukai ir jų sekos, garsai ir skambesiai, pakeičiami kompiuterio nuskaitomu (apdorojamu) dvejetainiu kodu. Dvejetainis yra toks kodas, kurį simbolizuoja tik iš dviejų skaičių (0 ir 1) susidedanti seka. Kitaip tariant, skaitmeninant analoginę informaciją virsta skaičių kodu iš nulių ir vienetų. Jau keičiant į skaitmeninį formatą techniniu atžvilgiu vyksta laikinas fiksavimas kompiuterio atmintyje, na ir, žinoma, skaitmeniniu formatu „užrašyta“ informacija gali būti užfiksuota ir nuolat išsaugoti atitinkamose duomenų laikmenose (pvz., DVD ar CD-ROM). Todėl skaitmeniniam yra atgaminimo būdas, nes vyksta naujas tiek laikinas, tiek nuolatinis fiksavimas skaitmenine forma.*¹⁵ Kitaip tariant, skaitmeninė technologija gali paversti intelektinės nuosavybės naudotoją gamintoju tos intelektinės nuosavybės teisių objekto kopijos, kurią jis ar ji naudoja.

Skaitmeninės technologijos iš esmės pakeitė pasaulį, kurį intelektinės nuosavybės teisė siekia reguliuoti. Galima išskirti du susiklosčiusios situacijos aspektus tam, kad suprastume intelektinės nuosavybės teisę ir jų naudotojų santykį, sąveiką. Pirmasis aspektas yra tas, jog intelektinės nuosavybės teisės saugomas turinys šiandien tapo dar labiau neapsaugotas nuo neteisėto atgaminimo, platinimo, padarymo viešai prieinamu nei kada nors anksčiau, todėl tokios tendencijos neturėtų būti palankiai vertinamos. Intelektinės nuosavybės teisės saugomi objektai yra kultūros, socialinės, ekonominės visuomenės pagrindas, todėl teisių turėtojai visame pasaulyje ragina įstatymų leidėją bei visuomenę atkreipti dėmesį į šiuos aspektus. *Indian Music Industry News* skelbia¹⁶, jog būtina taikyti visas įmanomas priemones „piratų“ atžvilgiu globaliu mastu. Jungtinių Amerikos Valstijų Prekybos Atstovų Biuras (*angl. The Office of the United States Trade*

¹³ Prof. Dr. Mindaugas Kiškis. Intelektinės nuosavybės apsauga elektroninėje erdvėje. Metodinė priemonė. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2011, p. 22.

¹⁴ Prof. dr. Kiškis M., *supra* note 10, p. 43.

¹⁵ Dr. Mizaras V. Autorių teisė (I tomas). Monografija. Vilnius: Justitia, 2008, p. 361.

¹⁶ D'Souza S. Digital and Live. *Indian music talk* [interaktyvus]. Mumbai, 2012 [žiūrėta 2012-09-01]. <<http://www.indianmusicstalks.com/otherArticleDetail.asp?artId=63&catId=6>>.

Representative) teigia, jog „piratai“ vagia ne tik muziką ar filmus – jie vagia amerikiečių darbus.¹⁷ Lietuvos antipiratinės veiklos asociacijos (toliau – *LANVA*) pirmininkas V. Simanavičius ragina „gerbti kitų darbą už tai, kas yra sukurta, autoriai tikrai yra nusipelnę atlyginimo“¹⁸.

Mūsų nuomone, ekonominis intelektinės nuosavybės teisių apsaugos aspektas šiais naujų technologijų laikais yra ypatingai svarbus. Štai 2012 m. spalio 23 d. buvo pristatytas Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos ir Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos užsakymu atliktas išsamus autorių teisių ir gretutinių teisių ekonominio indėlio į Lietuvos ekonomiką tyrimas¹⁹, kurio metu išanalizuotas autorių teisių ir gretutinių teisių srities kasmetinis indėlis į Lietuvos bendrąjį vidaus produktą, užimtumą ir užsienio prekybą 2000 – 2008 metais. Pažymėtina, jog 2008 metais jis sudarė 5,4 proc. bendrosios pridėtinės vertės ir 4,92 proc. nacionalinio užimtumo. Taigi, šis tyrimas leidžia daryti išvadą, jog ekonominę intelektinės nuosavybės naudą jaučia ir Lietuva.

Kita vertus, antrasis aspektas ragina įžvelgti ir teigiamą pusę, pripažįstant, jog skaitmeninės technologijos pamažu veikia „tradicinius“ intelektinės nuosavybės teisių saugomo turinio apribojimus bei skatina atsižvelgti į elektroninę erdvę. Anot *Lawrence Lessig*, skaitmeninė technologija sugebėjo leisti paprastam žmogui tapti nepaprasto kūrybiško proceso dalimi.²⁰ Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, jog tam tikros kontrolės nustatymas interneto tarpininkams, vartotojams turi potencialą tapti dar labiau problemišku ir socialiai įtemptu klausimu. Kai kurių autorių nuomone²¹, tai lemia faktas, kad vartotojas gaudamas prieigą prie saugomo turinio skaitmeninėje formoje, neišvengiamai imasi atgaminimo veiksmų, kurie priklauso intelektinės nuosavybės teisių reguliuojamai sričiai, o tai savaime lemia teisinį konfliktą. Visgi, sutiktina su autoriais²², teigiančiais jog diskusijoje dėl intelektinės nuosavybės teisių turėtojų ir jų naudotojų interesų pusiausvyros elektroninėje erdvėje buvo pamiršta apsvarstyti, kaip, *p.vz.* P2P tinklų naudojimas tinka su vartojimu, kuris palaiko naujų skaitmeninių produktų ir paslaugų vystymą.

---

¹⁷ The Office of the United States Trade Representative informacija. The Office of the United States Trade Representative Announces Results of Special 301 Review of Notorious Markets. *The Office of the United States Trade Representative* [interaktyvus]. Washington, 2011 [žiūrėta 2012-09-01]. <<http://www.ustr.gov/about-us/press-office/press-releases/2011/february/ustr-announces-results-special-301-review-notorio>>.

¹⁸ Rutkauskas A., Šaltenis V. V. Simanavičius: ateityje fizinių piratų neliks. *Delfi* [interaktyvus]. Vilnius, 2012-06-03 [žiūrėta 2012-09-01]. <<http://mokslas.delfi.lt/technology/v-simanavicius-ateityje-fiziniu-piratu-neliks.d?id=58928827#ixzz2CDR7TFjA>>.

¹⁹ Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos informacija. Pristatytas tyrimas dėl autorių teisių ir gretutinių teisių industrijos indėlio į Lietuvos ekonomiką. *Lietuvos Respublikos kultūros ministerija* [interaktyvus]. Vilnius, 2012-10-23 [žiūrėta 2012-10-30]. <<http://www.lrkmlt/go.php/lit/IMG/3124>>.

²⁰ Bowrey K., *supra* note 2, p. 139.

²¹ Griffiths J., Suthersanen U. Copyright and Free Speech: Comparative and International Analyses. New York: Oxford University Press Inc., 2005, p. 385-386.

²² Bowrey K. *op. cit.* p. 139-140.

Štai 2011 m. populiariausias P2P tinklas Lietuvoje linkomanija.net tapo oficialiu režisieriaus Jono Trukano filmo „Knygnešys“ platintoju. Kaip teigiama tinklalapyje balsas.lt²³, per porą savaitių filmą „Knygnešys“ parsisiuntė apie 40 tūkst. vartotojų. Vėliau linkomanija.net ir VŠĮ „Filmuva“ sutarė, jog kuriamas trumpametražis filmas „Barzda“ bus platinamas taip pat naudojant šį P2P tinklą. Tikimasi, kad ateityje toks filmų platinimo būdas padės rasti naujų finansavimo šaltinių ir populiarins lietuvišką kiną.²⁴ Iš tikrųjų, P2P tinklai, atsižvelgiant į šiandieninį jų populiarumą, gali būti naudojami pačių teisių turėtojų, kaip efektyvi platinimo platforma.

Tradicinis pamatinis intelektinės nuosavybės apsaugos principas yra teisių turėtojų teisių ir jų išimčių pusiausvyra, kurios tikslas – pakartotinis žinių panaudojimas užtikrinant kultūrinę ir techninę pažangą²⁵. Pusiausvyros principas įgyvendinamas ribojant intelektinės nuosavybės teisių galiojimą laiko atžvilgiu, nustatant teisių išnaudojimo principus, taip pat įvairių intelektinės nuosavybės teisių apribojimus nekomerciniams ir visuomeniniams tikslams.²⁶ Vis dažniau išsakoma nuomonė, jog žinių visuomenėje dar labiau ryškėja teisės į informaciją, kaip fundamentalios žmogaus teisės, ir intelektinės nuosavybės, kaip teisės kontroliuoti informaciją, kolizija. Kitaip tariant intelektinės nuosavybės teisės yra priešingos su informacijos laisve. Mūsų nuomone, intelektinės nuosavybės teisės yra neatsiejamai susijusios su informacijos laisve, todėl negali būti priešingos. Tiek teisė į informaciją, tiek intelektinės nuosavybės teisių apsauga yra vertybės, kurių tarpusavio pusiausvyros užtikrinamas turi būti garantuojamas ne tik tradicinėje, bet ir elektroninėje erdvėje.

Šios pozicijos laikosi ir Europos Komisija, pripažindama, jog pusiausvyros tarp autorių teisių ir gretutinių teisių ir šių teisių naudotojų nustatymas yra problemiškas. Europos Komisijos nuomone²⁷, nauji teisės aktai galbūt net nėra reikalingi. Masinius autorių teisių pažeidimus elektroninėje erdvėje, Europos Komisijos nuomone, galima sumažinti suteikiant vartotojui galimybę gauti prieigą prie teisėto turinio už jam prieinamą kainą. Mūsų nuomone, prieigos prie teisėto turinio ir prieinamos kainos nustatymas aptariamą probleminę situaciją (t.y. pusiausvyros principo užtikrinimo problematika) galėtų sumažinti, tačiau vargu ar tai išspręs susiklosčiusią situaciją iš esmės. Tokią nuomonę, galima pagrįsti lietuvišku pavyzdžiu: Andriaus Mamontovo albumas „Elektroninis dievas“, atlikėjui nusprendus suteikti neatlygintą galimybę siųsti teisėtą kopiją iš televizijos svetainės, tokia galimybe pasinaudojo 85 tūkst., visgi, 6 tūkst. rinkosi neteisėtas

²³ Balsas.lt informacija. Linkomanija tapo oficialiu filmo platintoju. *Balsas.lt* [interaktyvus]. Vilnius, 2011-04-28 [žiūrėta 2012-12-03]. <<http://www.balsas.lt/naujiena/536034/linkomanija-tapo-oficialiu-filmo-platintoju>>.

²⁴ *Ibid.*

²⁵ Prof. dr. Kiškis M., *supra* note 10, p. 43.

²⁶ Prof. dr. Kiškis M., *supra* note 10, p. 43-44.

²⁷ Europos Komisijos informacija. Digital Agenda for Europe. Action 6: Protecting intellectual property rights online. Europos Komisija [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-09-30]. <<https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/pillar-i-digital-single-market/action-6-protecting-intellectual-property-rights-online>>.

kopijas.²⁸ Taigi, šis pavyzdys, mūsų nuomone, iliustruoja, kaip sudėtinga teisių turėtoji (net ir nustačius neatlygintą naudojimąsi teisių objektu) konkuruoti su neteisėtomis kopijomis. Atsižvelgiant į tai, mūsų nuomone, šioje stadijoje įstatymų leidėjui labai svarbu stebėti, kaip vystosi skaitmeninės technologijos, konsultuotis su interesantų grupėmis tam, kad galėtų numatyti tinkamus principus, kaip turėtų būti reguliuojama susiklosčiusi situacija, siekiant užtikrinti pusiausvyros principo įgyvendinimą.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, jog intelektinės nuosavybės teisių saugomų objektų skaitmeninimas ir jų naudojimo būdas elektroninėje erdvėje (naudojant interneto nuorodas ar P2P tinklus) sąlygoja nustatyti tinkamą ir efektyvią apsaugą nuo piktnaudžiavimo. Visgi, tinkama ir efektyvi intelektinės nuosavybės teisių apsauga elektroninėje erdvėje turėtų būti suprantama, kaip pamatinio intelektinės nuosavybės apsaugos principo (t.y. teisių turėtojų teisių ir jų išimčių pusiausvyra) užtikrinamas, atsižvelgiant į skaitmeninio amžiaus naujoves. Mūsų nuomone, tik taip bus pasiekiamas pakartotinis žinių panaudojimas, užtikrinama kultūrinė ir techninė pažanga.

---

²⁸ Technologijos.lt informacija. Piratavimas – nusikaltimas ar postūmis reformuoti dalinimasi kūriniais? *Technologijos.lt* [interaktyvus]. Vilnius, 2012-07-16 [žiūrėta 2012-09-30]. <http://www.technologijos.lt/n/technologijos/it/S-27158/straipsnis/Piratavimas--nusikaltimas-ar-postmis-reformuoti-dalinimasi-kriniais?l=2&p=1&utm_source=Susije_po_straipsniu&utm_medium=Vidine_navigacija&utm_campaign=Vidine_navigacija>.

2 SKYRIUS. INTERNETO NUORODOS IR IŠIMTINĖS TURTINĖS AUTORIŲ IR GRETUTINIŲ TEISIŲ TURĖTOJŲ TEISĖS

Internetas dažnai apibūdinamas kaip tinklų tinklas²⁹ ir tai yra tiesa, tačiau nevisiškai. Internetas yra pasaulinis kompiuterių tinklas, jungiantis daugybę kitų tinklų ir veikiantis TPC/IP protokolo (*angl. Transmission Control Protocol/Internet Protocol, liet. transporto valdymo protokolas/interneto protokolas*) pagrindu, kuris yra valdomas ir tvarkomas decentralizuotai, t.y. neturi vieno šeimininko.³⁰ TPC/IP protokolas – tai tokia duomenų kodavimo sistema, kai visa kompiuterių tinklu siunčiama informacija iš pradžių kam nors adresuojama, paskui siunčiama tiksliai tuo adresu.³¹ Šie protokolai leidžia tinklams ir kompiuteriams prisijungti prie interneto ir surasti kitus kompiuterius prisijungusius prie jo.³² Interneto pradžia laikomas ARPANET tinklas, sukurtas JAV gynybos tikslams 1969 m., jis buvo decentralizuotas ir suprojektuotas taip, kad galėtų funkcionuoti ir sunaikinus bet kurią tinklo dalį.³³ Vėliau prie ARPANET tinklo buvo prijungti kiti tinklai: BITNET, Usenet, UUCP, NSFnet.³⁴ Palaipsniui internetas tapo visuotiniu pasauliniu tinklų tinklu ir pradėta jo pavadinimą laikyti bendriniu žodžiu.³⁵ Be to, laikui bėgant dauguma programų buvo suprojektuotos ir sukurtos veikti su interneto protokolais, o vieną iš reikšmingiausių programų galima laikyti saityną (*angl. World Wide Web*).

Saitynas – tai hipertekstinės informacijos tinklas, tai svarbiausias interneto komponentas.³⁶ Po jį galima naršyti naudojantis saitais, naudoti paieškos sistemas informacijai rasti³⁷ bei atlikti kitus veiksmus susijusius su duomenų mainais. Hipertekstas, tai toks elektroninio dokumento tekstas, kurio atskiros dalys siejamos saitais, t.y. hipertekstinėmis nuorodomis, turinčiomis matomą dalį ir po ja paslėptą komponentą – nurodomo objekto adresą, pagal kurį naršyklė arba kuri nors kita hipertekstu veikianti programa gali rasti ir parodyti nuorodos rodomą dokumentą ir atversti jį nurodytoje vietoje (paprastai matomoji dalis hipertekste koku nors būdu išskiriama, nuspalvinama, pabraukiama).³⁸ Taigi, saitynas yra hipertekstinių nuorodų (saitų) tinklas, o šie saitai leidžia naršyklei pereiti nuo vieno tinklalapio ir (ar) jame esančio dokumento prie kito spaudžiant tam tikrą nuspalvintą ar pabrauktą vietą.

Galima išskirti šias saitų rūšys, t.y.:

²⁹ Smith G. J. H Bird & Bird. Internet Law and Regulation Third Edition. London: Sweet & Maxwell, 2002, p. 1.

³⁰ Dagienė V. *et al.*, supra note 6. [žiūrėta 2012-12-03]. <<http://www.likit.lt/term/enciklo.html?word=internetas>>.

³¹ Davidavičienė V. *et al.* Elektroninis verslas: vadovėlis. Vilnius: Technika, 2009, p. 420.

³² Smith G. J. H Bird & Bird, *op cit.*, p. 1.

³³ Dagienė V. *et al.*, *op cit* 6.[žiūrėta 2012-12-03]. <<http://www.likit.lt/term/enciklo.html?word=internetas>>.

³⁴ *Ibid.* [žiūrėta 2012-12-03].< <http://www.likit.lt/term/enciklo.html?word=internetas>>.

³⁵ *Ibid.* [žiūrėta 2012-12-03].< <http://www.likit.lt/term/enciklo.html?word=internetas>>.

³⁶ *Ibid.* [žiūrėta 2012-12-03].< <http://www.likit.lt/term/enciklo.html?word=z2iniatinklis>>.

³⁷ *Ibid.* [žiūrėta 2012-12-03].< <http://www.likit.lt/term/enciklo.html?word=z2iniatinklis>>.

³⁸ *Ibid.* [žiūrėta 2012-12-03].< <http://www.likit.lt/term/enciklo.html?word=hipertekstas>> .

(1) Paprastieji arba paviršiniai saitai (*angl. hyperlink, surface link*). Šio tipo saitai nukreipia vartotoją į kito tinklalapio pirminį (pagrindinį) puslapį (*angl. homepage*), t.y. vartotojui aktyvius paprastąjį saitą įvyksta sujungimas su kitu tinklalapiu taip jį atveriant.³⁹ Galima pažymėti, jog šiuo būdu naudojant saitus nėra atliekami jokie tiesioginiai veiksmai, kurie būtų reikšmingi autorių teisių ir gretutinių teisių požiūriu, kadangi vartotojui paspaudus nuorodą jis (vartotojas) bus tiesiogiai nukreipiamas į „tikslo“ tinklalapį. Kitaip tariant, vartotojas pateks į „tikslo“ tinklalapį tokiu pat būdu lyg būtų pats surinkęs atitinkamo tinklalapio adresą savo naršyklėje, tam, kad į ją patektų. Taigi, aktyvius paprastąjį saitą vartotojas savo naršyklėje matys „tikslo“ tinklalapio adresą. Kaip pažymima literatūroje, ši nuorodų forma yra tarsi tam tikra ypatybė, apibūdinanti patį saityną.⁴⁰

(2) Giluminiai saitai (*angl. deep linking*). Tai tie atvejai, kai nuoroda nukreipia ne į kito tinklalapio pradinį puslapį, bet į visus kitus to tinklalapio puslapius (*angl. subsidiary page*), išskyrus pradinį.⁴¹ Giluminių saitų atveju, vartotojas tiesiog „aplenkia“ kito tinklalapio pagrindinį puslapį ir taip jam tampa nematoma pirminė tinklalapio informacija, kurioje paprastai pateikiama reklama, duomenys apie tinklalapio tvarkytoją (teisių turėtoją) ir pan.⁴² Saitynas pilnas giluminių saitų ir dauguma jų nekelia grėsmės autorių teisėms, visgi, kai kurių autorių nuomone, giluminiai saitai kelia grėsmę tam tikriems verslo modeliams, o ypač jei ekonominė veikla yra nukreipta į reklamos paslaugas.⁴³ Paprastai vartotojas savo naršyklėje taip pat matys „tikslo“ tinklalapio adresą.

(3) Įterpiamieji saitai (*angl. inline linking*). Tai tokie saitai, kai į vieną tinklalapį gali būti įterpiami kito tinklalapio duomenys. Technologiškai tai gali būti atlikta vartotojui net nepastebint, kadangi interneto tarpininkas šalia savo pateikiamos informacijos tinklalapyje pateiks kito tinklalapio informaciją taip, jog atrodys, kad ji yra pateikiama interneto tarpininko tinklalapyje nuolat.⁴⁴ Vartotojui patenkant į tinklalapį įterpiamųjų saitų pagalba, svetimo tinklalapio duomenys integruojami į pirminį tinklalapį. Kitaip tariant, naudojant šią saito rūšį vartotojas savo naršyklėje matys interneto tarpininko tinklalapio adresą, ne „tikslo“ tinklalapio.

(4) Kvadratavimas arba įrėminimas (*angl. framing*). Šiuo atveju tinklalapis padalinamas į tam tikrus rėmus (kvadratus), kad tuo pačiu metu būtų matomi ir galimi naudoti vienas šalia kito esantys keli dokumentai.⁴⁵ Kiekvienas iš rėmų gali veikti nepriklausomai nuo to, kaip veikia kitas rėmas, tad kol vienas iš rėmų pasiekia kitą tinklalapį ar jo puslapį, kiti rėmai išlieka nepakitę.⁴⁶

³⁹ Prof. Dr. Mizaras V., *supra* note 15, p. 364.

⁴⁰ Smith G. J. H. Bird & Bird, *supra* note 27, p. 33.

⁴¹ *Ibid.*

⁴² Prof. Dr. Mizaras V., *op cit.*

⁴³ Smith G. J. H. Bird & Bird, *op cit.*

⁴⁴ Prof. Dr. Mizaras V., *op cit.*

⁴⁵ *Ibid.*

⁴⁶ Smith G. J. H. Bird & Bird, *op cit.*, p. 40.

Taigi, kai vartotojas paspaudžia ant nuorodos, kuri kreipia į kitą tinklalapį ir kuri yra pasirinkto rėmo (kvadrato) viduje, „tikslo“ tinklalapio turinys visiškai pakeičia nukreipiančiojo tinklalapio turinį. Šiuo atveju vartotojui taip pat nėra matomas „tikslo“ tinklalapio adresas.

(5) Magnetinės nuorodos (*angl. magnet links*). Šios nuorodos naudoja besivystantį URI (*angl. uniform resource identifier, liet. universalusis išteklių identifikatorius*) standartą, kuris yra skirtas P2P tinklams.⁴⁷ Šios nuorodos neturi informacijos apie rinkmenos (failo) vietą, tiesiog nurodo tam tikrą informaciją apie rinkmeną (failą) arba rinkmenas (failus) į kuriuos nukreipia. Magnetinės nuorodos yra sudarytos iš serijos parametrų, turinčių įvairių duomenų.⁴⁸ Šios nuorodos turi informaciją, kuri naudojama atrasti rinkmenos (failo) kopijas tarp siuntėjų ir jos gali turėti tam tikrų duomenų apie rinkmenos (failo) pavadinamą arba nuorodų į seklius (*angl. tracker*). Pažymėtina, jog šios nuorodos gali veikti be seklio, t.y. šios nuorodos gali būti kopijuojamos ir nusiunčiamos kaip paprastas tekstas kitiems vartotojams elektroniniu paštu ir (ar) kitomis medijos priemonėmis⁴⁹ (*žr. plačiau 3 skyrių*).

Atsižvelgiant į interneto nuorodų rūšis, jų veikimo principus, svarbu nustatyti, kurios autorių teisių ir gretutinių teisių turėtojų išimtinės turtinės teisės, gali būti ar yra pažeidžiamos naudojant interneto nuorodas, kadangi tai leis išskirti aplinkybes, kurioms egzistuojant galimai bus taikoma teisinė atsakomybė naudojant interneto nuorodas, nukreipiančias į autorių teises ir gretutinių teises pažeidžiamą turinį.

LR ATGTĮ 73 str. imperatyviai numatyta, jog autorių teisių, gretutinių teisių pažeidimu laikomi veiksmai, kuriais pažeidžiamos bet kurios LR ATGTĮ ir kitų įstatymų saugomos autorių teisės, gretutinės teisės. LR ATGTĮ 15 str. 1 d. nustatyta, kad autorius turi išimtinės teises leisti arba uždrausti atgaminti kūrinių bet kokia forma ar būdu (LR ATGTĮ 15 str. 1 d. 1 p), taip pat viešai skelbti kūrinių, įskaitant jo padarymą viešai prieinamu kompiuterių tinklais (internete) (LR ATGTĮ 15 str. 1 d. 8 p.). LR ATGTĮ 53 str. 1 d. 4 p. numatyta, jog atlikėjas turi išimtinės teises leisti arba uždrausti padaryti atlikimo įrašą viešai prieinamą. Aptariamo straipsnio 2 dalyje numatyta, jog teisė padaryti atlikimo įrašą viešai prieinamą apima jo perdavimą laidais ar bevielio ryšio priemonėmis, kad visuomenės nariai galėtų jį pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku (pvz., kompiuterių tinklais (internete) pagal pareikalavimą arba kitokiais būdais). Sutinkamai su LR ATGTĮ 54 str. 1 d. 3 p. nuostata, fonogramos gamintojui suteikiama analogiška išimtinė teisė leisti arba uždrausti padaryti fonogramą ar jos kopiją viešai prieinamą.

---

⁴⁷ Kompiuterių tinklų saugumo terminų aiškinamasis žodynelis [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-12-01] <<http://www.tinklusaugumas.lt/cgi-bin/moin.py/Magnet%20Link>>.

⁴⁸ *Ibid.*

⁴⁹ *Ibid.*

Atgaminimu laikomas kūrinio, gretutinių teisių objekto (viso arba dalies) tiesioginis ar netiesioginis, nuolatinis ar laikinas kopijų (kopijos) padarymas bet kuriuo būdu ir bet kuria forma, įskaitant elektroninę formą (LR ATGTĮ 2 str. 1 d.).

Viešas paskelbimas suprantamas, kaip kūrinio viešas perdavimas laidais, bevielio ryšio priemonėmis, įskaitant jo padarymą viešai prieinamu tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų jį pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku. Gretutinių teisių objekto viešas paskelbimas – bet koks gretutinių teisių objekto viešas perdavimas, įskaitant fonogramoje įrašytų garsų arba garsų išraiškos padarymą viešai girdimais, išskyrus transliaciją (LR ATGTĮ 2 str. 31 d.). Galima pažymėti, jog teisė, suteikianti autoriui ar gretutinių teisių turėtojui, leisti arba drausti, teisių objekto padarymą viešai prieinama pirmą kartą buvo numatyta Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių sutarties 8 str., taip pat Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos atlikimų ir fonogramų sutarties 15 str. Analogiškos nuostatos yra numatytos ir 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo 3 str.

Vertinant pateiktas interneto nuorodų rūšis bei atsižvelgiant į jų veikimo principus, darytina išvada, jog būtent išimtinės autorių teisių ir gretutinių teisių turėtojų teisės leisti arba drausti atgaminti ir viešai skelbti (padaryti viešai prieinamu) gali būti aktualios interneto nuorodų atžvilgiu.

Kaip jau minėta, paprastųjų saitų atveju, nukreipiantysis tinklalapis neatlieka jokių tiesioginių tiriamai temai reikšmingų veiksmų. Visgi, tokio tinklalapio vartotojas aktyvuodamas saitą visada sukurs kopiją savo kompiuterio darbinėje atmintyje (RAM),⁵⁰ tačiau tokius veiksmus galima laikyti atgaminimo teisės išimtimi 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo⁵¹ 5 str. 1 d. prasme.

Pirmasis teisminis atvejis susijęs su giluminiais saitais buvo nagrinėjamas dar 1996 m. byloje *The Shetland Times vs. The Shetlands New*.⁵² Faktinės bylos aplinkybės lėmė tai, jog *The Shetland News* skelbė *The Shetland Times* straipsnių antraštes, naudodamas giluminius saitus ir taip išvengė pagrindinio tinklalapio puslapio, kuriame buvo talpinami reklaminiai skelbimai. 1996 m. Škotijos teismas laikinąja nutartimi uždraudė naudoti giluminius saitus, konstatuodamas, jog „tikėtina, kad antraštė yra literatūros kūrinys ir tikėtina, kad tokia *The Shetland News* praktika galimai pažeidžia ieškovo autorių teises“. Visgi, bylos šalims pavyko pasiekti taikų ginčo sprendimą, tad teismas nenagrinėjo bylos iš esmės. Atsižvelgiant į tai nėra, aišku kaip teismas būtų vertinęs bylos aplinkybes autorių teisių aspektu.

---

⁵⁰ Smith G. J. H Bird & Bird., *supra* note 27, p. 35.

⁵¹ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo. [2004] OL specialusis leidimas, 17 skyrius, 1 tomas, p. 230.

⁵² *Shetland Times Ltd. v. Wills*, 1997 S.L.T. 669 (Sis. Case. 1996).

Galima pastebėti, jog vėliau Europoje teisminiai ginčai giluminių saitų atveju buvo grindžiami daugiau duomenų bazių teisine apsauga. 1996 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 96/9/EB dėl duomenų bazių teisinės apsaugos⁵³ 7 str. 1 d. numatyta, jog valstybės narės turi nustatyti duomenų bazės, pasižyminčios pakankamai didelėmis jos duomenų gavimo, tikrinimo ir pateikimo kokybinėmis ir (arba) kiekybinėmis investicijomis, sudarytoji teisę neleisti perkelti ir (arba) viešai paskelbti visą tokių duomenų bazę arba pakankamai didelę jos dalį, kokybiškai ir (arba) kiekybiškai ją įvertinus. Šio straipsnio 5 d. numatyta, jog pasikartojantis ir sistemingas duomenų bazės nedidelių dalių perkėlimas ir (arba) viešas paskelbimas, reikalaujantis veiksmų, kurie nebūdingi normaliam duomenų bazių naudojimui arba kurie nepagrįstai pažeidžia teisėtus duomenų bazės sudarytojo interesus, nėra leidžiamas.

Vokietijos Federalinis Teisingumo Teismas nagrinėdamas *Paperboy* bylą⁵⁴, konstatavo, jog interneto paslauga, kuri siūlo nuorodas į straipsnius apsaugotoje duomenų bazėje nėra autorių teisių ir (ar) konkurencijos teisės pažeidimas. Byla prieš internetinę žinių paieškos sistemą (*angl. on line search engine*), kuri suteikė vartotojams prieigą prie straipsnių duomenų bazėje naudojant giluminius saitus buvo grindžiama Vokietijos autorių teisių įstatymo straipsniu 87 b, kuris įgyvendino 1996 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 96/9/EB dėl duomenų bazių teisinės apsaugos. Teismas konstatavo, jog ieškovai negali reikalauti, jog vartotojai pradėtų naršyti nuo įvadinio tinklalapio puslapio ir pabrėžė, jog tikslinga ieškovams numatyti tam tikras technines apsaugos priemones, jei yra norima išvengti giluminių nuorodų į jų turinį teikimo.

Galima pažymėti, jog dar 2005 m. Europos Teisingumo teismas aiškindamas 1996 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 96/9/EB dėl duomenų bazių teisinės apsaugos 7 str. 5 p. nurodytas „perkėlimo“ ir „panaudojimo“ sąvokas konstatavo⁵⁵, jog tai, kad duomenų bazės duomenis sudarytojas pats padarė prieinamais visuomenei arba tai buvo padaryta su jo leidimu, nepažeidžia sudarytojo teisės neleisti vykdyti visos ar dalies duomenų bazės duomenų perkėlimo ir (arba) panaudojimo veiksmų.

Jungtinėse Amerikos Valstijose (toliau – JAV) giluminių saitų atvejai buvo grindžiami autorių teisių apsaugą reglamentuojančiais įstatymais (taip pat teisės aktais reguliuojančiais sąžiningą konkurenciją). *Ticketmaster Corp. v Tickets.com*⁵⁶ buvo teikiama paslauga, publikuojanti giluminį saitą į *Ticketmaster* tinklalapį iš kurio vartotojai galėjo pirkti bilietus, „apeidami“ *Ticketmaster* pagrindinį tinklalapio puslapį, kuris generavo pajamas iš reklamos ir teikė bendrąją informaciją apie tinklalapio savininką. Teismas šioje byloje konstatavo, jog giluminių saitų naudojimas negali būti laikoma autorių teisių pažeidimu, kadangi tinklalapio adresas nėra

⁵³ 1996 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 96/9/EB dėl duomenų bazių teisinės apsaugos. [2004] OL specialusis leidimas, 13 skyrius, 15 tomas, p. 459.

⁵⁴ Prof. Dr. Mizaras V., supra note 15, p. 366.

⁵⁵ Byla C-203/02, *The British Horseracing Board Ltd ir kt. prieš William Hill Organization Ltd* [2006] ECR I-10415.

⁵⁶ *Ticketmaster Corp. v. Tickets.com Inc.*, 54 U.S.P.Q. 2d 1344 (C.D. Cal., 2000).

savarankiškai saugomi duomenys. Teismo nuomone, giluminis saitas pats savaime nėra neteisėtas, ypač jei jis neklaidina vartotojo apie pateikiamos informacijos šaltinį. Galima pažymėti, jog ieškovas šioje byloje savo autorių teisių pažeidimą motyvavo tuo, jog atsakovas neturėdamas jo leidimo kopijavo ieškovo tinklalapyje pateikiamą faktinę informaciją, teismas konstatavo, jog faktai nėra autorių teisių saugomas objektas.

Atsižvelgiant į aukščiau paminėtą teismų praktiką, taip pat giluminių saitų veikimo principus, manome, jog giluminių saitų atveju nukreipiantysis tinklalapis taip pat paprastai neatliks tiesioginių autorių teises ar gretutines teises pažeidžiančius veiksmų.

Literatūroje yra išsakoma nuomonė, *jog tais atvejais, kada per saitą patenkama ne į tinklalapį, o tiesiogiai į iškvieštą dokumentą, kuriame yra autorių teisių saugomas objektas, asmuo, pateikiantis tokiu technologiniu būdu saitą (aktuali įterpiamųjų saitų ir kvadratavimo atžvilgiu), padaro dar kartą tą objektą viešai prieinamu visuomenei. Jeigu tinklalapyje saitai į autorių teisių saugomus objektus pateikiami miniatiūriniais vaizdais (angl. thumbnails), kuriuos aktyvinus vartotojas taip pat patenka iš karto į didesnę (normalią) dokumento versiją (ne į jį teikiančią tinklalapį) laikoma, jog tokių nuorodų pateikimas yra kūrinio padarymas viešai prieinamu.*⁵⁷

Galima pažymėti, jog interneto tarpininkas tiek įterpiamųjų saitų atveju, tiek kvadratavimo atveju pateikia tik HTML kalbos kodą, kuris suteikia galimybę matyti nuotraukas ar video įrašus iš tinklalapio į kurį yra nukreipiama. Technologiškai įterpiamieji saitai bei kvadratavimas yra tik tekstas, kuris paprastai nepažeidžia autorių teisių. JAV teismas nagrinėdamas *Perfect 10, Inc. v. Google, Inc.*⁵⁸ bylą laikė, jog įterpiamieji saitai nepažeidžia autorių teisių, kadangi techniniu požiūriu jokia kūrinio kopija nėra atgaminama ar padaroma viešai prieinama pirminiame tinklalapyje, suteikiančiame nuorodą. Pirminis tinklalapis pateikia tik HTML kalbos kodą, kuris nukreipia į vaizdus ar kitus duomenis. Taigi, galima laikyti, jog šis JAV sprendimas iš esmės išreiškia nuomonę, jog ir įterpiamieji saitai nesukelia teisinės atsakomybės už autorių teisių pažeidimus.

Vienas iš kadravimo pavyzdžių praktikoje gali būti *Washington Post Co v. TotalNews* byla, kada atsakovas savo tinklalapyje teikė prieigą prie kelių naujienų tinklalapių, tokių kaip *Washington Post, Dow Jones, Reuter, Time Mirror* ir t.t. kadravimo pagalba. Ieškovai šioje byloje daugiau akcentavo sąžiningos konkurencijos aspektus, nei autorių teisių apsaugos klausimus ir laikė interneto nuorodų naudojimą teisėtu savaime. Atsakovo tinklalapyje informacija buvo pateikiama, taip, jog vartotojas nebuvo nukreipiamas į naujienų tinklalapius, t.y. vartotojas gavo prieigą prie naujienų tinklalapių turinio, kuris kadravimo pagalba buvo pateikiamas, kaip atsakovo turinys. Byla

⁵⁷ Prof. Dr. Mizaras V., *op cit*, p. 470.

⁵⁸ Perkins Coie LLP IP Litigation update informacija. United States District Court Central District of California Civil minutes - general in case PERFECT 10, INC. v. GOOGLE, INC., CV 04-9484 AHM (SHx). [žiūrėta 2012-12-05]. <<http://www.iplitigationupdate.com/files/Uploads/Documents/Perfect%2010%20v%20Google.pdf>>.

pasibaigė taikiu ginčo sprendimu, kuriuo *Total News* buvo suteikta licencija teikti nuorodas į ieškovų turinį, tačiau *TotalNews* įsipareigojo nenaudoti kadravimo ieškovų tinklalapių atžvilgiu.⁵⁹ Kaip jau minėta, kvadratavimas suteikia galimybę dalyti tinklalapį į kvadratus, kurie taip pat naudoja HTML kalbos kodą tam, kad surinktų tam tikrus duomenis, turinį iš skirtingų šaltinių. Šiuo atveju, kvadratavimas galėtų potencialiai kelti grėsmę prekių ženklams, tačiau kaip reikėtų traktuoti kvadratavimą autorių teisių apsaugos atžvilgiu, vis dar nėra aišku.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, jog interneto nuorodų naudojimas nėra neteisėtas savaime. Vertinant interneto nuorodas autorių teisių ir gretutinių teisių aspektu, vartotojas aktyvuodamas interneto nuorodą visada sukurs autorių teisių ar gretutinių teisių saugomo objekto kopiją savo kompiuterio darbinėje atmintyje (RAM), tačiau šiuos veiksmus galima laikyti atgaminimo teisės išimtimi. Atsižvelgiant į tai, jog interneto nuorodas pateikiantis pirminis tinklalapis pateikia tik HTML kalbos kodą, kuris nukreipia į vaizdus ar kitus duomenis, mūsų nuomone, interneto tinklalapis naudojantis interneto nuorodas taip pat neatliks tiesioginių autorių teisių ar gretutinių teisių pažeidimų. Visgi, nėra aišku, kaip reikėtų vertinti tokius subjekto veiksmus, kada interneto nuorodos nukreipia vartotoją į tinklalapius, kurie talpina turinį, pažeidžiantį autorių teises ir gretutines teises. Svarstyтина, ar tokius veiksmus būtų galima laikyti netiesioginiu autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimu. Mūsų nuomone, jei subjektui pateikiančiam interneto nuorodas, yra žinoma, kad teikiama interneto nuoroda nukreips į autorių teises ir gretutines teises pažeidžiantį turinį, taip pat, jei subjektas gauna iš tokių savo veiksmų komercinę naudą, tokį subjektą būtų galima laikyti „prisidedančiu prie“ atliekamų autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimų.

---

⁵⁹ Athanasekou P. Eve. Internet and Copyright: An Introduction to Caching, Linking and Framing. The Journal of Information, Law and Technology [interaktyvus]. Glasgow, 1998 [žiūrėta 2012-12-03]. <http://elj.warwick.ac.uk/jilt/wip/98_2atha/>.

3 SKYRIUS. P2P TINKLAI IR IŠIMTINĖS TURTINĖS AUTORIŲ IR GRETUTINIŲ TEISIŲ TURĖTOJŲ TEISĖS

Pirmieji teisminiai procesai P2P interneto tarpininkų atžvilgiu buvo grindžiami labiau autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugą užtikrinančiais įstatymais, nei bendrosiomis taisyklėmis, reguliuojančiomis atsakomybės taikymo išimtimis P2P interneto tarpininkui, kaip informacinės visuomenės paslaugų teikėjui, kurios galėjo ar galbūt netgi turėjo būti taikomos. Šiame skyriuje vartodami terminą P2P interneto tarpininkas mes turime omenyje subjektą, kuris suteikia prieigą prie P2P tinklo.

Laikui bėgant P2P tinklai kito, todėl atsižvelgiant į jų kitimo procesą įvairūs autoriai išskiria tris arba keturias aiškias P2P tinklų kartas, kurios suponavo skirtingus teisinius aspektus⁶⁰:

Pirmoji P2P tinklų karta turėjo centrinį indeksavimo serverį, kuris leisdavo indeksuoti, žymėti visus saugomus ir prieinamus duomenims, esančius vartotojų kompiuteriuose. Kiekviena rinkmena (failas), kuria visi pirmosios kartos P2P tinklo vartotojai dalindavosi buvo indeksuojama, žymima, tačiau rinkmenų (failų) dalinimasis vyko tiesiogiai tarp vartotojų (P2P principas). Kitaip tariant, pirmoji P2P tinklų karta buvo tik iš dalies paremta P2P architektūra. Šis centralizuotas modelis, kuris suteikė vartotojams greitą ir efektyvų rinkmenų (failų) paieškos įrankį buvo naudojamas dabar jau nebeegzistuojančioje *Napster* (turima omenyje „iki-komercinė“ *Napster*) svetainėje. *Napster* vartotojas turėdavo įdiegti savo kompiuteryje *Napster* programinę įrangą, prisijungti prie *Napster* centrinio serverio ir pateikti užklausą, prašymą konkrečiai rinkmenai (failui), tuomet centrinis serveris pateikdavo informaciją apie vartotojus, prisijungusius prie centrinio serverio, turinčius pageidaujama rinkmeną (failą).⁶¹ Pažymėtina, jog *Napster* buvo pripažinta atsakinga už tai, jog prisidėjo prie *Napster* vartotojų atliekamų tiesioginių autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimo. *Napster* sistemos veikla buvo sustabdyta uždraudus naudoti sistemą palaikančius serverius.

Antroji P2P tinklų karta, po teismo proceso *Napster* atžvilgiu, buvo išvystyta taip, kad galėtų išvengti teisinės atsakomybės, t.y. antroji karta jau nebeturėjo centrinio indeksavimo serverio⁶². Antrosios kartos P2P tinklai veikė visiškai decentralizuotai, tiesiogiai sujungdami vartotojų kompiuterius. Vartotojas, ieškantis tam tikros rinkmenos (failo), pateikdavo prašymą, užklausą ir gaudavo pageidaujamas rinkmenas (failus) tiesiogiai iš kito tinklo vartotojo. Tokio

---

⁶⁰ Edwards L., Role and Responsibility of Internet Intermediaries in the field of Copyrights and Related Rights. World Intellectual Property Organization [interaktyvus]. 2005 [žiūrėta 2012-11-18]. <http://www.wipo.int/copyright/en/doc/role_and_responsibility_of_the_internet_intermediaries_final.pdf>

⁶¹ Young K., S. *et al.* Peer to peer file sharing technology: consumer protection and competition issues. Federal Trade Commission, staff report [interaktyvus]. 2005, [žiūrėta 2012-09-05]. <<http://www.ftc.gov/reports/p2p05/050623p2prpt.pdf>>.

⁶² Edwards L., *supra* note 60, p. 17.

decentralizuoto modelio veikimo pavyzdžiais gali būti *Gnutella*, *KaZAA* ir *Grokster*, kurios vėliau taip pat buvo pripažintos atsakingomis už vartotojų vykdomus tiesioginius autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus. Galima pažymėti, jog antrosios kartos tinklai vis dar naudojami *Ares* ir *eDonkey*, kurios yra ypač populiarios Lotynų Amerikoje.⁶³

Trečiajai P2P tinklų kartai yra priskiriamos tos sistemos, kurios tik šiek tiek pakeitė antrosios kartos P2P tinklus (būtent dėl to, kai kurie autoriai priskiria trečiosios kartos P2P tinklus antrajai P2P tinklų kartai). Trečiosios kartos P2P tinklai taip pat buvo decentralizuoti, t.y. jose nebuvo centrinio serverio ir centralizuotos indeksavimo, žymėjimo sistemos. Jie veikė taip, jog tam tikras skaičius kompiuterių vartotojų veikė kaip serveris, palaikantis centralizuotą indeksavimą, taip suteikiant galimybę lengvai ir greitai pageidaujамų rinkmenų (failų) paieškai.⁶⁴ Trečiosios kartos P2P tinklų pavyzdžiu galima laikyti *Sub-Napsters*.

Ketvirtoji P2P tinklų karta (arba trečioji P2P tinklų karta) yra šiai dienai populiariausia ir labiausiai dominuojanti. Šios kartos tinklai veikia *BitTorrent* protokolo pagrindu, kurį 2001 m. sukūrė Bram Cohen. *BitTorrent* protokolu paremto P2P tinklo ypatumas tas, jog jų pagalba dalinamasi ne visa (pilna) rinkmena (failu), t.y. rinkmena (failas) yra padalinama į lygias dalis iš kurių susideda visa rinkmena (failas).⁶⁵ Skleidžiantis rinkmeną (failą) kompiuteris suskaido rinkmeną (failą) į dalis ir skleidžia jas kitiems vartotojų kompiuteriams, kurie yra pateikę paieškas konkrečiai rinkmenai (failui). Kiekvienas iš kompiuterių gauna tam tikrą rinkmenos (failo) dalį ir apsimaino turima rinkmenos (failo) dalimi su kitais vartotojų kompiuteriais. Toks „mainų“ procesas vyksta tol, kol surenkamos visos rinkmenos (failo) dalys. Tokiu būdu *BitTorrent* sukuria decentralizuotą modelį, kuris suteikia galimybę labai greitai parsisiųsti pageidaujamas rinkmenas (failus).

Pažymėtina, jog *BitTorrent* protokolas įtraukia į šį „mainų“ procesą⁶⁶: (i) interneto svetainę, kuri aprūpina vartotojo-kliento programine įranga; (ii) interneto svetainę, kurios pagalba P2P tinklo vartotojai identifikuoja kitus tinklo vartotojus, turinčius pageidaujamas rinkmenas (failus), nustato tokių vartotojų vietą; (iii) seklio svetainę (internetinis serveris), kuris veikia taip, kad kontroliuotų *Torrent* programų veiksmus, stebinti klientus ir jų tarpusavio ryšius; ir (iv) taip vadinamą spiečių (*angl. swarm*), kuris suprantamas, kaip vienas ar daugiau vartotojų (dažniausiai jų būna tūkstančiai), kurie taip pat naudoja *BitTorrent* protokolą ir kurie padaro autorių teisių ir gretutinių teisių objekto neteisėtą kopiją prieinama kitiems P2P tinklo vartotojams. Vartotojas turintis visą (pilną) rinkmeną (failą) ir suteikiantis galimybę kitiems vartotojams iš jo siųsti rinkmeną (failą) ar jos dalis yra vadinamas dalintoju, skleidėju (*angl. seeder*), o tas vartotojas, kuris siekia parsisiųsti

---

⁶³ Edwards L, *supra* note 60, p. 17.

⁶⁴ *Ibid.*

⁶⁵ *Ibid.*

⁶⁶ *Ibid.*

pageidaujama rinkmena (failą) ir turi tam tikros rinkmenos (failo) dalis yra vadinamas „siurbėju“ (*angl. leecher*), kuris parsisiuntęs visą rinkmeną (failą) tampa dalintoju, skleidėju.

Iš esmės *Torrent* rinkmenos (failai) paprastai savyje neturi jokio turinio, kuris galėtų pažeisti trečiųjų asmenų teises ar teisėtus interesus. Veikia *Torrent* rinkmena (failas) talpina informaciją apie vartotojo kompiuterį, kuriame yra norima, pageidaujama rinkmena (failas). Kitaip tariant, *Torrent*, kaip ir interneto nuorodos, tiesiog nukreipia į tinkamus vartotojus, kurie turi ir gali teikti trokštamą turinį (ar jo dalis).

BitTorrent buvo tobulinama, siekiant užtikrinti techninius tikslus ir tuos tikslus, kuriais siekiama išvengti autorių teisių pažeidimo identifikavimo. Šiuo metu egzistuoja ypač daug sistemų, kurios yra valdomos *BitTorrent* protokolo pagalba, tačiau jos įvairiais būdais šifruoja turinį arba vartotojai naudoja tam tikras anonimiškumo paslaugas, kuriomis slepiami vartotojų IP adresai.⁶⁷ Tokių sistemų pavyzdžiais gali būti *Freenet* ir *Tor*. Tokie tinklai netapo ypač plačiai naudojami, vadinkime „paprasto“ vartotojo, kadangi tiek turinio šifravimas, tiek anonimiškumo paslaugos turi tam tikrą šalutinį poveikį – programinė įranga tampa lėta, sunkiai naudojama. Vis dėl to, Japonijoje šifruoto turinio P2P tinklai (tokie kaip *Winny* ir jos naujesnis variantas *Share*) yra gerokai greitesni negu Vakaruose ir yra plačiau naudojami.⁶⁸

Vadovaujantis tinklalapio *technologijos.lt* skelbiama publikacija⁶⁹, 2012 m. pradžioje didžiausiu pasaulyje P2P tinklu tituluojamas *The Pirate Bay* atsisakė *Torrent* failų ir įdiegė magnetines nuorodas. Kaip jau buvo nurodyta, šios nuorodos neturi informacijos apie rinkmenos (failo) vietą, tiesiog nurodo tam tikrą informaciją apie rinkmeną (failą) arba rinkmenas (failus) į kuriuos nukreipia. Šios nuorodos turi informaciją, kuri naudojama atrasti rinkmenos (failo) kopijas tarp siuntėjų, jos gali turėti tam tikrą duomenų apie rinkmenos (failo) pavadinimą. Be to, šios nuorodos gali veikti be seklio. Manytina, jog dėl šių nuorodų naudojimo bus kur kas sudėtingiau nutraukti autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus, vykdomus tokia decentralizuotame P2P tinkle, kuris neturi pagrindinio seklio. Galima pridurti ir tai, jog vis labiau pastebima tendencija naudoti tuos P2P tinklus, prie kurių prieiga yra apribota. Tokių P2P tinklų vartotojais tampa tik asmenys, kuriuos pažįsta asmuo jau esantis P2P tinklo vartotoju, tokiu būdu P2P tinklas tampa savotiška uždara bendruomene.

Labai svarbu pažymėti, kad *BitTorrent* protokolas ir visi P2P tinklai (pradedant nuo *Napster*) gali būti naudojami siekiant dalintis turiniu, kuris nepažeidžia trečiųjų asmenų teisių ir (ar)

---

⁶⁷ Edwards L., *supra* note 27, p. 18.

⁶⁸ *Ibid.*

⁶⁹ Technologijos.lt informacija. *The Pirate Bay* atsisakė „torrent“ failų. *Technologijos.lt* [interaktyvus]. Vilnius, 2012-03-02 [žiūrėta 2012-12-04]. < http://www.technologijos.lt/n/technologijos/it/S-24689/straipsnis/The-Pirate-Bay-atsisake-torrent-failu?l=2&p=1&utm_source=Susije_po_straipsniu&utm_medium=Vidine_navigacija&utm_campaign=Vidine_navigacija>.

teisėtų interesų. Kitaip tariant, P2P tinklai, kaip ir interneto nuorodos, nėra savaime neteisėtos. Be to, kaip jau buvo minėta, P2P tinklai veikia ypač efektyviai, o tai gali būti išnaudojama tiek komercinio, tiek nekomercinio pobūdžio srityse.

Pastebėtina, jog „P2P tinklų karuose“ dėmesys vis dažniau yra nukreipiamas ir į P2P tinklo vartotojus, tačiau galima pažymėti, jog vyrauja tendencija inicijuoti teisminius procesus tik prieš tuos vartotojus, kurie padaro kūrinių viešai prieinamą (*angl. uploaders*), negu tuos kurie parsisiunčia (*angl. downloaders*). Teisminiai procesai susiję su P2P tinklais ligi šiol koncentravosi į asmenis, padarančius autorių teisių ir gretutinių teisių saugomus objektus viešai prieinamais, o kur tai atrodė neefektyvu, inicijuojant teisminius procesus *Torrent* svetainių atžvilgiu (pvz. *The Pirate Bay*).⁷⁰ P2P tinklo veikimo specifika lemia tai, jog paprastai P2P interneto tarpininkai patys neatlieka autorių teisių ar gretutinių teisių pažeidimo, t.y. P2P interneto tarpininkai nelaiko autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidžiančių duomenų savo kompiuteryje, svetainėje ar duomenų saugykloje. P2P interneto tarpininkai paprastai gali tik suteikti galimybę vartotojams dalintis su kitais vartotojais autorių teisių ir gretutinių teisių saugomais objektais, kuriuos jie (vartotojai) turi savo dispozicijoje. Atsižvelgiant į tai, galima daryti išvadą, jog P2P tinklai veikia labai panašiai kaip ir interneto nuorodos, t.y. P2P tinklus galima apibūdinti kaip tokius tinklus, kurie „nukreipia į“ autorių teisių ir gretutinių teisių saugomas neteisėtas kopijas.

Kaip ir interneto nuorodų atveju, išimtinės teisės leisti arba uždrausti atgaminti ir padaryti viešai prieinamą yra aktualios P2P tinklų atžvilgiu. Tikslinga atskirai išskirti atgaminimo teisę P2P tinkluose. Kaip jau buvo minėta, atgaminimu laikomas kūrinių, gretutinių teisių objekto (viso arba dalies) tiesioginis ar netiesioginis, nuolatinis ar laikinas kopijų (kopijos) padarymas bet kuriuo būdu ir bet kuria forma, įskaitant elektroninę formą (LR ATGTĮ 2 str. 1 d.). Minėjome ir tai, jog pats kūrinių skaitmeninimas yra atgaminimo būdas, kadangi vyksta naujas tiek laikinas, tiek nuolatinis fiksavimas skaitmenine forma. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, jog vykstant duomenų dalinimosi procesui P2P tinkle, vartotojo veiksmai, kuriais jis išsikviečia ir perkelia atsisiųstų duomenų rinkmeną į savo kompiuterį, turėtų būti kvalifikuojami kaip atgaminimas.

Vertinant atgaminimą, kaip teisių turėtojo turtinę teisę, svarbu pažymėti, jog LR ATGTĮ 20 str. 1 d. numatyta, kad be kūrinių autoriaus arba kito šio kūrinių autorių teisių subjekto leidimo fiziniam asmeniui išimtinai savo asmeniniam naudojimui nekomerciniais tikslais leidžiama atgaminti teisėtai išleisto ar viešai paskelbto kūrinių egzempliorių. Taigi, asmuo įsigijęs kūrinių ar jo kopiją, gali juos naudoti savo ar savo šeimos (namų) asmeniniams poreikiams.⁷¹ Mūsų nuomone, „teisėtai išleistas“ ar „teisėtai viešai paskelbtas“ kūrinys turėtų būti laikomas tik toks kūrinys (jo kopija), kuris vartotojo buvo įgytas teisėtu būdu. Atsižvelgiant į tai, jog pati P2P tinklų specifika

⁷⁰ Edwards L., supra note 27, p. 18.

⁷¹ Vileta A. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo komentaras. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2000, p. 77.

lemia tai, jog dažniausiai tam tikri kūriniai (jų kopijos), kurias galima gauti P2P tinklų pagalba, kilmė yra būtent neteisėta, darytina išvada, jog LR ATGTĮ 20 str. numatyta išimtis neturėtų būti taikoma P2P tinklų pagalba vykdomų pažeidimų atžvilgiu.

Pažymėtina ir tai, jog teisė atgaminti ir teisė padaryti viešai prieinamu P2P tinklų atžvilgiu yra glaudžiai ir neatsiejamai tarpusavyje susijusios, kadangi atgaminimo teisė paprastai suteikia galimybę, t.y. leidžia įgyvendinti padarymo viešai prieinamu teisę.

4 SKYRIUS. TEISINĖ ATSAKOMYBĖ UŽ AUTORIŲ TEISIŲ IR GRETUTINIŲ TEISIŲ PAŽEIDIMUS NAUDOJANT INTERNETO NUORODAS IR P2P TINKLUS

Lietuvos Respublikos Konstitucijos⁷² 23 str. įtvirtintas nuosavybės neliečiamumo principas. Dar 2000 m. liepos 5 d. Konstitucinis Teismas savo nutarime pažymėjo, jog „pagal aptariamą straipsnį saugoma ir intelektinė nuosavybė <...>. Autoriaus teisių ir interesų gynība nuo pažeidimų yra viešas interesas, todėl priklausomai nuo pažeidimo pobūdžio įstatymų leidėjas gali numatyti civilinę, administracinę ar baudžiamąją atsakomybę už autoriaus teisių ar interesų pažeidimus“.⁷³ Anot Konstitucinio Teismo, „iš Konstitucijos 23 str. kylantys reikalavimai užtikrinti nuosavybės neliečiamumą ir jos apsaugą visa apimtimi taikytini ir ginant intelektinės nuosavybės teises, užtikrinant autoriaus teisių ir gretutinių teisių subjektų nuosavybės neliečiamumą bei jos apsaugą. Nuosavybės teisių gynimo specifiką lemia ir nuosavybės objektas. Įstatymų leidėjas gali, atsižvelgdamas į nuosavybės objektų specifiką, įtvirtinti įvairius šių objektų savininkų pažeistų teisių gynimo būdus, inter alia susijusius su jiems padarytos žalos, kitų praradimų atlyginimu (kompensavimu). Autoriaus teisių ir gretutinių teisių subjektai gali patirti įvairių praradimų – tiek materialinio, tiek moralinio pobūdžio (kūrinio ir gretutinių teisių objekto vertės sumažėjimas, autoriaus teisių ir gretutinių teisių subjektų reputacijos sumažėjimas ir kt.), atsiradusių dėl kitų asmenų neteisėtų veiksmų. Iš Konstitucijos, inter alia jos 23 str. 1 ir 2 d., konstitucinio teisinės valstybės principo kyla pareiga nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris leistų atlyginti (kompensuoti) savininko (autoriaus teisių ir gretutinių teisių subjektų) patirtus tiek materialinio, tiek moralinio pobūdžio praradimus“.⁷⁴

Autorių teises į literatūros, mokslo ir meno kūrinis (autorių teises), atlikėjų, fonogramų gamintojų, transliuojančiųjų organizacijų ir audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmojo įrašo gamintojų teises (gretutines teises) Lietuvoje nustato ir reguliuoja specialus įstatymas - LR ATGTĮ. Pažymėtina, jog šio įstatymo nuostatos yra suderintos su ES teisės aktais.

Lietuvoje už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimą yra numatyta civilinė, administracinė ar baudžiamoji atsakomybė. Civilinius autorių teisių ir gretutinių teisių gynimo būdus reglamentuoja LR ATGTĮ (77-86 str.), taip pat bendrosios Lietuvos Respublikos civilinio kodekso⁷⁵ (toliau - LR CK) bei Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso⁷⁶ (toliau - LR

⁷² Lietuvos Respublikos Konstitucija. Valstybės Žinios, 1992, Nr. 33-1014.

⁷³ Lietuvos Konstitucinio Teismo 2000 m. liepos 5 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 214 (10) straipsnio 1 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. Valstybės žinios. 2000, Nr. 56-1669.

⁷⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. sausio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo (1999 m. gegužės 18 d. redakcija) 67 straipsnio 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. Valstybės žinios. 2011, Nr. 3-93.

⁷⁵ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.

⁷⁶ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 36-1340.

CPK) nuostatos. Administracinę ir baudžiamąją atsakomybę už autorių teisių, gretutinių teisių pažeidimus nustato atitinkamai Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas⁷⁷ (toliau - LR ATPK) ir Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas⁷⁸ (LR ATGTĮ 87 str.).

Atsižvelgdami į tai, jog interneto tarpininkas nei atgaminimo, nei padarymo viešai prieinamu veiksmy pats paprastai tiesiogiai neatlieka bei į tai, jog šiuos veiksmus tiesiogiai atlieka tinklo vartotojas, teisinės atsakomybės analizę pradėsime nuo vartotojui taikomos tiesioginės teisinės atsakomybės.

4. 1. VARTOTOJO TEISINĖ ATSAKOMYBĖ

Kaip jau minėta, Lietuvoje už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus gali būti taikoma administracinė ar baudžiamoji, civilinė atsakomybė. Toliau bus aptariamoms vartotojo teisinės atsakomybės rūšys, jų reglamentavimas ir pritaikomumas Lietuvos praktikoje už autorių teisių pažeidimus, naudojant P2P tinklus, kadangi autorei nėra žinoma Lietuvos teismų praktika, kurioje būtų sprendžiamas klausimas dėl interneto nuorodų naudojimo, pažeidžiant autorių teises ir gretutines teises. Kaip jau minėta, interneto nuorodų naudojimo atveju, vartotojas aktyvuodamas interneto nuorodą visada sukurs autorių teisių ar gretutinių teisių saugomo objekto kopiją savo kompiuterio darbinėje atmintyje (RAM), tačiau tokius veiksmus galima laikyti atgaminimo teisės išimtimi 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo 5 str. 1 d. prasme tais atvejais, kada vartotojas interneto nuorodų pagalba tik pateks į „tikslo“ tinklalapį ar dokumentą ir atliks turinio peržiūros veiksmus. Tais atvejais, kada vartotojas iš „tikslo“ tinklalapio parsisiųs neteisėtą kopiją, vartotojui bus galima taikyti administracinę atsakomybę už neteisėtus atgaminimo veiksmus nekomercijos tikslais.

4.1.1. ADMINISTRACINĖ ATSAKOMYBĖ

Administracinė atsakomybė už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus reglamentuojama LR ATPK 214⁽¹⁰⁾ str. „Autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimas“. Administracinė atsakomybė numatyta už neteisėtą literatūros, mokslo ar meno kūrinio (įskaitant kompiuterių programas ir duomenų bazines) ar gretutinių teisių objekto arba jų dalies viešą atlikimą, atgaminimą, viešą

---

⁷⁷ Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas. Valstybės žinios, 1985, Nr.1-1.

⁷⁸ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 89-2741.

paskelbimą, kitokį panaudojimą bet kokiais būdais ir priemonėmis nekomerciniais tikslais, taip pat neteisėtų kopijų platinimą, gabenimą ar laikymą komerciniais tikslais.⁷⁹

Galima pažymėti, jog aptariama straipsnio redakcija įsigaliojo tik 2009 m. liepos 15 d.⁸⁰, o iki tol galiojusi LR ATPK 214⁽¹⁰⁾ redakcija numatė administracinę atsakomybę tik už autorių teisių ir gretutinių teisių saugomų objektų panaudojimą, siekiant turtinės naudos.⁸¹ Ši įstatyminė redakcija, t.y. LR ATPK 214⁽¹⁰⁾ straipsnio pakeitimai (Žin., 2009, Nr. 89-3805), kuriais buvo numatyta administracinė atsakomybė už kūrinių ir gretutinių teisių objektų neteisėtą panaudojimą nekomerciniais tikslais, buvo ypač palankiai įvertinta Tarptautinio intelektinės nuosavybės aljanso⁸² (*angl. International Intellectual Property Alliance*, toliau – IIPA). Dėl padarytos pažangos 2009 m. Lietuva buvo išbraukta iš IIPA kasmet formuluojamo stebimų valstybių sąrašo (*angl. Watch list*), į kurį paprastai įtraukiamos valstybės, IIPA nuomone, neskiriančios pakankamo dėmesio intelektinės nuosavybės teisių gynimui.⁸³

Aptariami LR ATPK 214⁽¹⁰⁾ str. pakeitimai tiriamos temos atžvilgiu yra reikšmingi, kadangi jie numato administracinę atsakomybę už autorių teisių ir gretutinių teisių objektų neteisėtą atgaminimą ir viešą paskelbimą (padarymai viešai prieinami) nekomerciniais tikslais P2P tinkluose. Atsižvelgiant į tai, jog šie pakeitimai įsigaliojo tik 2009 m., Lietuvos teisminė praktika bylose dėl vartotojų administracinės atsakomybės už autorių teisių ir gretutinių teisių objektų neteisėtą atgaminimą ir viešą paskelbimą, atliekamą P2P tinklo pagalba nėra gausi. Visgi, mūsų nuomone, yra tikslinga išanalizuoti esamą teismų praktiką bylose, kuriose buvo siekiama pritaikyti ar buvo pritaikyta administracinė atsakomybė vartotojams už atitinkamų kūrinių (jų kopijų) viešą paskelbimą (padarymą viešai prieinami) P2P tinkluose.

Viena iš pirmųjų vartotojų administracinių bylų buvo inicijuota dar 2009 m. Vartotojui buvo surašytas administracinio teisės pažeidimo protokolas už tai, kad jis *uTorrent*⁸⁴ protokolo pagalba

---

⁷⁹ Minėti neteisėti veiksmai užtraukia baudą nuo vieno tūkstančio iki dviejų tūkstančių litų su kūrinių ar gretutinių teisių objekto neteisėtų kopijų konfiskavimu, o tokie pat veiksmai, padaryti asmens, bausto administracine nuobauda už aukščiau numatytus pažeidimus, – užtraukia baudą nuo dviejų tūkstančių iki trijų tūkstančių litų su kūrinių ar fonogramos neteisėtų kopijų ir jų gamybos priemonių ar įrangos konfiskavimu. Pažymėtina, jog kūrinių ar fonogramos neteisėtų kopijų gamybos priemonės ar įranga – techninė įranga, medžiagos ir kitos priemonės, kurios išimtinai ar dažniausiai naudojamos kūrinių ar fonogramos neteisėtoms kopijoms atgaminti ir (ar) platinti arba kurių paskirtis ir naudojimo tiesioginis tikslas – atgaminti ir (ar) platinti neteisėtas kūrinių ar fonogramos kopijas.

⁸⁰ Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas. Valstybės žinios, 2009, Nr. 89-3805.

⁸¹ Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 124-5623.

⁸² Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2010 m. gegužės 5 d. įsakymas Nr. IV-260 „Dėl Visuomenės švietimo intelektinės nuosavybės teisių klausimais programos ir jos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2010, Nr. 54 -2667.

⁸³ Nuo 2002 m. iki 2008 m. Lietuva buvo įtraukiama į IIPA stebimų valstybių sąrašą.

⁸⁴ *μTorrent* (taip pat žinoma kaip *uTorrent*) yra BitTorrent, Inc. P2P rinkmenų (failų) apsiųtimo taikomoji kompiuterių programa. Vadovaujantis *μTorrent* Galutinio vartotojo licencijos sutartimi, *μTorrent* parsisiunčia tuos failus, kuriuos jos vartotojas leidžia parsisiųsti (konkrečiai arba pagal kategoriją ar prisijungimą), tačiau *μTorrent* pats automatiškai atsinaujina. *μTorrent* pagreitina siuntimąsi leisdamas vartotojo kompiuteriui pasiimti failų dalis iš kitų *μTorrent* arba BitTorrent vartotojų tuo pačiu metu. Savo ruožtu vartotojo *μTorrent* programinės įrangos naudojimas failų parsisiuntimui leis kitiems vartotojams parsisiųsti tų failų, kuriuos turite pirminis vartotojas, dalis, tokiu būdu maksimaliai padidinant siuntimosi greitį visiems vartotojams. *μTorrent* failai bus prieinami visiems vartotojams,

parsiusiuntes kompiuterių programos kopiją padarė ją viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete) nekomerciniais tikslais, t.y. neteisėtai viešai paskelbė, tuo pažeisdamas LR ATGTĮ 15 str. 1 d. 8 p. reikalavimus bei padarydamas administracinį teisės pažeidimą, numatytą LR ATPK 214¹⁰ str. 1 d. Pirmos instancijos teismas išnagrinėjęs administracinio teisės pažeidimo protokolo pagrindu iškeltą administracinio teisės pažeidimo bylą⁸⁵ nutarė bylą vartotojo atžvilgiu nutraukti, nesant jo veiksmuose administracinio teisės pažeidimo numatyto, LR ATPK 214¹⁰ str. 1 d., sudėties. Tokia teismo išvada buvo grindžiama šiomis aplinkybėmis:

(1) Vartotojo kaltė buvo grindžiama LANVA⁸⁶ kartu su policijos pareigūnu surinktais, analizuotais duomenimis. Šių duomenų pagrindu buvo surašytas ir administracinių teisių pažeidimo protokolas. Pirmos instancijos teismas laikė, jog policijos pareigūnas neturėjo leidimo rinkti ir analizuoti duomenis, reikšmingus galimam pažeidimui nustatyti ir darė išvadą, jog LANVA rinko įrodymus savarankiškai, nors to, kaip viešoji įstaiga, atlikti neturėjo teisės.

Byloje LANVA pirmininkas veikė, kaip asmuo turintis reikalingų specialių žinių, t.y. kaip specialistas. Policijos institucija turėdama žinių apie galimai atliekamus autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus, kreipėsi į LANVA siekiant gauti specialisto pagalbą nustatant galimus teisės pažeidimus.

Vertinant šį teismo argumentą bei teismo nustatytas aplinkybes tikslinga analizuoti Lietuvos Respublikos Policijos veiklos įstatymą⁸⁷ (toliau – LR PVĮ). LR PVĮ 5 str. 1 d. 4-5 p. numatyta, jog vienas iš pagrindinių policijos uždavinių yra nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų prevencija bei nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų atskleidimas ir tyrimas. Šio įstatymo 14 str. 3 d. 2 p. nurodoma, jog teritorinės policijos įstaigos pagal savo kompetenciją įgyvendina nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų prevenciją, atskleidžia ir tiria nusikalstamas veikas bei kitus teisės pažeidimus. Įstatymų leidėjas nedraudžia policijos pareigūnams kreiptis į visuomenines, viešąsias asociacijas ir ar kitus privačius asmenis, siekdamas užtikrinti teisės pažeidimų atskleidimą (LR PVĮ 8 str. 2 d.). Priešingai, policijos pareigūnai yra skatinami palaikyti gerus santykius su bendruomene, nevyriausybinėmis organizacijomis ir kitais visuomenės atstovais, skatinti jų iniciatyvą įgyvendinant nusikalstamų veikų ir administracinių teisės pažeidimų prevencijos priemones.

---

kuriuos būtent vartotojas siunčia arba dalina (angl. seeding). BitTorrent Inc. <http://www.utorent.com/legal/eula> [2012-08-31].

⁸⁵ 2010 m. kovo 15 d. Kauno miesto apylinkės teismo nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. A-785-311/2010.

⁸⁶ Vienija didžiausius Lietuvos muzikos, audiovizualinių kūrinių ir video žaidimų gamintojus (autorių ir gretutinių teisių turėtojus).

⁸⁷ Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymas. Valstybės Žinios, 2000, Nr. 90-2777.

Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, jog sutinkamai su LR PVĮ nebuvo reikalingas atskiras leidimas teisės pažeidimų prevencijai bei atskleidimui, taip pat policijos pareigūnas turėjo teisę pasitelkti į pagalbą asmenį, turintį specialių žinių.

(2) Nebuvo pateikti duomenys, ar įranga, kuri buvo naudojama fiksuoti interneto vartotojų autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus, kai kūriniai galimai neteisėtai padaryti viešai prieinamais kompiuterių tinklais (internete), yra aprobuota.

Siekiant nustatyti galimus pažeidimus buvo naudojama kompiuteriu su tinkamai licencijuota programine įranga. Paprašytas paaiškinti veiksmų seką, renkant galimam pažeidimui reikšmingus duomenis, LANVA pirmininkas teigė, jog iš tinklalapio www.utorrent.com buvo parsiušta *uTorrent* programa, susipažinta su *uTorrent* Galutinio vartotojo licencine sutartimi, sutikta su jos sąlygomis bei minėta programa buvo įdiegta į kompiuterį. Vėliau buvo prisijungta prie tinklalapio www.linkomanija.net ir iš jo parsisiušta *uTorrent* byla. Ši *uTorrent* byla buvo atidaryta kompiuterio ir „Notepad“ kompiuterių programos pagalba. Analizės metu buvo nustatyta serverio informacija, programinės įrangos pavadinimas. Atidarius parsisiuštą bylą *uTorrent* programoje, buvo fiksuojami (kompiuterio ekranvaizdžio funkcijos „*Print screen*“ bei fotokameros pagalba) vartotojai, kurie galimai neteisėtai padaro kompiuterių programos kopijas viešai prieinamas internete. Ši pirminė informacija buvo papildomai policijos pareigūnų tikslinama tyrimo metu, t.y. užklaunami interneto ryšio paslaugų teikėjai, gauta informacija, kad nustatytu IP adresu naudojasi konkretus vartotojas, taip pat interneto ryšio paslaugų teikėjas nurodė, jog fiksuoto pažeidimo metu, vartotojas buvo prisijungęs prie interneto.

Vertinant aptariamą teismo argumentą galima pažymėti tai, jog pirmos instancijos teismas netyrė programinės įrangos, naudotos duomenims rinkti, netinkamumo fakto, o tiesiog konstatavo, jog teismui nebuvo pateikti duomenys, ar įranga, kuri buvo naudojama fiksuoti autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus, yra aprobuota. Kaip jau buvo minėta, pradinio duomenų rinkimo metu buvo naudojamas techninė (kompiuteris) bei programinė įranga. Mūsų nuomone, terminas „aprobavimas“ negali būti taikomas programinės įrangos atžvilgiu, kadangi programinė įranga (kompiuterių programa) nėra prietaisas ar matavimo priemonė, rodantis kiekybinius parametrus. Tik prietaisui gali būti reikalinga atitinkama metrologinė patikra, atitikimas nustatytiems standartams bei valstybinių įstaigų ar institucijų atliekamas privalomas sertifikavimas. Pažymėtina, kad pagal LR ATGTĮ kompiuterių programos teisėtumą patvirtina turima atitinkamos kompiuterių programos licencija. Vadovaujantis LR ATGTĮ 2 str. 22 d., neteisėta kompiuterių programos kopija yra kompiuterių programos kopija, pagaminta be autorių teisių subjektų ar jų tinkamai įgalioto asmens leidimo (nesudarius licencinės sutarties arba pažeidžiant joje nustatytas sąlygas), taigi licencija naudoti kompiuterių programą yra suteikiama laikantis programinės įrangos autorių teisių

subjektų nustatytą licencijavimo taisyklių. Patys kompiuteriai taip pat nėra nei sertifikuojami, nei aprobuojami.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas apeliacine tvarka nagrinėjęs bylą⁸⁸ sutiko su pirmosios instancijos teismo išvadomis. Papildomai apeliacinės instancijos teismo sprendimas buvo grindžiamas tuo, jog:

(3) Galimai daromas pažeidimas buvo LANVA stebimas, duomenys renkami slapta, nežinant apie tai galimą pažeidimą vykdydusiems asmenims, o toks slaptas stebėjimas ir informacijos rinkimas atitinka operatyvinei veiklai būdingus požymius.

IP adresas⁸⁹ sutinkamai su Lietuvos Respublikos Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo⁹⁰ (toliau - LR ADTAĮ) nuostatomis paprastai bus laikoma informacija, susijusia su fiziniu asmeniu – duomenų subjektu, kurio tapatybė gali būti tiesiogiai ar netiesiogiai nustatyta. Tokios išvados yra priėjusi Valstybinė asmens duomenų apsaugos inspekcija⁹¹, pažymėdama, jog „nuolatinis IP adresas yra susietas su konkrečiu vartotojo prisijungimo įrenginiu. Nors tas pats kintamasis IP adresas gali būti suteikiamas skirtingiems vartotojo prisijungimo įrenginiams, tačiau interneto paslaugų teikėjai ir vietos tinklų valdytojai, pasitelkę turimas priemones, dažniausiai gali nustatyti interneto naudotojų, kuriems jie suteikė IP adresus, tapatybę, nes jie paprastai registruoja prisijungimo datą, laiką, trukmę ir kintamąjį IP adresą, suteiktą naudotojo kompiuteriui.“⁹² Svarbu pažymėti tai, jog vadovaujantis Europos Teisingumo Teismo jurisprudencija IP adresas yra saugoma asmens duomenų dalis, nes leidžia tiksliai nustatyti tokius vartotojus.⁹³

Kaip jau minėta, šiam galimam autorių teisių pažeidimui fiksuoti buvo panaudota *uTorrent* kompiuterių programa. Pati *uTorrent* kompiuterių programa veikia, taip, jog jokia papildoma programinė įranga, siekiant pamatyti vartotojų IP adresus, nėra reikalinga. Patys programinės įrangos kūrėjai (*BitTorrent Inc.*) į sukurtą programinę įrangą *uTorrent* įdiegė funkciją - rodyti konkrečių kūrinių (*Torrent* bylų) siuntėjų (parsisiunčiančiųjų ir skleidžiančiųjų) IP sąrašą, t.y. kiekvienas vartotojas, naudojantis *uTorrent* programą, gali matyti visus kūrinių (*Torrent* bylų) skleidėjų IP adresus. Taigi, informacija, nurodanti IP adresą yra viešai prieinama, tad tokius „slaptus stebėjimus“ iš esmės gali atlikti kiekvienas P2P tinklo vartotojas.

⁸⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. balandžio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. N⁶²-902/2011.

⁸⁹ IP adresas tai unikalus numeris, identifikuojantis prisijungimo prie elektroninių ryšių tinklo įrenginį. Gali būti paskiriami nuolatinis (statinis) arba kintamasis (dinaminis) IP adresai. Jungiantis prie interneto, nuolatinis IP adresas lieka toks pats. Kintamasis IP adresas yra laikinas, kadangi DHCP (angl. Dynamic Host Configuration Protocol) serveris kompiuteriui priskiria vis kitą IP adresą, atsitiktinai parinktą iš serverio turimų ir priskyrimo momentu esančių laisvų IP adresų. Dagienė V. *et al.*, *supra* note 5.

⁹⁰ Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas. Valstybės žinios, 1996, Nr. 63-1479.

⁹¹ Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos informacija. Ar IP adresas yra asmens duomenys? *Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija* [interaktyvus]. Vilnius, 2011 [žiūrėta 2012-09-01]. <<http://www.ada.lt/images/cms/File/naujienu/Ar%20IP%20adresas%20yra%20asmens%20duomenys.pdf>>.

⁹² *Ibid.*

⁹³ Europos Teisingumo Teismo sprendimas 2011 m. lapkričio 24 d. Sprendimas *Scarlet Extended SA v. Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM)*, Nr. C-70/10.

Pažymėtina, jog pirminė informacija buvo papildomai policijos pareigūnų tikslinama, užklaunami interneto paslaugų teikėjai, gauta informacija, kad nustatytu IP adresu naudojasi konkretus asmuo - vartotojas, vartotojas apklausiamas policijos pareigūnų patvirtino IP adreso priskyrimą jam asmeniškai ir tik jis vienas atitinkamu IP adresu naudojosi.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, manytina, jog LANVA veiksmuose pirminės informacijos rinkimo su policijos pareigūnu metu operatyvinės veiklos požymiai neįžvelgtini.

2009 m. Kauno apylinkės teisme buvo nagrinėjama dar viena administracinio teisės pažeidimo byla⁹⁴, kurioje asmuo buvo traukiamas administracinėn atsakomybėn už tai, jog tinklalapyje www.tracker.lt padarė viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete) nekomerciniais tikslais filmo kopiją. Reikėtų pažymėti, jog šiuo atveju vartotojas buvo ir minėto tinklalapio administratorius (valdytojas), tad teismo buvo pripažintas padaręs administracinį teisės pažeidimą, numatytą LR ATPK 214¹⁰ str. 1 d., jam 1 000 Lt (vieno tūkstančio litų) dydžio bauda. 2010 m. Klaipėdos miesto apylinkės teismas nagrinėjo dar vieną administracinio teisės pažeidimo bylą⁹⁵ vartotojo atžvilgiu, kuriam buvo surašytas administracinio teisės pažeidimo protokolas už tai, kad jis padarė viešai prieinama kompiuterių tinklais (internete) nekomerciniais tikslais filmo „Zero2“ kopiją, tuo pažeisdamas LR ATGTĮ 15 str. 1 d. 8 p. reikalavimus bei padarydamas administracinį teisės pažeidimą, numatytą LR ATPK 214¹⁰ str. 1 d. Šioje byloje pažeidimas buvo fiksuojamas analogiškai, kaip ir aptartoje byloje. Vartotojas kaltu prisipažino visiškai, tad jam buvo paskirta 1 000 Lt (vieno tūkstančio litų) dydžio bauda.

Vertinant šias dvi administracinio teisės pažeidimo bylas, galima pažymėti, jog yra nuomonių, jog šios dvi bylos buvo surežisuotos, siekiant sukurti teisinį precedentą. Tokia nuomonė kritikuotina dėl šių priežasčių. Visų pirma įstatymų leidėjas numatė tam tikrą teisinio santykio reguliavimą, t.y. numatė administracinę atsakomybę už kūrinį ar gretutinių teisių objekto (jų kopijų) padarymą viešai prieinamu nekomercijos tikslais. Tai iš esmės reiškia, jog kiekvienas vartotojas, neturėdamas autorių teisių ar gretutinių teisių subjekto leidimo padarydamas kūrinį ar gretutinių teisių objektą (jų kopijas) viešai prieinamais atlieka administracinį teisės pažeidimą ir jam gali būti taikoma atsakomybė sutinkamai su LR ATGTĮ 214¹⁰ str. Kaip jau buvo minėta, šiose bylose asmenys prisipažino kaltais visiškai, t.y. neneigė savo atsakomybės, o tokį pažeidėjų prisipažinimą galėjo lemti įvairios priežastys, pvz. patiriamas stresas dėl pradėto tyrimo policijos institucijoje, jaunas pažeidėjų amžius ir pan. Be abejonės, P2P tinklų vartotojų Lietuvoje yra kur kas daugiau nei policijos institucijose užfiksuojamų ir atliekamų tyrimų ar priimtų teismo sprendimų. Atsižvelgiant į tai, mūsų nuomone, kvestionuoti bylų tyrimo skaidrumo, siekiant sukurti teisinį precedentą, nėra pagrindo. Juolab, kad po šių teismo sprendimų priėmimo nepasipylė lavina

⁹⁴ 2009 m. rugsėjo 24 d. Kauno apylinkės teismo nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje.

⁹⁵ 2010 m. liepos 1 d. Klaipėdos miesto apylinkės teismo nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. A2.11-3656-380/2010.

administracinio teisės pažeidimo bylų. Priešingai, vertinat pastarąjį laikotarpį, tokių administracinio teisės pažeidimo bylų fiksuojama ir tokie tyrimai inicijuojami neproporcingai atliekamų pažeidimų mastui (t.y. viena byla per metus).

Svarbu pažymėti, jog pats vartotojo susiejimas su konkrečiu IP adresu gali būti problematiškas, o kartais, atsižvelgiant į naujas technologijas ir specialias kompiuterių programas, netgi neįmanomas. Praėjusių metų balandį Lundo universitetas bendradarbiaudamas su *The Research Bay* atliko tyrimą⁹⁶, siekdami išsiaiškinti ar *The Pirate Bay* vartotojai naudoja anonimiškumo paslaugas, tokias kaip virtualus privatus tinklas (*angl. Virtual Private Network*, toliau – *VPN*) ar įgaliojasis serveris (*angl. proxy*).

VPN yra kompiuterių tinklas, kurio tam tikros dalys susietos su internetu, tačiau visi duomenys, siunčiami internetu, yra užšifruojami naudojant įvairias priemones ir protokolus, tokiu būdu išlaikant tinklo privatumą⁹⁷. Įgaliojasis serveris yra tarsi tarpininkas tarp kompiuterio arba vietinio tinklo ir išorinio tinklo, per kurį gali eiti visi kliento (vietinio tinklo) ryšiai su išoriniu pasauliu. Kai klientas nori užmegzti ryšį su kuria nors svetaine, jis kreipiasi į įgaliojantį serverį ir pateikia jam tos svetainės adresą ir užklausa jai. Serveris visa tai priima ir užklausa persiunčia savo (t. y. įgaliojamo serverio) vardu, o gavęs atsakymą persiunčia jį klientui. Taip kliento vardas ir kita informacija apie jį svetainei, su kuria jis bendrauja, lieka nežinoma.⁹⁸

Minėtas tyrimas atskleidė, jog beveik 70 procentų *The Pirate Bay* vartotojų naudoja arba yra suinteresuoti naudoti anonimiškumo paslaugas ateityje. Svarbu pažymėti, jog šiame tyrime dalyvavo 75.000 respondentų iš kurių 17.8 procentų jau deda pastangas, kad paslėptų savo IP adresus, tuo tarpu 51.4 procentai nors ir pripažino nenaudojantys minėtų anonimiškumo paslaugų, tačiau, kaip jau minėta, yra suinteresuoti tai daryti ateityje. Tyrimo autoriai teigia, jog VPN ir įgaliojantį serverių naudojimas ateityje augs, ypač atsižvelgiant į pastaraisiais metais vykdomas aktyvias teisines iniciatyvas autorių teisių gynimo srityje, tokias kaip teisinės atsakomybės taikymas vartoto atžvilgiu ar turinio filtravimas. Tyrimo autorių nuomone, duomenų dalinimosi bendruomenė anonimiškumo paslaugas atrado kaip atsakomąją priemonę vykdomoms teisinėms iniciatyvoms elektroninėje erdvėje.

Vertinant administracinės atsakomybės reglamentavimą ir administracinės atsakomybės taikymą vartotojo atžvilgiu Lietuvoje, pastebėtina, jog nors teismų praktika vartotojų

---

⁹⁶ TorrentFreak informacija. Pirate Bay Users Hide IP-Addresses to Counter Copyright Enforcement, Research Finds. *TorrentFreak* [interaktyvus]. 2012-11-09 [žiūrėta 2012-11-15]. <<http://torrentfreak.com/pirate-bay-users-hide-ip-addresses-to-counter-copyright-enforcement-research-finds-121109/>>.

⁹⁷ Dagienė V. et al, *supra* note 5., [žiūrėta 2012-11-15] <http://www.likit.lt/term/enciklo.html?word=virtualusis_privatusis_tinklas>.

⁹⁸ Dagienė V. et al, *supra* note 5., [žiūrėta 2012-11-15] <http://www.likit.lt/term/enciklo.html?word=i1galiojasis_serveris>.

administracinio teisės pažeidimo bylose nėra gausi, galima išskirti tam tikras tendencijas, kurios leidžia daryti šias išvadas:

(1) Lietuvoje vartotojai traukiami administracinėn atsakomybėn tik už kūrinio ar gretutinių teisių objekto padarymą viešai prieinamu, tuo tarpu kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėto atgaminimo faktas nėra nustatomas;

(2) IP adresas yra sėkmingai susiejamas su konkrečiu vartotoju. Visgi, reikėtų pažymėti, jog tokį susiejimą analizuotose bylose daugiau lėmė pačių pažeidėjų prisipažinimas, jog yra naudojamas konkrečiu IP adresu. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, jog pažeidėjui neigiant savo neteisėtus veiksmus, t.y. neteisėtą atgaminimą ir viešą paskelbimą, įrodinėjimas administraciniame procese taptų problematiškesnis.

Galima pažymėti, jog intelektinės nuosavybės teisių gynimas dėl pažeidimų P2P tinkluose, taikant vartotojui administracinę atsakomybę sutinkamai su LR ATPK 214¹⁰ str., yra ganėtinai naujas reiškinys. Vertinant administracinės atsakomybės reglamentavimą ir jo taikymą praktikoje, pastebima, jog aptariamų pažeidimų tyrimas reikalauja iš administracinio proceso šalių bei teismo ne tik išmanyti teisinį reglamentavimą, bet ir suvokti technologinius procesus, tiesiogiai susijusius su aptariamais pažeidimais P2P tinkluose.

4.1.2. BAUDŽIAMOJI ATSAKOMYBĖ

LR BK 192 str. numato atsakomybę už literatūros, mokslo, meno kūrinio ar gretutinių teisių objekto neteisėtą atgaminimą, neteisėtą kopijų platinimą, gabenimą ir laikymą. Viešas paskelbimas nėra kriminalizuotas, todėl baudžiamosios atsakomybės taikymas vartotojui, tiesiogiai atliekančiam viešą paskelbimą, Lietuvoje nėra numatytas. Taip pat nėra galima ir baudžiamoji atsakomybė už atgaminimą, kadangi pagal šiuo metu galiojančią LR BK 192 str. redakciją baudžiamoji atsakomybė galima tik už atgaminimą komercijos tikslais⁹⁹, o paprastai nei interneto nuorodas aktyvuojantys vartotojai, nei P2P tinklų vartotojai tokių tikslų nesiekia.

Sutiktina su doktrinos autoriais, teigiančiais, jog toks teisinis reglamentavimas, kada viešas paskelbimas nėra laikomas nusikalstama veika yra pakankamai paradoksali situacija šiais naujų technologijų laikais, kada pažeidimų mastas elektroninėje erdvėje yra ženkliai didesnis nei tradicinėje aplinkoje. Galima pažymėti, jog įvairios ES valstybės narės į didėjantį internetinio „piratavimo“ mastą reagavo skirtingai. Baudžiamoji atsakomybė už viešą paskelbimą (padarymą viešai prieinamo) vartotojo atžvilgiu yra numatyta Vokietijoje, Prancūzijoje, Jungtinėje Karalystėje.

---

⁹⁹ Sutinkamai su LR ATGTĮ 2 str. 17 p., komerciniai tikslai – tikslai, kuriais siekiama tiesioginės ar netiesioginės ekonominės ar komercinės naudos; su jais paprastai nesiejama veikla, kurią gera valia vykdo galutiniai vartotojai.

Manome, jog iniciatyvų kriminalizuoti viešą paskelbimą Lietuvoje egzistuoja. Tokią išvadą galima daryti analizuojant „15min.lt“ internetiniame savaitraštyje skelbiamą informaciją apie naujas iniciatyvas, kuriomis siekiama kovoti su „piratavimu“ elektroninėje erdvėje.¹⁰⁰ Tiesa, šioje publikacijoje nėra pateikiama nuosekli ar aiški informacija, kuri sudarytų sąlygas straipsnyje minimų iniciatyvų analizei. Tokia informacija nėra prieinama ir Lietuvos Respublikos Kultūros Ministerijos, kaip Vyriausybės įgaliotos institucijos įgyvendinti valstybės politiką autorių teisių ir gretutinių teisių srityje, tinklalapyje. Visgi, galima daryti prielaidą, jog kalbama ir apie viešo paskelbimo kriminalizavimą vartotojo atžvilgiu.

Vertinant šiuo metu galiojančias LR ATPK ir LR BK nuostatas, pastebėtina, jog administracinės atsakomybės ir baudžiamosios atsakomybės atribojimo kriterijus yra neteisėtų autorių teisių ir gretutinių teisių objektų kopijų bendra vertė, kuri nusikalstamos veikos padarymo metu turi viršinti 100 MGL dydžio sumą (13 000 Lt). Taigi, nusprendus kriminalizuoti viešą paskelbimą šis objektyvusis požymis turėtų išnykti, be to, turėtų būti atsisakoma komercijos tikslų siekio, taip kaip tai buvo padaryta priimant naują LR ATPK 214¹⁰ str. redakciją. Taip pat įstatymų leidėjui tektų peržiūrėti bausmių dydžius ir svartyti, kaip atriboti administracinę atsakomybę nuo baudžiamosios.

Mūsų nuomone, įstatymų leidėjas privalo užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą bei nustatyti tokį teisinį reglamentavimą, kurio pagrindu būti galima efektyviai ginti pažeistas teises, skirti bausmes proporcingas veikos sunkumui. Vertinat pastarųjų metų teismų praktiką Lietuvoje, galima pažymėti, jog teismai asmenims, „tradiciniu“ būdu pažeidusiems autorių teises ar gretutines teises, paprastai skiria tik pinigines baudas su neteisėtų kūrinių kopijų konfiskavimu ir (ar) neteisėtų kūrinių kopijų gamybos priemonėmis. Mums yra žinoma tik viena baudžiamoji byla, kada dar 2009 m. VšĮ „Žmogaus teisių gynimo ir socialinės integracijos centras“ direktoriui buvo paskirta laivės atėmimo bausmė *ir* už autorių teisių pažeidimą. Svarbu pažymėti, jog minėtos įstaigos direktorius buvo teisiamas už kelias nusikalstamas veikas: sukčiavimą, aplaidų vadovaujamos įstaigos apskaitos tvarkymą, autorių teisių pažeidimą. Kadangi, Lietuvoje nusikaltimai intelektinei nuosavybei yra priskiriami prie nesunkių nusikaltimų, atvejai, kai asmenys būtų nubausti laivės atėmimo bausme tik už „tradicinį“ autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimą, mums nėra žinomi. Mūsų nuomone, tokių atvejų neatsirastų net ir kriminalizavus viešą paskelbimą vartotojo atžvilgiu.

4.1.3. CIVILINĖ ATSAKOMYBĖ

---

¹⁰⁰Gasiulis G. Interneto piratams ruošiami nauji pančiai. *15min* [interaktyvus]. Vilnius, 2012-07-13 [žiūrėta 2012-08-31]. <<http://www.15min.lt/naujiena/pinigai/itkodas/interneto-piratams-ruosia-naujus-pancius-51-233631#ixzz25Pwkotpo>>.

Sutinkamai su LR CK 1.111 str., intelektinės veiklos rezultatai (mokslo, literatūros ir meno kūriniai) yra civilinių teisių objektai. Civiliniai teisiniai santykiai, atsirandantys iš intelektinės veiklos, yra laikomi absoliučiais, t.y. šių teisinių santykių subjekto teisę atitinka visų trečiųjų asmenų pareiga nepažeisti jo turimų teisių.¹⁰¹ Taigi, tretieji asmenys privalo nepažeisti teisių turėtojo teisių ir naudoti intelektinės veiklos rezultatus tik įstatymu numatytais atvejais ir būdais ir tik gavę teisių subjekto sutikimą (leidimą).

Civilinė atsakomybė kyla neįvykdžius įstatymuose ar sutartyje nustatytos pareigos arba atlikus veiksmus, kuriuos įstatymai ar sutartis draudžia atlikti, arba pažeidus bendro pobūdžio pareigą elgtis atidžiai ir rūpestingai (LR CK 6.246 str. 1 d.). Dėl vartotojų atliekamo tiesioginio autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimo P2P tinklų pagalba atsiradusi žala, gali būti atlyginama tada, kai yra nustatomos visos būtinios civilinės atsakomybės sąlygos, t.y.: (i) kaltė (LR CK 6.248 str.), (ii) neteisėti veiksmai (LR CK 6.246 str.); (iii) žala (LR CK 6.249 str.); (iv) priežastinis kaltų teisei prieštaraujančių veikslių ir atsiradusios žalos ryšys (LR CK 6.247 str.).

Paprastai kaltė civilinėje teisėje suprantama kaip asmens elgesio nesutikimas su objektyviais elgesio standartais, t.y. kai asmuo nesielgia taip, kaip būtų galima protingai iš jo tikėtis. Laikoma, kad asmuo kaltas, jeigu atsižvelgiant į prievolės esmę bei kitas aplinkybes jis nebuvo tiek rūpestingas ir apdairus, kiek atitinkamomis sąlygomis buvo būtina (LR CK 6.248 str. 3 d.). Svarbu pažymėti, jog vartotojo kaltė preziumuojama (LR CK 6.248 str. 1 d.).

Neteisėti vartotojo veiksmai interneto nuorodų atveju pasireiškia tuo, jog vartotojas neturėdamas teisių turėtojų, kaip autorių ar gretutinių išimtinių turtinių teisių turėtojų, leidimo atgamins, o P2P tinklų atveju ir padarys viešai prieinamu atitinkama autorių teisių ar gretutinių teisių objekto kopiją. Atsižvelgiant į tai, jog LR ATGTĮ 15 str. 2 d. imperatyviai numatyta, jog bet koks kūrinio originalo ar jo kopijų panaudojimas be autoriaus, jo teisių perėmėjo ar jo tinkamai įgalioto asmens leidimo yra laikomas neteisėtu, tai minėti vartotojo veiksmai bus laikomi neteisėtais, pažeidžiančiais teisių turėtojų teises bei teisėtus interesus ir traktuotini kaip viena iš būtinųjų civilinės atsakomybės kilimo sąlygų.

Tarp neteisėtų vartotojo veikslių, kuriais jis atgamina ir (ar) padaro viešai prieinamu autorių teisių ir gretutinių teisių objekto kopiją, kaip priežasties, ir teisių turėtojui atsiradusios turtinės žalos, kaip pasekmės, yra tam tikras konkretus, objektyviai egzistuojantis ir teisiškai reikšmingas priežastinis ryšys. Lietuvos Aukščiausiasis teismas yra išaiškinęs, jog pats autorių teisių pažeidimas *ex facto* reiškia žalos padarymą, kadangi dėl kiekvieno neteisėto kūrinio panaudojimo teisių subjektas praranda pajamas, gali būti pakenkta jo reputacijai, o teisių pažeidėjas pasipelno nemokėdamas nustatyto licencinio mokesčio už įgyjamas kūrinio naudojimo teises.¹⁰²

¹⁰¹ Juzikienė R. *et al.* Civilinė teisė. Bendroji dalis: vadovėlis (moksl. red. Mizaras V.). Vilnius: Justitia, 2009, p. 493.

¹⁰² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. vasario 22 d. konsultacija Nr. A3-64, kat. 78; Teismų praktika 17.

Manytina, jog praktikoje siekiant taikyti civilinius teisių gynimo būdus, visų pirma iškyla probleminių klausimų susijusių su pačių vartotojų, atliekančių intelektinės nuosavybės teisių pažeidimus, identifikavimu. Kaip jau minėta, tam tikra P2P programinė įranga veikia taip, jog yra rodomi konkrečių autorių teisių ir gretutinių teisių objektų siuntėjų (parsisiunčiančiųjų ir skleidžiančiųjų) IP adresų sąrašas. Teisėsaugos institucijos įstatymo nustatyta tvarka turi galimybę išsireikalauti iš interneto ryšio paslaugos teikėjo tyrimui reikalingus duomenis, t.y. vardą, pavardę, adresą, tuo tarpu teisių turėtojai Lietuvoje neturi galimybės gauti aptariamus duomenis.

Tai iliustruoja Vilniaus apygardos teismo 2012 m. birželio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-1416-302/2012¹⁰³, kurioje autorių teisių ir gretutinių teisių turėtojas *Digiprotect Gesellschaft zum Schutze digitaler Medien mbH* surinkęs duomenis, grindžiančius jo teisių pažeidimą, kreipėsi į teismą su prašymu atskleisti pažeidėjų vardus, pavardes gyvenamosios vietos adresus. Teisių turėtojas pasirinko įrodymų užtikrinimo institutą (sutinkamai su LR ATGTĮ str. ir LR CPK str.) bei prašė teismo taikyti LR ATGTĮ 79 str. įstatymo analogiją ir nedelsiant įpareigoti interneto ryšio paslaugos teikėją pagal pateiktus duomenis skubiai nustatyti ir pateikti asmenų, kurie padarė kūrinius viešai prieinamus, tapatybės duomenis (vardą, pavardę) bei gyvenamosios vietos adresus.

Teismas teisių turėtojo prašymą atmetė ir konstatavo, jog nagrinėjamu atveju teisių turėtojas siekė ne įrodymų užtikrinimo, o teismo pagalba gauti duomenis, reikalingus tam, kad galėtų identifikuoti asmenis, kurie neteisėtai atgamino ir padarė viešai prieinamus kūrinius P2P tinklo pagalba, siekiant pareikšti turtinius reikalavimus šiems asmenims. Teismas laikė, jog teisių turėtojo nurodomi duomenys, kuriuos jis siekia gauti – duomenys apie galimų pažeidimus padariusių asmenų tapatybę, jų gyvenamąją vietą, nelaikyti įrodymais LR CPK 177 str. 1 d. prasme, nes jie nepagrindžia tam tikrų aplinkybių bei nepatvirtina tam tikrų faktų buvimo ar nebuvimo, jie susiję su konkrečių asmenų tapatybės bei gyvenamosios vietos nustatymu.

Taip pat teismas konstatavo, jog interneto ryšio paslaugos teikėjo įpareigojimas pateikti tokius duomenis prieštarautų LR ADTAĮ nuostatomis, įpareigojančioms užtikrinti asmens duomenų apsaugą bei konfidencialumą, ir juos teikti tik įstatymų nustatytais atvejais, į kuriuos, teismo nuomone, teisių turėtojo atvejis nepateko. Teismas pažymėjo, kad dėl padarytų teisės pažeidimų teisių turėtojas gali kreiptis į teisėsaugos institucijas inicijuojant administracinę teiseną arba ikiteisminį tyrimą baudžiamojoje byloje.

Visų pirma tikslinga išanalizuoti vieną iš civilinio teisių gynimo būdų, t.y. teisę gauti informaciją. Pasaulio prekybos organizacijos steigimo sutarties¹⁰⁴ 47 str. numatyta, jog valstybės

---

¹⁰³ Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2012 m. birželio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-1416-302/2012.

¹⁰⁴ Pasaulio prekybos organizacijos steigimo sutartis. Valstybės Žinios, 2001. Nr. 46-1620.

narės¹⁰⁵ gali numatyti teismams teisę įpareigoti, jeigu tai ne per griežta priemonė tokiam pažeidimui, kad pažeidėjas informuotų teisės turėtoją apie trečiųjų asmenų, dalyvaujančių teises pažeidžiančių prekių ar paslaugų gamyboje ir paskirstyme, tapatybę bei apie jų išsidėstymo kanalus. 2004 m. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo¹⁰⁶ 8 str., kuriame reglamentuojama teisė gauti informaciją, numatyta, jog valstybės narės užtikrina, kad, vykstant procesui dėl intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo ir gavus ieškovo pagrįstą ir proporcingą prašymą, kompetentingos teismo institucijos galėtų reikalauti pažeidėjo ar kito asmens: a) kurio žinioje, kaip nustatyta, yra intelektinės nuosavybės teises komerciniu mastu pažeidžiančios prekės; b) kuris, kaip nustatyta, naudojami intelektinės nuosavybės teises komerciniu mastu pažeidžiančiomis paslaugomis; c) kuris, kaip nustatyta, teikia neteisėtoje veikloje naudojamas paslaugas komerciniu mastu; d) kurį a, b ir c punktuose minėtas asmuo nurodė kaip dalyvaujantį prekių gamyboje ar platinime arba paslaugų teikime, pateikti informaciją apie prekių ir paslaugų, pažeidžiančių intelektinės nuosavybės teises, kilmę ir platinimo kanalus. Į minėtą informaciją įeina: a) gamintojų, platintojų, tiekėjų ir kitų prekių bei paslaugų ankstesnių valdytojų, taip pat planuojamų didmenininkų ir mažmenininkų pavadinimai ir adresai; b) informacija apie pagamintus, pristatytus, gautus ar užsakytus kiekius, taip pat apie gautas už atitinkamas prekes ir paslaugas kainas. Pažymėtina, jog teisė gauti informaciją turi būti taikoma, nepažeidžiant kitų įstatymų nuostatų, kurios: a) suteikia teisių turėtojui teises gauti išsamesnę informaciją; b) reglamentuoja pagal šį straipsnį suteiktos informacijos naudojimą civiliniuose ir baudžiamuosiuose procesuose; c) reglamentuoja atsakomybę už teisės gauti informaciją neteisėną naudojimą; arba d) numato galimybę atsisakyti suteikti informaciją, kuri priverstų asmenį prisipažinti jam pačiam ar jo artimam giminei dalyvavus intelektinės nuosavybės teisių pažeidime; arba e) reglamentuoja informacijos šaltinių arba asmens duomenų apdorojimo slaptumo apsaugą.

Lietuvoje teisė gauti informaciją, t.y. gautinos informacijos apimtis, turinys, subjektai, sąlygos ir apribojimai, yra numatyta LR ATGTĮ 79 str. Šiame straipsnyje numatyta, jog nagrinėdamas bylą dėl LR ATGTĮ saugomų teisių pažeidimo, teismas, remdamasis pagrįstu ir laikantis proporcingumo principo parengtu ieškovo prašymu, teismo proceso metu gali įpareigoti asmenis nedelsiant pateikti informaciją apie kūrinių, kitų LR ATGTĮ saugomų teisių objektų kopijų, prekių ir paslaugų, pažeidžiančių autorių teises, gretutines teises ar *sui generis* teises, kilmę ir platinimo būdus, ypač kūrinių, kitų saugomų teisių objektų kopijų, prekių (paslaugų) gamintojų, platintojų, tiekėjų ir kitų ankstesnių valdytojų, taip pat didmenine ir mažmenine prekyba užsiimančių asmenų, kuriems buvo skirti nurodyti objektai (paslaugos), vardus (pavadinimus) ir adresus. LR ATGTĮ 79 str. 2 d. numatyta, jog pateikti nurodytą informaciją, kiek tai neprieštarauja

¹⁰⁵ 2001 m. gegužės 31 d. Lietuvos Respublika tapo Pasaulio prekybos organizacijos nare.

¹⁰⁶ 2004 m. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo. OL 2004 m. specialusis leidimas, 17 skyrius, 2 tomas, p. 32.

nuostatomis dėl asmens duomenų tvarkymo slaptumo, gali būti įpareigoti LR ATGTĮ saugomų teisių pažeidėjai, kiti asmenys, kurie turi komerciniais tikslais savo žinioje šio LR ATGTĮ saugomas teises pažeidžiančias kūrinių, kitų saugomų teisių objektų kopijas ir prekes, kurie komerciniais tikslais naudojami šio LR ATGTĮ saugomas teises pažeidžiančiomis paslaugomis arba kurie komerciniais tikslais teikia paslaugas, kurias tretieji asmenys naudoja darydami LR ATGTĮ saugomų teisių pažeidimą, taip pat tie, kurie tokių asmenų nurodymu dalyvauja gaminant ar platinant LR ATGTĮ saugomas teises pažeidžiančias kūrinių, kitų saugomų teisių objektų kopijas, prekes arba teikiant LR ATGTĮ nustatytas teises pažeidžiančias paslaugas.

Vertinant LR ATGTĮ 79 str. darytina išvada, jog teisė gauti informaciją galėtų būti taikoma ir siekiant išreikalauti iš interneto ryšio paslaugos teikėjų informaciją apie vartotojų vardus, pavardes ir adresus. Visgi, tam, kad būtų galima pasinaudoti šia materialinio pobūdžio teise, teisių turėtojas turėtų pateikti visus protingai turimus įrodymus, jog yra atliekamas konkretaus teisių turėtojo teisių pažeidimas. Mūsų nuomone, teismas galėtų tenkinti teisių turėtojo prašymą taikyti aptariamą gynimo priemonę, t.y. įpareigoti interneto ryšio paslaugos teikėją pateikti informaciją susijusią su P2P tinklo vartotojo vardu, pavarde ir adresu, jei teisių turėtojas pateiktų protingus ir proporcingus įrodymus, kuriais remiantis teismas galėtų tenkinti tokį prašymą, o tai galėtų būti pvz. faktinių aplinkybių konstatavimo protokolas, kuriame atsispindėtų faktinė situacija ir kt.

Svarbu pažymėti, jog procesinio pobūdžio teisės gauti informaciją sąlyga – turi būti ieškovo prašymas, t.y. teismas negali šios gynimo priemonės taikyti savo iniciatyva¹⁰⁷. Anot prof. dr. Vytauto Mizaro¹⁰⁸, teismas įpareigoja pateikti informaciją priimdamas nutartį, nes taikant šią gynimo priemonę byla neišsprendžiama iš esmės, o priemonė tik padeda įgyvendinti kitus gynimo būdus (tokius kaip žalos atlyginimas ar kompensacijos sumokėjimas). Darytina išvada, jog teismas gali tenkinti teisių turėtojo prašymą gauti informaciją tik tuo atveju, kai teisių turėtojas yra pareiškęs ieškininį reikalavimą.

LR CPK 111 str. numato reikalavimus dalyvaujančių byloje asmenų procesinių dokumentų formai ir turiniui. Šio straipsnio 2 d. numatyta, jog kiekviename dalyvaujančio byloje asmens procesiniame dokumente (be kitų reikalavimų) turi būti dalyvaujančių byloje asmenų procesinės padėtys, vardai, pavardės, asmens kodai (jeigu jie žinomi), gyvenamosios vietos adresas. Atsižvelgiant į LR ATGTĮ 79 str. ir LR CPK 111 str. nuostatas, darytina išvada, jog teisė gauti informaciją apie P2P tinklą vartotoją pagal IP adresą teisių turėtojui nesikreipus į prokuratūros ar policijos institucijas Lietuvoje nėra galimybės.

Tikslinga aptarti kitą teisės gauti informaciją įgyvendinimo aspektą, t.y. asmens duomenų teisinės apsaugos aspektas. LR ERĮ 65 ir 66 str. nustatyta, kad viešųjų ryšių tinklų ir (ar) viešųjų

---

¹⁰⁷ Dr. Mizaras V. Autorių teisė (II tomas). Monografija. Vilnius: Justitia, 2008. P. 394.

¹⁰⁸ *Ibid*, p. 395.

elektroninių ryšių paslaugų teikėjai gali generuoti, kaupti ir tvarkyti tik tuos abonentų ir registruotų elektroninių ryšių paslaugų naudotojų asmens, srauto ir susijusius duomenis, kurie yra būtini abonentams ir paslaugų naudotojams identifikuoti, paslaugoms teikti, apskaitai ir atsiskaitymams. LR ADTAĮ 2 str. 1 d. nustatyta, kad asmens duomenys – bet kuri informacija, susijusi su fiziniu asmeniu – duomenų subjektu, kurio tapatybė yra žinoma arba gali būti tiesiogiai ar netiesiogiai nustatyta pasinaudojant tokiais duomenimis kaip asmens kodas, vienas arba keli asmeniui būdingi fizinio, fiziologinio, psichologinio, ekonominio, kultūrinio ar socialinio pobūdžio požymiai. Tai yra, asmens tapatybes ir gyvenamosios vietos duomenys yra laikomi asmens duomenimis, kurie saugomi ir tvarkomi Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka. Internetinio ryšio paslaugos teikėjas gali atskleisti šiuos asmens duomenis, tik įstatymų nustatytais atvejais, o konkrečiau - įpareigotas teismo. Būtent tokio įpareigojimo siekė teisių turėtojas analizuojamoje byloje.

LR ADTAĮ nuostatų aiškinimas leidžia daryti išvadą, jog teisių turėtojas turi teisę gauti informaciją susijusią asmens, atliekančio jo teisių pažeidimą, vardu, pavarde ir adresu. Tokia išvada darytina sutinkamai su LR ADTAĮ nuostatų sisteminiu aiškinimu. LR ATGTĮ 5 str. 1 d. 6 p. numatyta, jog asmens duomenys gali būti tvarkomi jeigu juos reikia tvarkyti dėl teisėto intereso, kurio siekia duomenų valdytojas arba trečiasis asmuo, kuriam teikiami asmens duomenys, ir jei duomenų subjekto interesai nėra svarbesni. Teisėtu interesu laikytinas asmens duomenų teisių pažeidimo nustatymas, tyrimas ir teisės gynimo būdų taikymas esant tokiam pažeidimui.¹⁰⁹ LR ADTAĮ 5 str. 2 d. numatyti atvejai, kada leidžiama tvarkyti ypatingus asmens duomenis. Mums aktualus būtų šio straipsnio 2 d. 6 p., numatantis, jog ypatingus duomenis galima tvarkyti tais įstatymų nustatytais atvejais, kai būtina užkirsti kelią nusikalstamoms ar kitoms neteisėtoms veikoms arba būtina jas tirti, bei jie yra reikalingi bylai nagrinėti teisme (LR ADTAĮ 5 str. 2 d. 7 p.).

Taigi, taikyti LR ATGTĮ 79 str. numatytą teisių gynimo priemonę P2P tinklų vartotojo atžvilgiu savaime nėra draudžiama asmens duomenų teisinės apsaugos požiūriu. Visgi, būtina turėti omenyje, kad duomenys teikiami ir gali būti naudojami tik išimtinai tai tikslais, kurie pateisina tokių duomenų tvarkymą, ir turi būti sunaikinti, kai jie tokiam tikslui nereikalingi.

Galima pažymėti, jog Europos teisingumo teismas¹¹⁰ yra pasisakęs, jog 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos direktyva), 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo, 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės

¹⁰⁹ Dr. Mizaras V., *supra* note 73, p. 395.

¹¹⁰ Europos Teisingumo Teismo 2008 m. sausio 29 d. sprendimas byloje C-275/06 *Productores de Música de España (Promusicae) v. Telefonía de España SAU* (2008), paras. 54, 70.

teisių gynimo ir 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių) neįpareigoja valstybių narių, užtikrinant veiksmingą autorių teisių apsaugą, numatyti pareigą pateikti asmens duomenis vykstant civiliniam procesui. Tačiau Bendrijos teisė reikalauja, kad perkeldamos tas direktyvas šios valstybės užtikrintų, jog bus vadovujamasi tokiu jų aiškinimu, kuris leistų užtikrinti teisingą pusiausvyrą tarp skirtingų Bendrijos teisės sistemos saugomų pagrindinių teisių. Be to, įgyvendindamos minėtas direktyvas perkeliančias priemones valstybių narių valdžios institucijos ir teismai privalo ne tik aiškinti savo nacionalinę teisę taip, kad ji atitiktų šias direktyvas, bet ir nesivadovauti tokiu jų aiškinimu, kuris pažeistų minėtas pagrindines teises arba kitus bendruosius Bendrijos teisės principus, kaip antai proporcingumo principas.

Taigi, Europos Teisingumo Teismas iš esmės konstatavo, jog valstybės narės (nors ir neprivalo), tačiau gali savo įstatymuose numatyti pareigą pateikti asmens duomenis vykstant civiliniam procesui. Tokie įpareigojimai yra numatyti Vokietijos, Didžiojoje Britanijoje, Olandijoje, Švedijoje. Pažymėtina, jog toks teisių turėtojo, kurio autorių arba gretutinės teisės yra pažeidžiamos, prašymas ir (ar) teismo įpareigojimas nėra laikomi asmens duomenų apsaugos pažeidimu.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta darytina išvada, jog Lietuvoje aptariamas civilinių teisių gynimo būdas vartotojo atžvilgiu nėra galimas. Manytina, jog yra tikslinga keisti tokį teisinį reglamentavimą, numatant teisę, teismo nutartimi, gauti iš interneto ryšio teikėjo asmens duomenis susietus su konkrečiu IP adresu. Tokiu būdu teisių turėtojas galėtų reikalauti jau patirtos žalos atlyginimo (ar kompensacijos sumokėjimo) arba taikiai išspręsti ginčą su vartotoju. Be to, aptariamų duomenų išreikalavimas per ikiteisminio tyrimo institucijas (pradedant administracinio teisės pažeidimo bylą ar ikiteisminį tyrimą baudžiamojoje byloje) tam tikrais atvejais galėtų reikšti papildomą ir (ar) nereikalingą teisėsaugos institucijų resursų eikvojimą, kaip pvz. aptariamoje byloje, kai kūrinio vidutinė mažmeninė pardavimo kaina yra žema, o teisės priklauso į pornografinio turinio kūrinius.

4.2. NETIESIOGINĖ INTERNETO TARPININKO TEISINĖ ATSAKOMYBĖ

Kaip jau buvo nurodyta, interneto tarpininkas neatlieka tiesioginių autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimų, todėl interneto tarpininkai gali būti laikomi nebent *prisedantys prie* trečiųjų asmenų (vartotojų) atliekamų *pažeidimų*. Tai lemia, jog interneto tarpininkui neturėtų būti taikoma, pvz. civilinė atsakomybė, kokia ji yra taikoma vartotojų atžvilgiu (t.y. bendrais pagrindais). Visgi, tai nereiškia, jog interneto tarpininkams, kaip asmenims prisidedantiems prie vartotojų atliekamų tiesioginių pažeidimų, neturėtų būti taikoma atsakomybė už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus apskritai.

Interneto tarpininko teikiamos paslaugos gali būti laikomos informacinės visuomenės paslaugomis 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje 2000/31/EB¹¹¹ (toliau - Elektroninės komercijos direktyva) prasme. Elektroninės komercijos direktyva numato tam tikras sąlygas, taisykles, kada laikoma, jog interneto tarpininkas yra atsakingas už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus prie kurių vykdymo jis prisideda. Atsižvelgiant į tai, interneto tarpininko, kaip paslaugų teikėjo, teisinei atsakomybei už trečiųjų asmenų atliekamus tiesioginius autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus atsirasti yra taikomos taisyklės, numatytos Elektroninės komercijos direktyvos 12 - 15 straipsniuose, taip pat Lietuvos Respublikos Informacinės visuomenės paslaugų įstatymo¹¹² (toliau – LR IVPI) 12-15 straipsniuose.

Specialių atsakomybės taisyklių nustatymą sąlygojo tai, jog interneto tarpininko, kaip informacinės visuomenės paslaugų teikėjo, veikla gali apsiriboti techniniu procesu ir (ar) prieigos prie ryšių tinklo, kuriuo perduodama arba kuriame laikinai saugoma trečiųjų asmenų suteikta informacija, suteikimu ir tik tam, kad perdavimas būtų efektyvesnis. Kitaip tariant, interneto tarpininko, kaip informacinės visuomenės paslaugų teikėjo, veikla gali būti tik techninio, automatinio ir pasyvaus pobūdžio, o tai reiškia, kad interneto tarpininkas gali neturėti faktinių žinių apie perduodamą arba saugomą informaciją ir negali jos kontroliuoti. Elektroninės komercijos direktyvoje įtvirtintos taisyklės leidžia interneto tarpininkui pasinaudoti numatytomis atsakomybės taikymo išimtimis, kai jis niekaip neprisideda prie perduodamos informacijos, o gavęs faktinių žinių arba sužinojęs apie neteisėtą veiklą, privalo nedelsdamas imtis priemonių panaikinti tą informaciją arba atimti galimybę ja naudotis.

Tiek Elektroninės komercijos direktyvoje (12 – 14 str.), tiek Lietuvos IVPI (12 –14 str.) reglamentuojamos trys informacijos perdavimo paslaugų grupės: (1) informacijos perdavimas ar

---

¹¹¹ 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos direktyva) 2000/31/EB. 2004 Specialusis leidimas, 2004-12-30, Nr. 1.

¹¹² Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas. Valstybės žinios, 2006, Nr. 65-2380.

prieigos naudotis elektroninių ryšių tinklu suteikimas (*angl. mere conduit*); (2) laikinas informacijos saugojimas spartesnio jos perdavimo tikslais (*angl. caching*); (3) informacijos saugojimas vartotojo prašymu (*angl. hosting*). Elektroninės komercijos direktyvoje suteikia valstybėms narėms teisę numatyti papildomą veiklą, patenkančią į atsakomybės išimtis, tačiau Lietuvoje interneto tarpininkams papildomos atsakomybės taikymo išimtis nėra numatytos.

Atkreiptinas dėmesys į tai, jog atsakomybės taikymas interneto tarpininkams yra savarankiškas teisių gynimo būdas, t.y. jis taikomas neatsižvelgiant į draudimų tarpininkams taikymo galimybes. Tai pagrindžia Elektroninės komercijos direktyvos 12 str. 3 d., 13 str. 2 d., 14 str. 3 d. ir LR IVPI 15 str. 3 d. nuostatos. Kitaip tariant, atsakomybės taikymo sąlygos tarpininkams netaikomos reiškiant reikalavimus dėl įpareigojimo, kad būtų nutrauktas pažeidimas, vykdomas naudojant informacijos perdavimo paslaugas, ar užkirstas jam kelias.¹¹³ Tuo tarpu draudimai, kaip teisių gynimo būdas, interneto tarpininkams gali būti taikomas nepriklausomai nuo to, ar siekiama taikyti atsakomybę jiems.

4.2.1. NETIESIOGINĖS TEISINĖS ATSAKOMYBĖS TAIKYMAS INTERNETO TARPININKUI, KAIP INFORMACINĖS VISUOMENĖS PASLAUGŲ TEIKĖJUI

Sutinkamai su Elektroninės komercijos direktyvos 2 str., informacinės visuomenės paslaugų teikėjas suprantamas kaip bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, teikiantis informacinės visuomenės paslaugą. Informacinės visuomenės paslaugos – paslaugos teikiamos elektroninių ryšių tinklais. Taigi, informacinės visuomenės paslaugų teikėjus galima apibūdinti, kaip fizinius ar juridinius asmenis, kurie teikia paslaugas elektroninėmis priemonėmis per atstumą informacinės visuomenės paslaugos gavėjų prašymu (LR IVPI 2 str. 4 ir 6 d.).

Sutinkamai su LR ATGTĮ 78 str. 2 d., tarpininkas yra suprantamas, kaip fizinis arba juridinis asmuo, teikiantis elektroninių ryšių tinklais paslaugas, kurias sudaro trečiųjų asmenų (paslaugų gavėjų) pateiktos informacijos perdavimas elektroninių ryšių tinklais arba galimybės naudotis elektroninių ryšių tinklais suteikimas ir (arba) pateiktos informacijos saugojimas.

Kaip jau buvo nurodyta, tiek Elektroninės komercijos direktyvoje, tiek LR IVPI reglamentuojamos trys grupės informacijos perdavimo paslaugų, t.y.:

(1) Informacijos perdavimas ar prieigos naudotis elektroninių ryšių tinklu suteikimas (*angl. k. – mere conduct*). Sutinkamai su LR IVPI 12 str. 1 d. nuostatomis, paslaugos teikėjas, perduodantis paslaugos gavėjo pateiktą informaciją elektroninių ryšių tinklu arba suteikiantis galimybę naudotis elektroninių ryšių tinklu, neatsako už teikiamą informaciją, jeigu paslaugos teikėjas: (i) neinicijuoja informacijos perdavimo; (ii) neparenka perduodamos informacijos gavėjo;

---

¹¹³ Dr. Mizaras V., *supra* note 73, p. 463.

(iii) neparenka ir nekeičia perduodamos informacijos. Taigi, reguliuojant šiems tarpininkams taikomas taisyklės buvo vadovautasi principu, kad toks tarpininkas nežino ir nekontroliuoja perduodamos informacijos.¹¹⁴

(2) Laikinas informacijos saugojimas spartesnio jos perdavimo tikslais (angl. k. – *caching*). Paslaugos teikėjas, perduodantis paslaugos gavėjo pateiktą informaciją elektroninių ryšių tinklu, neatsako už automatinį, tarpinį ir laikiną tos informacijos saugojimą, skirtą tik tam, kad vėlesnis tos informacijos perdavimas kitiems jos prašantiems paslaugos gavėjams būtų efektyvus, jeigu paslaugos teikėjas: (i) nepakeitė informacijos; (ii) nepakeitė priegos prie informacijos sąlygų; (iii) laikosi šioje verslo srityje įprastų informacijos atnaujinimo taisyklių; (iv) nekliudo teisėtai naudotis technologija, kuri šioje verslo srityje yra pripažįstama ir naudojama siekiant gauti duomenų apie informacijos naudojimą; (v) skubiai imasi priemonių pašalinti informaciją, kurią saugojo, arba panaikinti galimybę ją pasiekti, sužinojęs, kad pradinis perdavimo šaltinis yra pašalintas iš elektroninių ryšių tinklo ar panaikinta galimybė pasiekti pradinį perdavimo šaltinį arba jį pašalinti iš elektroninių ryšių tinklo ar panaikinti galimybę jį pasiekti nurodė teismas ar įstatymų numatytais atvejais kita valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga (LR IVPI 13 str.). Nors šios kategorijos tarpininkams atsakomybės netaikymo sąlygos siauresnės, čia taip pat vadovujamasi principu, jog tarpininkas nežino ir nekontroliuoja perduodamos informacijos. Pažymėtina ir tai, jog šiems tarpininkams numatyta sąlyga, kuri numato tarpininko aktyvaus elgesio variantą, t.y. jo aktyvų veikimą (informacijos parinkimą), sužinojus apie perduotinos informacijos pašalinimą ar priegos prie tokios informacijos panaikinimą ar įpareigojimą tai padaryti.¹¹⁵

(3) Informacijos saugojimas vartotojo prašymu (angl. k. – *hosting*). Paslaugos teikėjas, paslaugos gavėjo prašymu saugantis jo pateiktą informaciją, už ją neatsako, jeigu: (i) neturi faktinių duomenų apie neteisėtą paslaugos gavėjo veiklą arba apie tai, kad paslaugos gavėjo pateikta informacija įgyta, sukurta, pakeista ar naudojama neteisėtu būdu ir, kai reikalaujama atlyginti žalą, nežino apie faktus ir aplinkybes, rodančius neteisėtą paslaugos gavėjo veiklą arba tai, kad paslaugos gavėjas teikia neteisėtu būdu įgytą, sukurtą, pakeistą ar naudojamą informaciją; (ii) sužinojęs arba gavęs žinių apie neteisėtą paslaugos gavėjo veiklą arba apie tai, kad paslaugos gavėjo pateikta informacija įgyta, sukurta, pakeista ar naudojama neteisėtu būdu, skubiai imasi veiksmų, kad panaikintų galimybę tokią informaciją pasiekti. Šios atsakomybės sąlygos netaikomos, kai paslaugos gavėjas veikia paslaugos teikėjo įgaliotas arba jo kontroliuojamas (LR IVPI 14 str. 1-2 d.). Taigi, pastarosios kategorijos tarpininkams numatomos griežčiausios atsakomybės netaikymo sąlygos. Svarbu pažymėti, jog pagal LR IVPI 14 str. 3 d. (įgyvendina Elektroninės komercijos direktyvos 14 str. 3 d. nuostatas) numatyta, jog galimybės pasiekti neteisėtu būdu įgytos, sukurtos,

---

¹¹⁴ Dr. Mizaras V., *supra* note 73, p. 465.

¹¹⁵ *Ibid.*

pakeistos ar naudojamos informacijos panaikinimo tvarką, taip pat kriterijus, kada paslaugos teikėjas laikomas sužinojęs apie neteisėtą paslaugos gavėjo veiklą arba apie tai, kad paslaugos gavėjo pateikta informacija įgyta, sukurta, pakeista ar naudojama neteisėtu būdu, nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

Šią procedūrą reglamentuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimas Nr. 881 „Dėl galimybės pasiekti neteisėtu būdu įgytą, sukurta, pakeistą ar naudojamą informaciją panaikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“¹¹⁶.

Tikslinga trumpai aptarti reglamentuojamą procedūrą. Pažymėtina, jog Lietuvos teisiniame aptariamame procedūros reguliavime turėjo įtakos Jungtinių Amerikos Valstijų (toliau – **JAV**) Autorių teisių įstatyme įtvirtinta *Notice and Take-Down* (liet. pastebėk ir pašalink) procedūra¹¹⁷.

Galimybės pasiekti neteisėtu būdu įgytą, sukurta, pakeistą ar naudojamą informaciją panaikinimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) numato, jog paslaugos teikėjas, gavęs iš intelektualios nuosavybės teisių subjekto ar kito asmens pranešimą apie galimai neteisėtą informaciją privalo per 3 darbo dienas nustatyti: (i) ar pranešimas atitinka Aprašo nustatytus reikalavimus, taip pat (ii) ar saugo pranešime nurodytą informaciją. Jei ši informacija yra nustatoma, paslaugos teikėjas per 1 darbo dieną turi pateikti paslaugų gavėjui pranešimą ir prašymą ištirti pranešime nurodytos informacijos pagrįstumą. Jei paslaugų teikėjas negauna atsakymo iš paslaugų gavėjo per nustatytą terminą, per 1 darbo dieną paslaugų teikėjas turi panaikinti prieigą prie informacijos ir apie tai informuoti paslaugų gavėją ir prašymą pateikusį asmenį. Jei paslaugų teikėjas gauna atsakymą iš paslaugų gavėjo per nurodytą terminą, privalo nustatyti, ar atsakymas atitinka aprašo reikalavimus ir ar atsakyme nurodyti argumentai pagrįsti. Svarbu pažymėti, jog paslaugų teikėjas suabejojęs paslaugų gavėjo atsakymu pagrįstumu, gali per 1 darbo dieną kreiptis į Informacinės visuomenės plėtros komitetą prie Susisiekimo ministerijos, prašydamas nustatyti, ar paslaugų gavėjo pateiktame atsakyme nurodyti argumentai pagrįsti.

Kaip matyti, apraše įtvirtintas „tarpininko – tyrėjo“¹¹⁸ principas, kuriuo iš esmės suteikiama galimybė pačiam paslaugų teikėjui teisiškai įvertinti susiklosčiusias aplinkybes, reikšmingas siekiant jam taikyti netiesioginę civilinę atsakomybę, pvz. nustatant nuo kada yra laikoma, jog interneto tarpininkas sužinojo apie vykdomus autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus. Be to, nėra aišku, kaip reikėtų elgtis teisių turėtojui, jei jo nuomone, interneto tarpininkas klaidingai įvertino susiklosčiusias aplinkybes. Mūsų nuomone, tokiu atveju kreipimasis į atitinkamas institucijas, siekiant išsiaiškinti šiuos klausimus būtų neproporcingai ilgas, todėl manome, jog Lietuvoje teisių turėtojui yra tikslingiau ir efektyviau pasinaudoti LR ATGTĮ 78 str. nuostatomis,

¹¹⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimas Nr. 881 „Dėl galimybės pasiekti neteisėtu būdu įgytą, sukurta, pakeistą ar naudojamą informaciją panaikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2007, Nr.: 94 -3784.

¹¹⁷ Dr. Mizaras V., *supra* note 73, p. 468.

¹¹⁸ *Ibid.*

suteikiančiomis teisę kreiptis į teismą ir reikalauti uždrausti tarpininkui teikti elektroninių ryšių tinklais paslaugas tretiesiems asmenims, kurie šiomis paslaugomis naudojami pažeisdami autorių teises, gretutines teises ar *sui generis* teises.

4.2.2. NETIESIOGINĖS INTERNETO TARPININKO TEISINĖS ATSAKOMYBĖS TAIKYMO PAVYZDŽIAI

Kaip jau buvo nurodyta, interneto tarpininkas paprastai neatlieka jokių tiesioginių veiksmų, kuriais yra pažeidžiamas autorių teisės ir gretutinės teisės, tuomet kodėl teisių turėtojai paprastai inicijuoja teisinius procesus būtent interneto tarpininko atžvilgiu? Tai gali lemti daugelis priežasčių. Visų pirma, interneto tarpininkai veikia kaip tam tikri priegios prie informacijos „vartai“, todėl yra kur kas efektyviau panaikinti šiuos „vartus“. Be to, paprastai laikoma, jog interneto tarpininkai netrukde ar neatlika pakankamų veiksmų, tam, kad nors dalinai sustabdytų ar sumažintų vykdomų pažeidimų mastą.¹¹⁹ Visgi, mūsų nuomone, pagrindinė priežastis lemianti teisių turėtojų sprendimą inicijuoti teisinius procesus interneto tarpininko atžvilgiu yra tai, jog paprastai pastarieji apmokestina savo „vartus“ įvairiomis formomis (paprastai tai traktuojama, kaip auka), t.y. gauna iš vartotojų tiesioginių neteisėtų veiksmų komercinę naudą. Atsižvelgiant į šias priežastis, teismai visame pasaulyje formavo naujas taisykles, kada laikoma, jog interneto tarpininkas yra atsakingas už vartotojų tiesioginius neteisėtus veiksmus. Sutiktina su autoriais, teigiančiais, jog interneto tarpininko atsakomybė už autorių teisių pažeidimus yra reikšminga ir vis dar labiausiai svarstoma problema internete.¹²⁰

Pirmosios bylos dėl netiesioginės interneto tarpininko atsakomybės buvo nagrinėjamos JAV, kur buvo siekiama taikyti arba buvo pritaikytos solidariosios atsakomybės ir (ar) netiesioginė atsakomybės doktrinos.

Solidarioji ir netiesioginė atsakomybė buvo pritaikyta *Napster*¹²¹ byloje, kadangi bylos nagrinėjimo metu buvo nustatytos šios aplinkybės: (i) tiesioginio pažeidimo buvimas bei (ii) faktinis žinojimas (*Napster* nesilaikė *Notice and Take down* procedūros ir sąmojingai ją ignoravo). Apeliacinis teismas, nagrinėdamas klausimą dėl *Napster* netiesioginės atsakomybės nustatė, jog: (iii) *Napster* turėjo pakankamai aukštą kontrolės lygį tinklo vartotojų atžvilgiu, taip pat (iv) *Napster* gavo iš tokios tinklo veiklos komercinės naudos. Labai panašios išvados buvo padarytos ir kitoje

¹¹⁹ Seng D. Comparative analysis of the national approaches to the liability of internet intermediaries, p. 5. *Pasaulinė intelektinės nuosavybės organizacija* [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-11-28].

<http://www.wipo.int/copyright/en/doc/liability_of_internet_intermediaries.pdf>.

¹²⁰ Smith E., Lord of the Files: International Secondary Liability for Internet Service Providers, 68 Wash. & Lee L. Rev. 1555 (2011), <<http://scholarlycommons.law.wlu.edu/wlulr/vol68/iss3/24>>.

¹²¹ *A&M Records, Inc. v. Napster, Inc.*, 239 F.3d 1004 (9th Cir. 2001). *Bulk Access to Govdocs* [interaktyvus]. [2012-11-18]. <<https://bulk.resource.org/courts.gov/c/F3/239/239.F3d.1004.00-16403.00-16401.html>>.

JAV byloje - *Amster*.¹²² Galima pažymėti, jog JAV teismų sprendimus taikyti solidarią atsakomybę ir netiesioginę atsakomybę interneto tarpininkų atžvilgiu aukščiau paminėtose bylose lėmė tai, jog šie P2P tinklai veikė centralizuotai (t.y. šie tinklai priskiriami pirmai P2P tinklų kartai). Vėliau, t.y. 2005 m., JAV buvo nagrinėjo byla dėl decentralizuotai veikiančio P2P tinklo - *Groster*. Interneto tarpininkas suprojektavo P2P tinklą taip, kad išvengtų netiesioginės ir solidarios atsakomybės, panaikindamas centralizuotą indeksavimą, kuriuo *Napster* byloje iš esmės buvo grindžiamas faktinis žinojimas. Visgi, teismas įžvelgė *Groster* atsakomybę, konstatuodamas, jog „*tas, kas suteikia priemonę ir skatina tą priemonę naudoti autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimams, akivaizdžiai sudarydamas įspūdį arba kitaip patvirtindamas skatinimą atlikti pažeidimus, yra atsakingas dėl trečiųjų šalių atliekamų pažeidimų*“.¹²³ Šioje byloje teismas nustatė, jog *Groster* veiksmų negalima laikyti vien pasyviais, kadangi nuo pat tinklo naudojimo pradžios buvo imtasi aktyvių veiksmų naudoti aptariamą tinklą neteisėtiems tikslams.

ES pirmoji byla susijusi su decentralizuotai veikiančiu P2P tinku *KaZaA* buvo inicijuota Olandijoje. Teismas netaikė draudimų ar teisinės atsakomybės *KaZaA* atžvilgiu, o tokį savo sprendimą grindė Twente universiteto olandų profesoriaus Eriko Huizerio pateikta išvada, kurioje buvo išanalizuotas decentralizuoto P2P tinko veikimo principas, galimi teisėto programos naudojimo būdai bei galimybės kontroliuoti pažeidėjų veiksmus nebuvimas.¹²⁴

2009 m. Švedijoje teismo sprendimu¹²⁵ P2P tinklo *The Pirate Bay* valdytojai buvo pripažinti kaltais sutinkamai su Švedijos baudžiamuoju įstatymu už tai, jog rėmė bei kurstė tinklo vartotojus atlikti autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus. Tokie *The Pirate Bay* veiksmai buvo traktuojami, kaip bendrininkavimas su tinklo vartotojais, padarančiais autorių teisių ir gretutinių teisių saugomus objektų kopijas viešai prieinamomis. Byloje buvo nustatyta, jog: (i) tam tikru laikotarpiu buvo vykdomi autorių teisių pažeidimai, (ii) kaltinamieji tuo laikotarpiu valdė ir administravo tinklą, (iii) veika buvo nukreipta į tyčinį autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimą, (iv) buvo gaunama komercinė nauda.

Svarbu pažymėti, jog *The Pirate Bay* buvo trečiosios (arba ketvirtosios) kartos P2P tinklas, kuris veikė visiškai decentralizuotai, t.y. *The Pirate Bay* veikimas buvo pagrįstas *BitTorrent* protokolu, o jo veikla susidėjo iš to, kad buvo teikiama rinkmenų (failų) dalinimosi paslauga, suteikiama duomenų bazė, kuri leidžia prisijungiant prie katalogo, susidedančio iš *torrent* failų, suteikiama galimybė tinklo vartotojams ieškoti, rasti ir atsisiųsti *torrent* failus ir taip pat suteikiama

¹²² OpenJurist informacija. *In re: Aimster Copyright Litigation*, 334 F.3d 643 (7th Circuit 2003). OpenJurist [interaktyvus]. [2012-11-18]. <<http://openjurist.org/334/f3d/643>>.

¹²³ Electronic Frontier Foundation [interaktyvus]. *MGM Studios, Inc. v. Grokster, Ltd*, Case No. 04-480, 545 A.S. 913 (2005). [žiūrėta 2012-11-28]. <http://w2.eff.org/IP/P2P/MGM_v_Grokster>.

¹²⁴ Dr. Mizaras V., *supra* note 73, p. 476.

¹²⁵ Wired.com informacija. Stockholm District Court Verdict of 17 April 2009 *The Pirate Bay* case no. B 13301-06 . Wired.com [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-12-01]. <http://www.wired.com/images_blogs/threatlevel/2009/04/piratebayverdicts.pdf>.

galimybė vartotojams susisiekti vieniems su kitais vykdant rinkmenų (failų) siuntimosi ir apsikeitimo procesą.

Galima pažymėti, jog visoms anksčiau paminėtoms byloms bendra tai, jog teismai atidžiai vertino interneto tarpininko elgesį paslaugų teikimo procese, t.y. buvo siekiama nustatyti, ar interneto tarpininkas atliko ne tik techninį informacijos perdavimą, ar turėjo galimybę faktiškai valdyti ir kontroliuoti P2P tinklą, jo vartotojų veiksmus.

Mūsų nuomone, interneto tarpininkui palaikant funkcionalų sistemos veikimą, bei žinant, jog P2P tinklas yra vartotojų naudojamas autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimams vykdyti ir ypač skatinant šiuos pažeidimus bei gaunant iš to tiesioginę komercinę naudą, interneto tarpininkui dėl tokių neteisėtų veiksmų gali būti taikoma civilinė atsakomybė, kadangi atsakomybė atsiranda ne tik tiems asmenims, kurie atliko tiesioginius veiksmus, bet ir tiems asmenims, kurie padarė netiesioginį pažeidimą, t.y. koku nors būdu prisidėjo prie teisės apžeidimo¹²⁶. Atsižvelgiant į tai, mūsų nuomone, interneto tarpininkų veiksmai gali būti vertintini, kaip prisidedantys prie vykdomo tiesioginio autorių turtinių teisių ir gretutinių teisių objektų padarymo viešai prieinamais kompiuterių tinklais, sudarant galimybes neteisėtai atgaminti autorių teisių ir gretutinių teisių objektus ir juos padaryti viešai prieinamais. Nurodytų veiksmų neteisėtumas pagrindžiamas tuo, kad šie veiksmai paprastai yra vykdomi nesant autorių teisių ar gretutinių teisių subjekto sutikimo (leidimo). Atsižvelgiant į tai, sutiktina su doktrinos autoriais, teigiančiais, jog paslaugų teikėjams gali būti taikoma solidari civilinė atsakomybė sutinkamai su LR CK 6.279 str. 4 d.¹²⁷ Kadangi tokiu atveju žala atsiranda dėl kelių asmenų skirtingų veiksmų, tačiau minėti skirtingi veiksmai sukels bendrą žalingą rezultatą. Kitaip tariant, nors paprastai interneto tarpininkas ir vartotojas veiks atskirai, jų veiksmai bus susiję faktiniu vieningai susijusiu procesu.

Dar 2009 m. buvo inicijuota civilinė byla prieš vieną didžiausių P2P tinklų Lietuvoje www.linkomanija.net savininką ir administratorių Kęstą Ermaną bei jo vadovaujamą bendrovę UAB „N5“ dėl neteisėtų kompiuterių programų padarymo viešai prieinamomis, kuriuo siekiama įpareigoti minėtus asmenis nutraukti neteisėtus veiksmus, uždraudžiant teikti interneto tarpininko paslaugas tretiesiems asmenims (LR ATGTĮ 77 str. 1 d. 2 p.), uždaryti internetinį tinklalapį www.linkomanija.net (LR ATGTĮ 77 str. 1 d. 3 p.) bei prisiteisti maksimalią 1000 MGL dydžio kompensaciją (LR ATGTĮ 83 str.). Visgi, aptariama civilinė byla vis dar nagrinėjama pirmos instancijos teisme, todėl neturime galimybės analizuoti aptariamą civilinę bylą.

---

¹²⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. birželio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-270/2006, kat. 84.

¹²⁷ Dr. Mizaras V., *supra* note 73, p. 470.

5 SKYRIUS. PRIEMONIŲ AUTORIŲ TEISIŲ IR GRETUTINIŲ TEISIŲ APSAUGAI P2P TINKLUOSE ANALIZĖ

Vis populiarėjantys autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimai P2P tinkluose skatina ieškoti priemonių, kaip užtikrinti tinkamą ir efektyvią autorių teisių ir gretutinių teisių turėtojų ir šių teisių naudotojų interesų pusiausvyrą P2P tinkluose. Kaip jau buvo minėta, intelektinės nuosavybės teisių apsauga nėra ir negali būti absoliuti, tad ir priemonės, kurių imamasi intelektinės nuosavybės teisių apsaugai užtikrinti, negali būti absoliučios. Tokios priemonės privalo būti pagrįstos teisinga pusiausvyra tarp teisių turėtojų ir tokių teisių naudotojų. Toliau bus analizuojamos iniciatyvos, kurių įgyvendinimas tikima gali sumažinti autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimų mastą P2P tinkluose.

5.1. TURINIO FILTRAVIMO ANALIZĖ

Kai kurių autorių nuomone, P2P tinklų turinio filtravimas galėtų tam tikru mastu sumažinti autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus, atliekamus P2P tinklų pagalba. Su tokia nuomone sutiktina, tačiau iškyla tokios priemonės techninio sudėtingumo ir ekonominių sąnaudų klausimas, t.y. nėra aišku, kas turi atlikti aptariamą veiksmą: interneto tarpininkas ar autorių teisių ir (ar) gretutinių teisių turėtojas. Teisių turėtojai, žinoma, gali siekti, jog P2P tinklas būtų filtruojamas tik interneto tarpininko sąnaudomis.

2011 m. lapkričio 24 d. Europos Teisingumo Teismas priėmė reikšmingą prejudicinį sprendimą¹²⁸ turinio filtravimo klausimu byloje C - 70/10 Scarlet Extended SA (toliau - Scarlet) prieš Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (toliau - SABAM), kuriuo buvo aiškinamos Elektroninės komercijos direktyvos, Direktyvos dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo, Direktyvos dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo, Direktyvos dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, ir Direktyvos dėl privatumo ir elektroninių ryšių nuostatos. Europos Teisingumo Teismas konstatavo, jog šių direktyvų nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad jomis draudžiama nustatyti interneto prieigos paslaugų teikėjui įpareigojimą įdiegti filtravimo sistemą:

- visiems naudojantis jo paslaugomis gaunamiems ir siunčiamiems elektroniniams pranešimams, pasinaudojant, be kita ko, P2P programine įranga,
- visų jo klientų atžvilgiu,
- prevenciškai,
- tik jo sąskaita,

---

¹²⁸ Europos Teisingumo Teismo sprendimas 2011 m. lapkričio 24 d. Sprendimas Scarlet Extended SA v. Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM), Nr. C-70/1.

– neterminuotai.

Į Europos Teisingumo Teismą buvo kreiptasi nagrinėjant ginčą tarp *Scarlet* (interneto tarpininkas) ir SABAM (atstovauja autorių teisių ir gretutinių teisių turėtojams) dėl *Scarlet* atsisakymo įdiegti elektroninių pranešimų filtravimo sistemą. 2004 m. SABAM teigė, kad naudodamiesi *Scarlet* paslaugomis interneto vartotojai be leidimo dalinasi SABAM kataloge esančius kūrinius pasinaudodami P2P tinklu – atvira keitimosi informacija priemone, kuri yra nepriklausoma, decentralizuota ir su pažangiomis paieškos ir parsisiuntimo funkcijomis. SABAM prašė pirmos instancijos teismo: (i) konstatuoti, kad pažeidžiamos autorių teisės, būtent teisė juos atgaminti ir teisė viešai skelbti; (ii) nurodyti *Scarlet* nutraukti tokius pažeidimus ir neleisti savo klientams pasinaudojant P2P programine įranga siųsti muzikos kūrinių rinkmenų arba tokį siuntimą ir gavimą blokuoti; (iii) įpareigoti pateikti tai įvykdyti skirtų priemonių aprašymą.

Sprendimu pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad SABAM nurodyti autorių teisių pažeidimai buvo padaryti, tačiau skyrė ekspertą išnagrinėti, ar SABAM pasiūlyti techniniai sprendimai (techniniu požiūriu) įgyvendinami, ar jie leidžia filtruoti tik neteisėtą apsikeitimą elektroninėmis rinkmenomis ir ar yra kitokių priemonių, kuriomis galima kontroliuoti P2P programinės įrangos naudojimą, taip pat įvertinti numatomų priemonių išlaidas. Savo ataskaitoje paskirtas ekspertas pateikė išvadą, kad, nepaisant didelio skaičiaus techninių kliūčių, neatmestina galimybė filtruoti ir blokuoti neteisėtą keitimąsi elektroninėmis rinkmenomis. Pirmos instancijos teismas įpareigojo *Scarlet* nutraukti konstatuotus autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus ir neleisti savo klientams pasinaudojant P2P programine įranga bet kokia forma siųsti elektronines muzikos kūrinių rinkmenas ar jas gauti iš SABAM repertuaro, o už tokio įsipareigojimo neįvykdymą nustatė baudą.

Šį sprendimą *Scarlet* apskundė, pažymėdama, kad negali įvykdyti tokio įpareigojimo, nes neįrodytas blokavimo ar filtravimo sistemos veiksmingumas ir patvarumas. *Scarlet* tvirtino, kad toks įpareigojimas prieštarauja Elektroninės komercijos direktyvos 15 str. nuostatoms, todėl, kad tokiu būdu jai faktiškai nustatoma bendra prievolė stebėti jos tinklu siunčiamą informaciją, taip pat, kad filtravimo sistemos įdiegimas pažeidžia ES teisės nuostatas dėl asmens duomenų apsaugos ir komunikacijos slaptumo, nes taip filtruojant būtų naudojami IP adresai, kurie laikomi asmens duomenimis. Šiomis aplinkybėmis apeliacinės instancijos teismas sprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreipėsi į Europos Teisingumo Teismą.

Be aukščiau nurodytų reikšmingų išvadų, Europos Teisingumo Teismas pažymėjo, kad dėl interneto tarpininkui nustatyto įpareigojimo įdiegti ginčijamą filtravimo sistemą ji privalėtų aktyviai stebėti visus su visais jos klientais susijusius duomenis, būtų stebimi visi atitinkamos interneto tarpininko tinklu siunčiami elektroniniai pranešimai, toks stebėjimas būtų neterminuotas, apimtų bet kokį būsimą pažeidimą ir juo siekiama apsaugoti ne tik egzistuojančius kūrinius, bet ir būsimus,

kurie įdiegiant tokią sistemą dar nesukurti. Tai leido Europos Teisingumo Teismui daryti išvadą, kad taip interneto tarpininkui būtų nustatyta bendra stebėjimo prievolė, draudžiama pagal Elektroninės komercijos direktyvos 15 str. 1 d., tad toks įpareigojimas akivaizdžiai pažeistų laisvę užsiimti verslu, nes pagal šį įpareigojimą interneto tarpininkas privalėtų įdiegti sudėtingą, brangiai kainuojančią, nuolat veikiančią ir tik savo lėšomis finansuojamą informacinę sistemą, o tai irgi prieštarautų Direktyvos dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo 3 str. 1 d., kurioje reikalaujama, kad priemonės, skirtos užtikrinti intelektinės nuosavybės teisių apsaugą, nebūtų nereikalingai sudėtingos ar brangios. Be to, Europos Teisingumo Teismas konstatavo, kad įpareigojimas įdiegti ginčijamą filtravimo sistemą laikytinas pažeidžiančiu reikalavimą užtikrinti tinkamą pusiausvyrą tarp intelektinės nuosavybės teisės apsaugos, kuria naudojasi autorių teisių turėtojai, ir ūkio subjektams, interneto prieigos paslaugų teikėjams, suteiktos laisvės užsiimti verslu apsaugos. Europos Teisingumo Teismas pažymėjo, jog toks įpareigojimas gali pažeisti ir tokių paslaugų teikėjų klientų (vartotojų) pagrindines teises, t.y. teisę į asmens duomenų apsaugą ir laisvę gauti ar skleisti informaciją.

2012 m. vasario 16 d. Europos teisingumo teismas priėmė dar vieną sprendimą dėl turinio filtravimo byloje¹²⁹ *Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers (toliau - SABAM) vs. Netlog NV (toliau – Netlog)*, kurioje padarė analogiško pobūdžio išvadas, kaip ir aukščiau aptartoje byloje.

Netlog valdo ir administruoja socialinį tinklalapį, kuriame kiekvienam užsiregistravusiam asmeniui (vartotojui) sukuriama asmeninė paskyra. Socialinio tinklalapio pagrindinė funkcija yra sukurti virtualią visuomenę, kurioje socialinio tinklalapio vartotojai galėtų bendrauti vieni su kitais. Savo paskyroje vartotojas gali vesti dienoraštį, rašyti apie savo laisvalaikį, nurodyti pomėgius ir kt., talpinti asmenines nuotraukas ar vaizdo filmų ištraukas. Pažymėtina, jog šioje byloje nebuvo ginčijama, kad socialinio tinklo valdytojas *Netlog* savo serveriuose saugo vartotojų pateiktą informaciją, todėl *Netlog* buvo laikomas paslaugos teikėju, kuris paslaugos gavėjo prašymu saugojo jo pateiktą informaciją (*angl. hosting*). SABAM teigė, jog *Netlog* socialinis tinklas suteikia galimybę visiems vartotojams per savo paskyras dalintis į SABAM repertuarą įtrauktais muzikos bei audiovizualiniais kūriniais. Atsižvelgiant į tai, SABAM paprašė teismo įpareigoti *Netlog* nedelsiant nutraukti bet kokią neteisėtą jos repertuarui priskirtų muzikos ir audiovizualinių kūrinių pateikimą visuomenei. Kaip ir aukščiau aptartoje Europos Teisingumo Teismo byloje, nebuvo ginčijam, kad filtravimo sistemos įdiegimas reikštų, jog: (i) paslaugų teikėjas turi identifikuoti rinkmenas, kurios galimai pažeidžia autorių teises ar gretutines teises, (ii) vėliau nustato, kurios iš

---

¹²⁹ 2012 m. vasario 16 d. Europos teisingumo teismo sprendimas byloje C-360/10 *Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers vs. Netlog NV*.

šių rinkmenų neteisėtai saugomos ir padaromos viešai prieinamomis, ir (iii) galiausiai blokuoja tų rinkmenų, kurias laiko neteisėtomis.

Apibendrinant tai kas išdėstyta, darytina išvada, jog nors Europos Teisingumo Teismas savo jurisprudencijoje konstatavo, kad bendro pobūdžio įpareigojimas interneto tarpininkui savo sąskaita filtruoti visą jų tinklais perduodamą informaciją pažeidžia ES teisę, interneto tiekėjų veiklos laisvę, vartotojų privatumą ir informacijos laisvę, tai nereiškia, jog tokia priemonė negali būti taikoma apskritai. Visgi, aptariamoms priemonėms įgyvendinimas praktikoje ir ypač asmens duomenų teisinės apsaugos aspektu, net ir esant interneto tarpininko savanoriškumui ar bendram teisių turėtojų ir interneto tarpininko sutikimui, tapo sunkiai įgyvendinamas.

5.2. SKAITMENINIO TEISIŲ VALDYMO ANALIZĖ

Skaitmeninis teisių valdymas (*angl. Digital rights management, toliau - DRM*) yra terminas skirtas apibūdinti prieigos ir kopijavimo kontrolės technologijoms, kurios gali būti panaudotos techninės įrangos gamintojų, leidėjų, autorių teisių turėtojų ir kitų asmenų, kurie siekia apriboti skaitmeninio turinio ir prietaisų vartojimą.¹³⁰ Dar 2005 metais intelektinės nuosavybės teisių turėtojai laikė DRM svaria priežastimi dėl kurios buvo oponuojama įvairioms siūlomoms mokesčių schemoms. Tuo metu buvo tikima, jog tiek skaitmeninė muzika, tiek muzika materialiose laikmenose bus kontroliuojamos DRM pagalba, taip pat buvo tikima jog dalinimasis P2P tinkluose be leidimo DRM pagalba taps sudėtingas ar net neįmanomas.¹³¹

2008 m. sausio 3 d. EK Komunikate KOM (2007) 836 galutinis Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialių reikalų komitetui ir regionų komitetui „Kūrinių platinimas prijungties režimu bendrojoje rinkoje“¹³², DRM traktuojama, kaip svarbi technologija, kuri padės užtikrinti, kad teisių turėtojai galėtų naudotis savo teisėmis skaitmeninėje aplinkoje ir parengti vartotojų paklausai ir poreikiams pritaikytus verslo modelius.

Galima pažymėti, jog nors DRM yra labiau taikomas muzikos kūriniams, kompiuterių programoms, elektroninėms knygoms ir kompiuteriniams žaidimams, DRM tiesiog dinga iš materialių laikmenų, tokių kaip kompaktiniai diskai, ir tai didžia dalimi lėmė vartotojų pasipiktinimas.¹³³ DRM yra nepalankiai vertinamas vartotojų, o tai lemia įvairios priežastys. Visų pirma, vartotojams nėra priimtini ribojimai draudžiantys ar nesuteikiantys galimybės perkelti, pvz. muzikos kūrinių kopiją iš vienos laikmenos į kitą arba tam tikri apribojimai, pvz. elektronei

---

¹³⁰ Becker E. *et al.*, Digital Rights Management: Technological, Economic, Legal and Political Aspects. Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2005, p. 224.

¹³¹ *Ibid.*

¹³² 2008 m. sausio 3 d. Europos Komisijos Komunikate KOM(2007) 836 galutinis Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialių reikalų komitetui ir regionų komitetui „Kūrinių platinimas prijungties režimu bendrojoje rinkoje“.

¹³³ Becker E. *et al.*, *op cit* 128, p. 224.

knygos versijai, kada vartotojas neturi galimybės ją spausdinti ar skolinti draugui.¹³⁴ Taigi, vis dažniau DRM technologijos ir susijusios technologinės apsaugos priemonės yra vertinamos neigiamai, nes technologija naudojama daugiau kopijavimo ir konkurencijos galimybėms riboti ir neatitinka vartotojų ir verslo pirminių lūkesčių. Nepaisant to, egzistuoja pavyzdžių, kada DRM buvo ypač palankiai pritaikytas prie vykdomo verslo modelio. Vienas iš sėkmingiausių DRM panaudojimų verslo sektoriuje pavyzdžiu galėtų būti *Apple iPod*.¹³⁵ Tam tikrų duomenų perkėlimas į *Apple iPod* yra kontroliuojamas per *iTunes*, kuri veikia kaip *Ipod* tvarkyklė ir kaip internetinė parduotuvė. Taigi, *Apple* sėkmingai panaudojo aptariamą technologiją ir sukūrė pakankamai sėkmingą verslo modelį ir rinką tam, kad parduotų muzikos kūrinius elektroninėje erdvėje.

2005 m. sausio 18 d. 29 STRAIPSNIO duomenų apsaugos darbo grupė¹³⁶ Darbiniame dokumente dėl duomenų apsaugos klausimų, susijusių su intelektinės nuosavybės¹³⁷ reiške susirūpinimą dėl to fakto, kad teisėtas technologijų naudojimas kūrinių apsaugai gali būti žalingas asmens duomenų apsaugai. Apsvarsčiusi duomenų apsaugos principų taikymą DRM, darbo grupė išvelgė didėjantį atotrūkį tarp asmenų apsaugos neryšinėje (*off-line*) ir tiesioginio ryšio (*on-line*) aplinkoje, ypač atsižvelgiant į asmenų sekimą ir profiliavimą. Darbo grupė ragino plėtoti ir diegti tokias technines priemones, kurių savybės atitinka privatumo, skaidraus ir riboto unikalinių identifikatorių naudojimo reikalavimus bei suteikia vartotojui pasirinkimo galimybę.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, jog DRM galėtų būti laikoma priemone, kuri užtikrintų autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugą P2P tinkluose. Taip pat šios techninės apsaugos priemonės leistų teisių turėtojams išvengti nepageidaujamų interneto nuorodų į autorių teisių ir gretutinių teisių objektus. *Apple* pavyzdys rodo, jog tinkamas DRM pritaikymas gali būti puikiai išnaudojamas verslo sektoriuje. Visgi, mūsų nuomone, DRM gali turėti neigiamą poveikį vartotojų interesams, kadangi vartotojas pirkdamas muziką, filmus, kompiuterių programas ar kitus autorių teisių ir gretutinių teisių saugomus objektus ne visada yra išsamiai informuojamas apie tam tikram teisių objektui taikomus naudojimo apribojimus, taip pat apie tai, jog bus vienaip ar kitaip panaudojami jo asmens duomenys.

5.3. VIENODO TARIFO TURINIUI ANALIZĖ

¹³⁴ Becker E. et al., *op cit* 128, p. 225.

¹³⁵ Apple kompanijos sukurtas ir gaminamas muzikos grotuvas su papildomomis techninėmis galimybėmis.

¹³⁶ Ši darbo grupė sudaryta pagal Europos Parlamento ir Tarybos *direktyvos* dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo 95/46/EB Direktyvos 95/46/EB 29 straipsnį. Tai nepriklausoma Europos patariamoji įstaiga duomenų apsaugos ir privatumo klausimais.

¹³⁷ 29 STRAIPSNIO duomenų apsaugos darbo grupės „Darbinis dokumentas dėl duomenų apsaugos klausimų, susijusių su intelektinės nuosavybės teisėmis“. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija [interaktyvus]. 2005 [žiūrėta 2012-11-02]. <<http://www.ada.lt/images/cms/File/wp104.pdf>>.

Kai kurių autorių nuomone¹³⁸, pats paprasčiausias pasirinkimas, siekiant sumažinti autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus, atliekamus P2P tinkluose – apmokestinti pačią interneto prieigą. LR ATGTĮ 20 str. numatyta, jog be kūrinio autoriaus arba kito šio kūrinio autorių teisių subjekto leidimo fiziniam asmeniui išimtinai savo asmeniniam naudojimui nekomerciniais tikslais leidžiama atgaminti teisėtai išleisto ar viešai paskelbto kūrinio egzempliorių (LR ATGTĮ 20 str. 1 d.), nustatant, jog teisių turėtojai turi teisę gauti kompensacinį atlyginimą už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais¹³⁹ (LR ATGTĮ 20 str. 4 d.). Toks kompensacinis atlyginimas turi būti mokamas už pirmą kartą Lietuvos Respublikoje parduodamus civilinėje apyvartoje esančius, pagamintus Lietuvos Respublikoje ar į jos teritoriją įvežtus atgaminti asmeniniam naudojimui skirtus įrenginius ir tuščias analogines ir skaitmenines garso ir audiovizualines laikmenas. Kompensacinį atlyginimą privalo mokėti asmenys, parduodantys šiuos įrenginius ir tuščias laikmenas (LR ATGTĮ 20 str. 5 d.). Teigiama, jog atlyginimo už kūrinio atgaminimo asmeniniais tikslais susiejimas su išplatintomis laikmenomis, vystantis tinklams, yra ydingas ir žalingas patiems autoriams, kadangi didėjant kūrinių kiekiui surenkamas atlyginimas gali mažėti, todėl būtina ieškoti visiems teisingų atlyginimo už turinį modelių.¹⁴⁰

2011 m. liepos mėn. „Media Consulting Group“ pateikė atlikto tyrimo „Vienodas tarifas turiniui: problemos dėl neteisėto keitimosi rinkmenomis sprendimas?“¹⁴¹ rezultatus, kuriais konstatavo, jog tradicinei autorių teisių ir gretutinių teisių saugomų objektų naudojimo struktūrai gresia žlugimas dėl didelės spartos interneto atsiradimo, skaitmeninio platinimo ar platinimo visomis galimomis priemonėmis. Vertinant galimas technologinių pokyčių tendencijas reikia atsižvelgti į tai, kad visose pasaulio šalyse pastebima interneto plėtra, greitėjimas, pigumas ir didėjantis pasiekiamumas, kas sąlygoja geresnį interneto galimybių panaudojimą.¹⁴²

Ekonominis vienodo tarifo turiniui sistemos tikslas yra sukelti rinkoje pertekliaus efektą, kad teisių turėtojai įsitikintų sistemos naudingumu.¹⁴³ Socialinis ir politinis tikslas – suteikti interneto naudotojams galimybę nenusižengti įstatymams privačiai siunčiantis rinkmenas ir dalijantis jomis P2P tinklo pagalba, kad būtų pritraukta kuo daugiau naudotojų. Taigi, svarbiausia

---

¹³⁸ Dr. Pakutinskas P. Apmokėjimo už turinį elektroninėje erdvėje reguliavimo problemos. Mykolo Romerio universitetas [interaktyvus]. Vilnius, 2010 [žiūrėta 2012-11-30]. <http://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/fakultetai/socialines_informatikos_fakultetas/Renginiai/Social_technologies_paskutinis.pdf>.

¹³⁹ Sutinkamai su LR ATGTĮ 20 str. 3 d., kūrinio atgaminimo asmeniniais tikslais nuostatos netaikomos, kai atgaminami architektūros kūriniai pastatų ar kitokių statinių pavidalu, kompiuterių programos (išskyrus LR ATGTĮ numatytus atvejus), elektroninės duomenų bazės (išskyrus šio LR ATGTĮ numatytus atvejus).

¹⁴⁰ Dr. Pakutinskas, *op cit.*, p. 130.

¹⁴¹ Media Consulting Group. Tyrimas „Vienodas tarifas turiniui: problemos dėl neteisėto keitimosi rinkmenomis sprendimas?“. Europos parlamentas [interaktyvus]. Briuselis, 2011, [žiūrėta 2012-11-19]. <<http://www.europarl.europa.eu/committees/en/cult/studiesdownload.html?languageDocument=LT&file=44320>>.

¹⁴² Dr. Pakutinskas P. *Op cit.*, p. 130.

¹⁴³ Media Consulting Group. *Op cit.*, p. 139.

tai, jog vienodo tarifo turiniui sistema iš esmės įteisintų P2P tinklų naudojimo būdą, suteikiant galimybę vartotojams teisėtai įsigyti ir naudoti kūrinius.

Minėto tyrimo autoriai teigia, jog nustatant vienodo tarifo turiniui dydį reikėtų išspręsti trejopą užduotį: tarifu turėtų būti skatinamas P2P dalijimasis rinkmenomis ir mažinamas „piratavimas“, jis turi papildyti esamus teisėtus variantus, turi būti bendradarbiaujama su interneto tarpininkais. Tyrimo autorių teigimu, turėtų būti naudojamas toks kainodaros mechanizmas, kuris atitiktų tam tikrus kriterijus, t.y. nustatytą tinkamą kainą, nepamirštant „kainos, kurios tikimasi“ koncepcijos. Šio tyrimo 4.1.1 skyriuje pristatomas galimas kainų politikos vienodo tarifo audiovizualiniams ir kino darbams poveikis: nustatomos trys hipotetinės kainos, iš kurių mažiausia yra 2 EUR, didžiausia – 6 EUR ir vidutinė – 4,99 EUR (artima simbolinei 5 EUR kainai). Tyrimo autorių nuomone, 4,99 EUR vienodas tarifas atneštų daugiau pelno, turėtų daugiausia galimybių sulaukti sėkmės, ypač jei pasiūlymas būtų suderintas su galimybe vartotojui naudoti vienodą tarifą turiniui dideliame mėnesiniame keitimose rinkmenomis kiekiui. Tokia svarstoma priemonė, tyrimo autorių teigimu, galėtų būti naudojama tik per atlygio surinkimo organizaciją.

Nors tyrimo autoriai aptariamą priemonę siūlo taikyti tik kino ir audiovizualiniams darbams, mūsų nuomone, tokios priemonės įgyvendinimas būtų ypač efektyvus ir galėtų panaikinti pažeidimų vykdomų P2P tinkluose mastą ir mūsų nuomone, taip būtų užtikrinama tinkama pusiausvyra tarp teisių turėtojo ir vartotojo, naudojančio autorių teisių ir gretutinių teisių objektą, nekomerciniais tikslais P2P tinkle.

5.4. VISUOMENĖS ŠVIETIMAS

Europos Komisija 2012 m. vasario 7 d. paskelbė 2011 m. Inovacijų sąjungos rezultatų suvestinę¹⁴⁴, kuri grindžiama 25 rodikliais, susijusiais su moksliniais tyrimais ir inovacijomis, ir kuri apima 27 ES valstybes nares (taip pat Islandiją, Kroatiją, Makedoniją, Norvegiją, Serbiją, Šveicariją ir Turkiją). Vadovaujantis minėta rezultatų suvestine, Lietuva priklauso žemiausiai grupei (kurią kartu sudaro Latvija, Bulgarija, Rumunija). Šioje suvestinėje rodikliai suskirstyti į 8 inovacijų grupes, taip kurių yra intelektinės nuosavybė, kuri yra laikoma Lietuvos silpnąją vietą. Mūsų nuomone, tokia Lietuvos silpnoji vieta yra sąlygota silpnos intelektinės nuosavybės kultūros buvimo, todėl švietimas ir informavimas apie intelektinės nuosavybės svarbą, jos tinkamą apsaugą turėtų būti itin aktyviai remiama prevencinė priemonė tiek teisių turėtojų, tiek valstybinių institucijų atsakingų už tinkamą intelektinės nuosavybės teisių apsaugą, ugdymą ir švietimą.

---

¹⁴⁴ Europos komisijos informacija. Enterprise and Industry: Industrial innovation. Innovation Union Scoreboard. *Europos Komisija* [interaktyvus]. Briuselis, 2012-11-06 [žiūrėta 2012-11-19]. <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/facts-figures-analysis/innovation-scoreboard/index_en.htm>.

2011 m. intelektinės nuosavybės apsaugos klausimai Estijoje buvo įtraukti į moksleivių ugdymo programas (dešimtų - dvylikų klasių mokiniams). Estijoje, siekiant tinkamai įgyvendinti šią prevencinę priemonę, buvo organizuojami mokymai mokytojams, lokalizuojama PINO išleista mokomoji medžiaga susijusi su autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga, prekių ženklais ir t.t. Be to, siekiant efektyvumo buvo parengta video informacija susijusi su intelektinės nuosavybės teisių apsauga, taip pat intelektinės nuosavybės teisių turėtojai, policijos pareigūnai, prokurorai, muitinės darbuotojai ir kt. vedė seminarus Estijos mokyklose.

Pažymėtina, jog Lietuvoje intelektinės nuosavybės apsaugos politikos klausimai yra reguliuojami skirtingų valstybės institucijų, pvz. Lietuvos Respublikos kultūros ministerija yra atsakinga už autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugą, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija už pramoninės nuosavybės apsaugą, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija už geografinių nuorodų, augalų veislių apsaugą ir kt. Vertinat minėtų institucijų aktyvumą visuomenės informavimo, švietimo aspektu, galima laikyti, jog Kultūros ministerija, kaip Vyriausybės įgaliota institucija įgyvendinti valstybės politiką autorių teisių ir gretutinių teisių srityje, veikia efektyviausiai. Viena iš atliekamų ministerijos funkcijų yra seminarų, konferencijų, praktikumų autorių teisių įgyvendinimo ir gynimo klausimais rengimas (LR ATGTĮ 71 str.). Vadovaujantis ministerijos Visuomenės švietimo intelektinės nuosavybės teisių klausimais programa¹⁴⁵, 2011 m. buvo siekiama skatinti jaunąją kartą (mokinius bei studentus) atkreipti dėmesį į intelektinės nuosavybės svarbą bei dalyvauti diskusijose apie šios srities problematiką, aktyviai reikšti savo nuomones.

Mūsų nuomone, jaunoji karta yra atvira švietėjiškai veiklai bei viešoms diskusijoms autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos klausimais. 2012 m. sausio 26 d. Lietuvai pasirašius Tarptautinį prekybos susitarimą dėl kovos su klastojimu (*angl. The Anti-Counterfeiting Trade Agreement*), kuriuo buvo siekiama glaudesniu tarptautiniu bendradarbiavimu ir veiksmingesne tarptautine veikla kovoti su intelektinės nuosavybės teisių pažeidimais (įskaitant ir tas intelektinės nuosavybės teisių apsaugos problemas, kurios yra susijusios su pažeidimais, atliekamais elektroninėje erdvėje) kilo didelis jaunosios kartos susidomėjimas: organizuojami protestai, viešos diskusijos su intelektinės nuosavybės teisės specialistais ir ekspertais, intelektinės nuosavybės teisių turėtojais, politikais ir kt. asmenimis, siekiant suprasti žmogaus privatumo, žodžio ir minties laisvės bei intelektinės nuosavybės apsaugos, kaip dviejų konstitucinių vertybių, santykį. Tai, mūsų nuomone, rodo, jog visuomenės švietimo programos, viešos diskusijos turėtų būti dar aktyviau inicijuojamos valstybinių institucijų, atsakingų už intelektinės nuosavybės teisių apsaugą bei visuomenės švietimą Lietuvoje.

---

¹⁴⁵ Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2010 m. gegužės 5 d. įsakymas Nr. IV-260 „Dėl Visuomenės švietimo intelektinės nuosavybės teisių klausimais programos ir jos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2010, Nr. 54 -2667.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, mūsų nuomone, būtų tikslinga Lietuvos Respublikos valstybinėms institucijoms, atsakingoms intelektinės nuosavybės teisių apsaugą bendradarbiaujant su Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, svarstyti galimybę, įtraukiant intelektinės nuosavybės teisių apsaugos kursą į pagrindinio ir (ar) vidurinio ugdymo programų planus arba įtraukiant tokį kursą į neformaliojo vaikų švietimo koncepcijas, taip skatinant intelektinės nuosavybės kultūrą Lietuvoje. Nors tokia priemonė neatneš greitų ir akivaizdžiai pastebimų rezultatų, manome, jog ši priemonė gali turėti pakankamai stiprų efektą ilgalaikėje intelektinės nuosavybės kultūros perspektyvoje.

IŠVADOS

1. Interneto nuorodą pateikiantis tinklalapis (subjektas) paprastais neatliks tiesioginių autorių teises ar gretutines teises pažeidžiančių veiksmų. Visgi, jei naudojant interneto nuorodas, nuorodas pateikiantis tinklalapis (subjektas) nukreips į turinį, kuris subjekto žiniomis yra pateikiamas, pažeidžiant autorių teises ir gretutines teises, svarstyti pirminio tinklalapio netiesioginė atsakomybė už autorių teisių ir gretutinių teisių objekto padarymą viešai prieinamu.
2. Vartotojas aktyvuodamas interneto nuorodą visada sukurs autorių teisių ar gretutinių teisių saugomo objekto kopiją savo kompiuterio darbinėje atmintyje, tačiau tokius veiksmus galima laikyti atgaminimo teisės išimtimi tais atvejais, kada vartotojas interneto nuorodų pagalba pateks į „tikslą“ tinklalapį ar dokumentą ir atliks turinio peržiūros veiksmus. Tais atvejais, kada vartotojas iš „tikslą“ tinklalapio parsisiųs neteisėtą kopiją, vartotojui bus galima taikyti administracinę atsakomybę už neteisėtus atgaminimo veiksmus nekomercijos tikslais sutinkamai su LR ATPK 214¹⁰ str.
3. Lietuvoje pastebimos tendencijos, jog vartotojams taikoma administracinė atsakomybė tik pažeidus teisių turėtojo išimtinę teisę leisti arba uždrausti teisių objekto viešą paskelbimą (padarymą viešai prieinamu), naudojant P2P tinklus, t.y. atgaminimo teisės pažeidimas nėra konstatuojamas. Be to, Lietuvos vartotojų kompiuterio IP adresas administracinio teisės pažeidimo tyrimo metu yra sėkmingai susiejamas su konkrečiu asmeniu, tačiau tokį susiejimą lemia pačių vartotojų pripažinimas, jog yra naudojamas konkrečiu IP adresu.
4. Lietuvoje nėra teisinių galimybių teisių turėtojui prašyti teismo, įvertinus teisių turėtojo pateiktus įrodymus apie daromą pažeidimą P2P tinkle, įpareigoti interneto ryšio paslaugos teikėją, pateikti asmens duomenis susietus su konkrečiu IP adresu civilinio proceso metu. Svarstyti keisti LR ATGTĮ 79 str. nuostatas, visgi, toks reguliavimas gali kelti probleminių klausimų susijusių su privatumo teisių apribojimu.
5. Galimybės pasiekti neteisėtu būdu įgytos, sukurtos, pakeistos ar naudojamos informacijos panaikinimo tvarka Lietuvoje nėra pakankamai operatyvi ir efektyvi, todėl teisių turėtojui yra tikslingiau pasinaudoti LR ATGTĮ 78 str. nuostatomis.
6. Lietuvoje netiesioginės atsakomybės taikymas interneto tarpininkui, kaip subjektui, teikiančiam prieigos, turinio talpinimo ir perdavimo paslaugas, už vartotojų atliekamus tiesioginius teisių pažeidimus nėra išvystytas. Tais atvejais, kada interneto tarpininkas palaiko funkcionalų P2P tinklo veikimą bei žino, jog P2P tinklo vartotojai naudoja tinklą autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimams vykdyti ir ypač skatinant tokius pažeidimus, gaunant iš to tiesioginę komercinę naudą, svarstyti interneto tarpininko solidari civilinė atsakomybė sutinkamai su LR CK 6.279 str. 4 d. arba baudžiamoji atsakomybė sutinkamai su LR BK 24 str. ir LR BK 192 str.

7. Visuomenės švietimas laikytina priemone galinčia turėti teigiamą įtaką intelektinės nuosavybės kultūrai ir apsaugai, inovacijų ir kūrybingumo skatinimui Lietuvoje, todėl siūlytina Lietuvos Respublikos valstybinėms institucijoms, atsakingoms už intelektinės nuosavybės apsaugą bendradarbiaujant su Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija svarstyti galimybę, įtraukti intelektinės nuosavybės teisių apsaugos kursą į pagrindinio ir (ar) vidurinio ugdymo programų planus arba įtraukti tokį kursą į neformaliojo vaikų švietimo koncepcijas.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

I. NORMINĖ LITERATŪRA:

Tarptautiniai teisės aktai

1. Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos atlikimų ir fonogramų sutartis. Valstybės žinios, 2000, Nr. 95-2970.
2. Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių sutartis. Valstybės Žinios, 2001, Nr. 32-1060.
3. 1967 m. Konvencija dėl Pasaulio intelektinės nuosavybės organizacijos įsteigimo, (pakeista 1979 m. spalio 2 d.).
4. Pasaulio prekybos organizacijos steigimo sutartis. Valstybės Žinios, 2001. Nr. 46-1620.

Europos Sąjungos teisės aktai

5. 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo. OL 2004 m. specialusis leidimas, 17 skyrius, 1 tomas, P. 230.
6. 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos direktyva) 2000/31/EB. 2004 Specialusis leidimas, 2004-12-30, Nr. 1.
7. 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo. OL 2004 m. specialusis leidimas, 17 skyrius, 1 tomas, p. 230.
8. 2004 m. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo. OL 2004 m. specialusis leidimas, 17 skyrius, 2 tomas, p. 32.
9. 2008 m. liepos 16 d. Europos Komisijos Žalioji knyga „Autorių teisės žinių ekonomikoje“.
10. 2009 m. spalio 19 d. Europos Komisijos komunikatas „Autorių teisės žinių ekonomikoje“, KOM (2011) 287.

Lietuvos Respublikos įstatymai ir poįstatyminiai aktai

11. Lietuvos Respublikos Konstitucija. Valstybės Žinios, 1992, Nr. 33-1014.
12. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas. Valstybės žinios, 1985, Nr.1-1.
13. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas. Valstybės žinios, 2009, Nr. 89-3805.
14. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 124-5623.
15. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 89-2741.

16. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.
17. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 36-1340.
18. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. Valstybės žinios, 1999, Nr. 50-1598; Valstybės žinios, 2003, Nr. 28-1125.
19. Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas. Valstybės žinios, 1996, Nr. 63-1479.
20. Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas. Valstybės žinios, 2006, Nr. 65-2380.
21. Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas. Valstybės žinios, 2004, Nr. 69-2382.
22. Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymas. Valstybės Žinios, 2000, Nr. 90-2777.
23. Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimas Nr. 881 „Dėl Galimybės pasiekti neteisėtu būdu įgytą, sukurtą, pakeistą ar naudojamą informaciją panaikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Valstybės Žinios, 2007, Nr. 94-3784.
24. Visuomenės švietimo intelektinės nuosavybės teisių klausimais programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2010 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. ĮV-260. Valstybės žinios, 2010, Nr. 54-2667.
25. Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2010 m. gegužės 5 d. įsakymas Nr. ĮV-260 „Dėl Visuomenės švietimo intelektinės nuosavybės teisių klausimais programos ir jos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2010, Nr. 54 -2667

II. SPECIALIOJI LITERATŪRA:

26. Prof. Dr. Mindaugas Kiškis. Intelektinės nuosavybės apsauga elektroninėje erdvėje. Metodinė priemonė. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2011.
27. Birštonas R., Klimkevičienė D., Matulevičienė N. J., Mickienė L., Usonienė J. Intelektinės nuosavybės teisė. Vadovėlis. Vilnius: Registrų centas, 2010.
28. Juzikienė R., Mizaras V., Smaliukas A. in Civilinė teisė. Bendroji dalis: vadovėlis (moksl. red. Mizaras V.). Vilnius:Justitia, 2009.
29. Prof. dr. Kiškis M. Intelektinės nuosavybės elektroninėje erdvėje pažeidimų ypatumai ir teisinis reglamentavimas. Teisė: mokslo darbai. 2009, T. 71. P. 41-52 ISSN 1392-1274.
30. Dvidavičienė V., Gatautis R., Paliulis N., Petrauskas R. Elektroninis verslas: vadovėlis. Vilnius: Technika, 2009.
31. Dr. Mizaras V. Autorių teisė (II tomas). Monografija. Vilnius: Justitia, 2009.
32. Dr. Mizaras V. Autorių teisė (I tomas). Monografija. Vilnius: Justitia, 2008.
33. Dr. Kiškis M., Prof. dr. Petrauskas R. Intelektinės nuosavybės elektroninėje erdvėje pažeidimų ypatumai. Jurisprudencija: mokslo darbai. 2006, Nr. 5(83). P. 29-36. ISSN. 1392-6195.

34. Bowrey K. Law and Internet Cultures. New York: Cambridge University Press, 2005.
35. Griffiths J., Suthersanen U. Copyright and Free Speech: Comparative and International Analyses. New York: Oxford University Press Inc., 2005.
36. Becker E., Buhse W., Gunnewig D., Rump N. Digital Rights Management: Technological, Economic, Legal and Political Aspects. Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2005.
37. Vaišvila A. Teisės teorija. Vilnius: Justitia, 2004.
38. Jay R., Hamilton A. Data Protection: Law and Practice. London: Sweet & Maxwell Limited, 2003.
39. Smith G. J. H Bird & Bird. Internet Law and Regulation Third Edition. London: Sweet & Maxwell, 2002.
40. Vileta A. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo komentaras. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2000.

III. TEISMINĖ PRAKTIKA:

Lietuvos teisminė praktika

41. Lietuvos Konstitucinio teismo 2000 m. liepos 5 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 214 (10) straipsnio 1 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. Valstybės žinios. 2000, Nr. 56-1669;
42. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. sausio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo (1999 m. gegužės 18 d. redakcija) 67 straipsnio 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. Valstybės žinios. 2011, Nr. 3-93;
43. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. vasario 22 d. konsultacija Nr. A3-64.
44. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. birželio 2 d. nutartis civilinėje byloje. Nr.3K-3-270/2006
45. Vilniaus apygardos teismo 2012 m. birželio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-1416-302/2012.
46. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo 2011 m. balandžio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. N⁶²-902/2011.
47. Kauno miesto apylinkės teismo 2010 m. kovo 15 d. nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. A-785-311/2010.
48. Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2010 m. liepos 1 d. nutarimas administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. A2.11-3656-380/2010.

Europos Teisingumo Teismo, JAV teisminė praktika

49. Europos teisingumo teismo 2012 m. vasario 16 d. sprendimas Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers vs. Netlog NV, Nr. C-360/10.

50. Europos Teisingumo Teismo 2011 m. lapkričio 24 d. Sprendimas Scarlet Extended SA v. Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM), Nr. C-70/10).
51. Europos Teisingumo Teismo 2008 m. sausio 29 d. sprendimas byloje C-275/06 Productores de Musija de Espana (Promusicae) v. Telefonija de Espana SAU (2008), paras. 54, 70.
52. Europos Teisingumo Teismo 2008 m. sausio 29 d. sprendimas byloje C-275/06 Productores de Musija de Espana (Promusicae) v. Telefonija de Espana SAU (2008), paras. 54, 70.
53. JAV Aukščiausiojo teismo sprendimas byloje *MGM Studios, Inc. v. Grokster, Ltd*, 04-480, 545 A.S. 913 (2005).
54. JAV Apeliacinio teismo sprendimas byloje *A&M Records, Inc. v. Napster, Inc.*, 239 F.3d 1004 (9th Cir. 2001).
55. *Shetland Times Ltd. v. Wills*, 1997 S.L.T. 669 (Sis. Case. 1996).
56. *Ticketmaster Corp. v. Tickets.com Inc.*, 54 U.S.P.Q. 2d 1344 (C.D. Cal., 2000).

IV. ELEKTRONINIAI ŠALTINIAI:

57. Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų duomenų bazė. <http://www.lrs.lt>.
58. Lietuvos Respublikos Kultūros ministerija. <http://www.lrkm.lt>.
59. Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Susisiekimo ministerijos. <http://www.ivpk.lt>.
60. Ryšių reguliavimo tarnyba. <http://www.rtt.lt>.
61. Informacinės visuomenės plėtros komitetas. <http://www.ivpk.lt>.
62. Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas. <http://www.lrkt.lt>.
63. Teisės portalas INFOLEX.LT. <http://www.infolex.lt>.
64. Valtybinė duomenų apsaugos inspekcija. <http://www.ada.lt>
65. Eurolex. <http://eur-lex.europa.eu>
66. Europos Komisija. <http://ec.europa.eu>
67. TorrentFreak. <http://torrentfreak.com>
68. Edwards L., Role and Responsibility of Internet Intermediaries in the field of Copyrights and Related Rights.
http://www.wipo.int/copyright/en/doc/role_and_responsibility_of_the_internet_intermediaries_final.pdf
69. Young K., S. et al. Peer to peer file sharing technology: consumer protection and competition issues. Federal Trade Commission, staff report.
<http://www.ftc.gov/reports/p2p05/050623p2prpt.pdf>
70. Dagienė V., Grigas G., Jevsikova T. Enciklopedinis kompiuterijos žodynas.
<http://www.likit.lt>.

71. BitTorrent Inc. <http://www.utorent.com/legal/eula>
72. The Office of the United States Trade Representative. USTR Announces Results of Special Review of Notorious Markets. <http://www.ustr.gov/about-us/press-office/press-releases/2011/february/ustr-announces-results-special-301-review-notorio>
73. D'Souza S. Digital and Live. <http://www.indianmusictalks.com/otherArticleDetail.asp?artId=63&catId=6>.
74. The Office of the United States Trade Representative Announces Results of Special 301 Review of Notorious Markets [interaktyvus]. Washington, 2011 [žiūrėta 2012-09-01]. <<http://www.ustr.gov/about-us/press-office/press-releases/2011/february/ustr-announces-results-special-301-review-notorio>>.
75. The Office of the United States Trade Representative Announces Results of Special 301 Review of Notorious Markets [interaktyvus]. Washington, 2011 [žiūrėta 2012-09-01]. <<http://www.ustr.gov/about-us/press-office/press-releases/2011/february/ustr-announces-results-special-301-review-notorio>>.
76. Balsas.lt informacija. Linkomanija tapo oficialiu filmo platintoju. Balsas.lt [interaktyvus]. Vilnius, 2011-04-28 [žiūrėta 2012-12-03]. <<http://www.balsas.lt/naujiena/536034/linkomanija-tapo-oficialiu-filmo-platintoju>>.
77. Technologijos.lt informacija. Piratavimas – nusikaltimas ar postūmis reformuoti dalinimasi kūriniais? Technologijos.lt [interaktyvus]. Vilnius, 2012 [žiūrėta 2012-09-30]. <http://www.technologijos.lt/n/technologijos/it/S-27158/straipsnis/Piratavimas--nusikaltimas-ar-postmis-reformuoti-dalinimasi-kriniaiis??l=2&p=1&utm_source=Susije_po_straipsniu&utm_medium=Vidine_navigacija&utm_campaign=Vidine_navigacija, p. 1.
78. Kompiuterių tinklų saugumo terminų aiškinamasis žodynėlis [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-12-01] <<http://www.tinklusaugumas.lt/cgi-bin/moin.py/Magnet%20Link>>.
Byla C-203/02, The British Horseracing Board Ltd ir kt. prieš William Hill Organization Ltd [2006] ECR I-10415.
79. Perkins Coie LLP IP Litigation update informacija. United States District Court Central District of California Civil minutes - general in case PERFECT 10, INC. v. GOOGLE, INC., CV 04-9484 AHM (SHx). [žiūrėta 2012-12-05]. <<http://www.iplitigationupdate.com/files/Uploads/Documents/Perfect%2010%20v%20Google.pdf>>.
80. Athanasekou P. Eve. Internet and Copyright: An Introduction to Caching, Linking and Framing. The Journal of Information, Law and Technology [interaktyvus]. Glasgow, 1998 [žiūrėta 2012-12-03]. <http://elj.warwick.ac.uk/jilt/wip/98_2atha/>.

81. Technologijos.lt informacija. The Pirate Bay atsisakė „torrent“ failų. Technologijos.lt [interaktyvus]. Vilnius, 2012-03-02 [žiūrėta 2012-12-04]. <http://www.technologijos.lt/n/technologijos/it/S-24689/straipsnis/The-Pirate-Bay-atsisake-torrent-failu?l=2&p=1&utm_source=Susije_po_straipsniu&utm_medium=Vidine_navigacija&utm_campaign=Vidine_navigacija>.
82. TorrentFreak. Pirate Bay Users Hide IP-Addresses to Counter Copyright Enforcement, Research Finds [interaktyvus]. 2012 [žiūrėta 2012-11-15]. <http://torrentfreak.com/pirate-bay-users-hide-ip-addresses-to-counter-copyright-enforcement-research-finds-121109/>.
83. Gasiulis G. Interneto piratams ruošiami nauji pančiai. 15min [interaktyvus]. Vilnius, 2012 [žiūrėta 2012-08-31]. <<http://www.15min.lt/naujiena/pinigai/itkodas/interneto-piratams-ruosia-naujus-pancius-51-233631#ixzz25Pwkotpo>>.
84. Seng D. Comparative analysis of the national approaches to the liability of internet intermediaries. http://www.wipo.int/copyright/en/doc/liability_of_internet_intermediaries.pdf.
85. Smith E., Lord of the Files: International Secondary Liability for Internet Service Providers, 68 Wash. & Lee L. Rev. 1555 (2011). Washington and Lee University School of Law [interaktyvus]. <<http://scholarlycommons.law.wlu.edu/wlulr/vol68/iss3/24>>.
86. Electronic Frontier Foundation informacija. MGM Studios, Inc. v. Grokster, Ltd, Case No. 04-480, 545 A.S. 913 (2005). Wired.com [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-11-28]. <http://w2.eff.org/IP/P2P/MGM_v_Grokster>.
87. Stockholm District Court Verdict of 17 April 2009 Thi Pirate Bay case no. B 13301-06. Wired.com [žiūrėta 2012-12-01] <http://www.wired.com/images_blogs/threatlevel/2009/04/piratebayverdicts.pdf>.
88. Dr. Pakutinskas P. Apmokėjimo už turinį elektroninėje erdvėje reguliavimo problemos. Mykolo Romerio universitetas [interkatyvus]. Vilnius, 2010 [žiūrėta 2012-11-30]. <http://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/fakultetai/socialines_informatikos_fakultetas/Renginiai/Social_technologies_paskutinis.pdf>.

SANTRAUKA

***Raktiniai žodžiai:** atgaminimas, intelektinė nuosavybė, internetas, interneto nuorodos, interneto tarpininkas, P2P tinklai, teisinė atsakomybė, vartotojas, viešas paskelbimas.*

Spartus skaitmeninių technologijų vystimasis ir intelektinės nuosavybės teisės saugomų objektų skaitmeninimas atvėrė duris naujiems teisių pažeidimo būdams su kuriais dažnai yra sudėtinga kovoti ir kurie gali turėti neigiamą įtaką inovacijų ir kūrybingumo skatinimui, augimui. Atsižvelgiant į pastarųjų metų tendencijas, magistro baigiamajame darbe analizuojamos interneto nuorodų, nukreipiančių į autorių teisių ir gretutinių teisių saugomą turinį, bei P2P tinklų, suteikiančių galimybę vartotojams tiesiogiai dalintis neteisėtomis kopijomis, veikimo principai ir atsakomybės taikymo teoriniai ir praktiniai aspektai. Pirmame magistro baigiamojo darbo skyriuje nagrinėjami intelektinės nuosavybės ypatumai bei jos santykis su intelektinės nuosavybės naudotoju elektroninėje erdvėje. Antrame bei trečiame magistro baigiamojo darbo skyriuose aptariami interneto nuorodų, P2P tinklų veikimo principai, nustatoma, kokias įstatymo saugomos išimtinės autorių teisių ir gretutinių teisių turėtojų teisės gali būti pažeidžiamos, naudojant interneto nuorodas ir P2P tinklus. Ketvirtame skyriuje aptariami teisinės atsakomybės už autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimus, atliekamus P2P tinkluose, taikymo interneto tarpininko ir vartotojo atžvilgiu klausimai Lietuvoje, analizuojama ir interpretuojama Lietuvos bei kitų šalių teismų praktika. Penktame darbo skyriuje pateikiama priemonių, taikytinų autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugai elektroninėje erdvėje, analizė. Vadovaujantis atliktu tyrimu, pateikiamos išvados dėl autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimo, naudojant interneto nuorodas ir P2P tinklus, teisinės atsakomybės taikymo teoriniai ir praktiniai aspektai.

SUMMARY

Key words: reproduction, intellectual property, internet, internet links, internet intermediary, P2P networks, legal liability, user, public available.

Fast development of digital technologies and digitization of objects protected by Intellectual Property Rights has opened the door for new measures for Intellectual Property Rights infringements which are often difficult to fight and which may have a negative impact on promoting growth of innovation and creativity. In accordance with the trends of recent years, Master paper analyzes theoretical and practical aspects of operating principles and legal liability for usage of internet links that lead to the content protected by Copyrights and Related Rights and P2P networks that allow users to directly share illegal copies. The first chapter covers the features of intellectual property and its relationship with the user in cyberspace. The second and third chapters provide analysis of the operating principles of internet links and P2P networks, establishes the laws that reserve the exclusive Copyrights and Related Rights of Rights holders that may be violated through internet links and P2P networks. The fourth chapter covers analysis of legal liability application for violations of Copyright and Related Rights carried out by P2P networks, internet links which may be applied to internet intermediary and users in Lithuania in accordance with the Lithuanian legal rules and court practice. The fifth chapter gives an overview of measures applicable to Copyrights and Related Rights protection in cyberspace. In accordance with the research carried out, author provides findings for theoretical and practical aspects of legal liability regarding violations of Copyrights and Related Rights which may be performed by using internet links and P2P networks.